

ISSN 1728-550X

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Kazakh national pedagogical university after Abai

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

Серия «Международная жизнь и политика»,
Хабаршысы, «Халықаралық өмір және саясат» сериясы
A series of «International Affairs and Politics»

№2(61), 2020

Алматы

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Kazakh national pedagogical university after Abai

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

Серия «Международная жизнь и политика»,
Хабаршысы, «Халықаралық өмір және саясат» сериясы
A series of «International Affairs and Politics»

№2(61)

Алматы, 2020

ХАБАРШЫ

«Халықаралық өмір және саясат»
сериясы
№2 (61), 2020 ж.

Шығару жиілігі – жылына 4 нөмір.
2002 ж. бастап шығады.

Бас редактор:

ҚР ХҒА акад., т.ғ.д., проф.
Е.А. Кузнецов

Бас ред. орынбасары:

з.ғ.д., проф. А.А. Сабитова

Редакция алқасы:

проф. Victor Pou (Испания),
з.ғ.д., проф. Р.Ф. Мамедов
(Әзірбайжан),
з.ғ.д., проф. Л.Д. Тимченко
(Украина),
з.ғ.д., проф.

Barbara Janusz-Pawletta
(Германия),

саяси ғ.д., доц. Ж.К. Симтиков,
саяси ғ.д., доц. А.К. Құрманғали,
саяси ғ.к., доц. Т.Н. Чумаченко,

К.И. Исағалиев

(ҚР еңбек сіңірген дипломаты),
з.ғ.д., проф. Р.М. Валеев (Ресей)

Жауапты хатшы:

ф.ғ.д., қауымд. проф.
Ш.А. Сабитова

© Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, 2020

Қазақстан Республикасының
мәдениет және ақпарат
министрлігінде
2009 жылы мамырдың 8-де
тіркелген №10105-Ж

Басуға 22.09.2020 қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8.
Көлемі 23,25 е.б.т.
Таралымы 300 дана.
Тапсырыс 331.

050010, Алматы қаласы,
Достық даңғылы, 13.
Абай атындағы ҚазҰПУ

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің
«Ұлағат» баспасы

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР.
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚ. БІЛІМ
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ.
МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО. ОБРАЗОВАНИЕ
INTERNATIONAL RELATIONSHIPS.
INTERNATIONAL LAW. EDUCATION

- Жабелова Т.Е., Болатбек А.** Ақпараттық қоғамды қалыптастырудың құқықтық негіздері..... 7
- Жабелова Т.Е., Болатбек А.** Правовые основы формирования информационного общества
Zhabelova T.E., Bolatbek A. Legal bases of information society formation
- Тұрсынбекова Ұ.Т., Матакбаева Л.Х.** Франция мемлекеті мен Мағриб елдерінің қазіргі жағдайдағы қарым-қатынастарының ерекшеліктері..... 10
- Тұрсынбекова Ұ.Т., Матакбаева Л.Х.** Особенности взаимоотношений Франции и стран Магриба на современном этапе
- Tursynbekova U.T., Matakbaeva L.H.** France and the Maghreb countries of the state in particular relations in conditions
- Дабылтаева Н.Е., Бюжеева Б.З., Токбергенова У.А.** Қазақстан ішкі және кіру туризмінің ерекшеліктері және оның даму бағыттары..... 16
- Дабылтаева Н.Е., Бюжеева Б.З., Токбергенова У.А.** Особенности внутреннего и въездного туризма Казахстана и его направления развития
- Dabyltayeva N.E., Buuzheeva B.Z., Tokbergenova U. A.** Special features of internal and enterprise tourism kazakhstan and its development directions
- Асқарова Г.К., Сұлтангереева Ә.Қ.** Когнитивті-лингвомәдени кешен негізінде студенттердің мәдениетаралық қатысымдық біліктілігін қалыптастыру..... 26
- Асқарова Г.К., Сұлтангереева Ә.Қ.** Формирование межкультурной коммуникативной компетенции студентов на основе когнитивно-лингвокультурного комплекса
- Askarova G.K., Sultangereyeva A.K.** The formation of intercultural communicative competence of students based on a cognitive-linguocultural complex
- Сабитова Ш.А., Набережнев С.С.** Участие Республики Казахстан в борьбе с международным терроризмом..... 32

Казахский национальный педагогический университет имени Абая

ВЕСТНИК

Серия
«Международная жизнь
и политика»
№2 (61), 2020 г.

Периодичность – 4 номера в год.
Выходит с 2002 года.

Главный редактор:
акад. МАН ВШ, д.и.н., проф.
Кузнецов Е.А.

Зам. гл. редактора:
д.ю.н., проф. Сабитова А.А.

Члены редколлегии:
проф. Victor Pou (Испания),
д.ю.н., проф. Мамедов Р.Ф.
(Азербайджан),
д.ю.н., проф. Тимченко Л.Д.
(Украина),
д.ю.н., проф.
Barbara Janusz-Pawletta
(Германия),
д.полит.н., доц. Симтиков Ж.К.,
д.полит.н., доц.
Курмангали А.К.,
к.полит.н., доц. Чумаченко Т.Н.,
Исагалиев К.И.
(заслуженный дипломат РК),
д.ю.н., проф. Валеев Р.М. (Россия)

Ответственный секретарь:
д.ф.н., ассоц. проф.
Сабитова Ш.А.

© Казахский национальный педагогический университет им. Абая, 2020

Зарегистрировано в Министерстве культуры и информации Республики Казахстан 8 мая 2009 г. №10105-Ж

Подписано в печать 22.09.2020.
Формат 60x84 1/8. Объем 23,25
уч-изд.л. Тираж 300 экз. Заказ 331.

050010, г. Алматы,
пр. Достык, 13. КазНПУ им. Абая

Издательство «Ұлағат» Казахского национального педагогического университета имени Абая

Сабитова Ш.А., Набережнев С.С. Халықаралық терроризмге қарсы күресте Қазақстан Республикасының қатысуы

Sabitova Sh.A., Naberezhnev S.S. The participation of the Republic of Kazakhstan in the fight against international terrorism

Nurzhakipova A.D. Remembering new words..... 37

Нуржакипова А.Д. Жаңа сөздерді есте сақтау

Нуржакипова А.Д. Запоминание новых слов

Аскарова Г.К., Утеш А.Е. Студенттердің өздік жұмысын moodle платформасы арқылы ұйымдастыру әдістемесі..... 42

Аскарова Г.К., Утеш А.Е. Методика организации самостоятельной работы студентов с помощью платформы moodle

Askarova G.K., Utesh A.E. Methods of organizing students' independent work using the moodle platform

Дауқенов С.Р., Курманғали А. К. Германия как важный экономический партнёр БРИКС..... 47

Daukenov S.R., Kurmangali A.K. Germany as an important BRICS economic partner

Дауқенов С.Р., Құрманғали А.К. Германия және БРИКС - маңызды экономикалық серіктестік

Дабылтаева Н.Е., Бюжеева Б.З., Токбергенова У.А. Туристтік бизнесті дамытуда іскерлік туризмнің әсері..... 52

Дабылтаева Н.Е., Бюжеева Б.З., Токбергенова У.А. Влияние делового туризма на развитие туристского бизнеса

Dabyltayeva N.E., Vyuzheeva B.Z., Tokbergenova U. A. Feet of business tourism for development of tourism

Ormanbetova A.S., Khussainov O.B. Foreign judgment as a legal fact..... 57

Орманбетова А.С., Хусаинов О.Б. Шетелдік сот шешімі заңды факт ретінде

Орманбетова А.С., Хусаинов О.Б. Иностранное судебное решение как юридический факт

Чен Лин, Сембинов М.К. Исследование сотрудничества между Китаем и Центральной Азией в области поставок и спроса на нефть в рамках проекта «Один пояс и Один путь»..... 60

Chen Lin, Sembinov M.K. Study of cooperation between China and Central Asia in the field of oil supply and demand in the framework of the "one belt and one road" project»

Чен Лин, Сембинов М.К. "Бір белдеу және бір жол" жобасы шеңберінде Қытай мен Орталық Азия арасындағы мұнайды жеткізу және оған сұраныс саласындағы ынтымақтастықты зерттеу»

Мухамеджанова М.Н., Матақбаева Л.Х. Испаниядағы жергілікті сепаратизмнің әлеуеті туралы..... 65

**Kazakh National Pedagogical
University named after Abai**

BULLETIN
*a series of «International Affairs and
Politics» №2 (61), 2020*

Periodicity – 4 numbers in a year.
Publishing from 2001.

Editor in chief
*doctor of Historical Sciences, professor,
Academician of International Academy
of Sciences of the high school*
Kuznetsov E.A.

Deputy editor
Doctor of Law, professor
Sabitova A.A.

Members of the editorial board:
*professor Víctor Pou (Spain),
Doctor of Law, professor*
Mamedov R.F. (Azerbaijan),
Doctor of Law, professor
Timchenko L.D. (Ukraine),
Doctor of Law, professor
Barbara Janusz-Pawletta (Germany),
*Doctor of Political Sciences,
Associate professor*
Simtikov Zh.K.,
*Doctor of Political Sciences,
Associate professor*
Kurmangali A.K.,
*Candidate of Political Sciences,
Associate professor*
**Chumachenko T.N.,
Isagaliev K.I.**
*(Honored diplomat of the RK),
Doctor of Law, professor*
Valeev R.M. (Russia)

Executive Secretary:
*Doctor of Philological Sciences,
Associate professor*
Sabitova Sh.A.

© **Kazakh National Pedagogical University
named after Abai, 2020**

Registered in the Ministry of Culture and
Information of the Republic of Kazakhstan
May 8, 2009 №10105-Zh

Signed in print 22.09.2020.
Format 60x84 1/8. Volume 23,25 teaching and
publishing lists.
Edition 300 num. Order 331.

050010, Almaty, Dostyk avenue 13,
KazNPU named after Abai

Publishing House “Ulagat” of the Kazakh
National Pedagogical University named after
Abai

Білім және ғылым саласындағы комитетінің шешімі негізінде (Қосымша 1 Білім және ғылым министрлігінің 2012 жылдың 10 шілдесінің №1082 бұйрығына сәйкес) Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің Хабаршысының “Халықаралық өмір және саясат” сериясы саяси ғылымдар бойынша диссертациялардың негізгі ғылыми нәтижелерін жариялау үшін басылымдар тізіміне ұсынылған.

На основании решения Комитета по контролю в сфере образования и науки (Приложение 1 к Приказу МОН РК от 10 июля 2012 года за №1082) Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика» внесен в перечень изданий для публикаций основных научных результатов диссертаций по политическим наукам.

In accordance of the decision of the Committee on the control in the field of Education and Science (Annex 1 to the Order of MES RK from 10 July 2012 Order No. 1082) Bulletin KazNPU named after Abai, a series of "International Affairs and Politics" is included into the list editions for publication main scientific results of dissertations on Political Sciences.

Мухамеджанова М.Н., Матақбаева Л.Х. О потенциале
регионального сепаратизма в Испании

Mukhamedzhanova M.N., Matakbaeva L.H. About the
potential of regional separatism in Spain

Бекбердиева А.С., Сабикенов С.Н. Гражданство
Европейского Союза и его трансформация в свете
глобализации..... 69

Бекбердиева А.С., Сабикенов С.Н.Еуропалық
Одақтағы азаматтық және оның жаһандану тұрғысынан
өзгеруі

Bekberdiyeva A.S., Sabikenov S.N. European union
citizenship and his transformation during globalization

Сабитова Ш.А., Бухина С.Б. В поисках новых средств
решения проблемы развития коммуникативных
компетенций..... 75

Sabitova Sh.A., Bukhina S.B. Searching for new means of
solving the problem to develop the communicative
competences

Сабитова Ш.А., Бухина С.Б. Коммуникативті
күзиреттіліктерді дамыту мәселелерін қарастырудағы
ізденіс жолдары

ШЕТЕЛДІК ҒАЛЫМДАРДЫҢ МАҚАЛАЛАРЫ ПУБЛИКАЦИИ ЗАРУБЕЖНЫХ УЧЕНЫХ PUBLICATIONS OF FOREIGN SCIENTISTS

Омар Абу Шауер К вопросу влияния Сирийских
событий на безопасность Центральной Азии..... 79

Omar Abu Schauer On the impact of Syrian events on the
security of Central Asia

Омар Абу Шауер Сириялық оқиғалардың Орталық
Азия қауіпсіздігіне ықпалы мәселесіне

**ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚҰҚЫҚ. БІЛІМ
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ОТНОШЕНИЯ. МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО. ОБРАЗОВАНИЕ
INTERNATIONAL RELATIONSHIPS. INTERNATIONAL LAW. EDUCATION**

УДК 323.28
СРНТИ 11.25.41

Т. Е. Жабелова¹, А.Болатбек¹

*¹с.ғ.к., Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты,
Халықаралық құқық кафедрасының доценті*

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының 2 курс магистранты

АҚПАРАТТЫҚ ҚОҒАМДЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Аңдатпа

Қазіргі қоғамдағы бұқаралық ақпарат құралдарының қызметі жұртшылықты әлеуметтік маңызды мәселелер туралы ақпараттандырумен шектелмейді, ол көпшілік санаға арналған әлеуметтік қағидаларды қалыптастырудан басқа, әлдеқайда кең қаралады, әрі құрал ретінде саяси жарнама функцияларын орындайды. Көпшіл көзқарас бойынша, бұқаралық ақпарат құралдары хабарларды, ақпаратты, білімді және көркем құндылықтарды таратуға ғана бағытталған болса да, кез келген ақпарат астарында саяси көзқарастарды насихаттау туралы мәселе бар екені сөзсіз. Насихаттау ақпараттық қоғамды қалыптастырудың құқықтық негіздерінің басты бөлігі болып табылатыны анық. Себебі насихаттаудың астарындағы оң және теріс бағытты аңғару және оған әділ құқықтық сараптама берілуі тиіс. Осы жағдайда туындайтын олқылықтардың зардаптары қарапайым кикілжіңнен бастап халықаралық қақтығыстарға дейін алып келіп жатады.

Тірек сөздер: Бұқаралық Ақпарат Құралдары, ақпараттық индустрия, интернет, цифрлы технология, ақпараттық-телекоммуникациялық құрылғылар, идеология, ақпараттық соғыс.

Т. Е. Жабелова¹, А.Болатбек¹

*¹к.полит.н., доцент кафедры международного права
Института «Сорбонна-Казахстан» КазНПУ им.Абая*

¹ магистрантка 2 курса Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА

Аннотация

Деятельность средств массовой информации в современном обществе не ограничивается информированием общественности о социально значимых вопросах, она рассматривается гораздо шире, кроме формирования социальных принципов для массового сознания, и, как инструмент, выполняет функции политической рекламы. По большинству взглядов, хотя средства массовой информации направлены только на распространение сообщений, информации, знаний и художественных ценностей, в любой информации имеется вопрос о пропаганде политических взглядов. Очевидно, что пропаганда является главной частью правовых основ формирования информационного общества. Ведь под пропагандой должно быть закреплено положительное и отрицательное направление и проведена справедливая правовая экспертиза. Последствия возникшие в этой ситуации пробелов приводят к ряду конфликтов: от простейших конфликтов до международных конфликтов.

Ключевые слова: Средства массовой информации, информационная индустрия, интернет, цифровые технологии, информационно-телекоммуникационные устройства, идеология, информационная война.

T. E. Zhabelova¹, A. Bolatbek¹

¹ c. polit. s., associate professor of the Department of International Law of Sorbonne-Kazakhstan Institute

¹ 2nd year student of Sorbonne-Kazakhstan Institute at Abay Kazakh National Pedagogical University

LEGAL BASES OF INFORMATION SOCIETY FORMATION

Annotation

The activities of mass media in modern society are not limited to informing the public about socially significant issues, they are considered much more broadly, in addition to forming social principles for mass consciousness and as a tool, perform the functions of political advertising. According to most views, although the media is only aimed at spreading messages, information, knowledge and artistic values, any information has the issue of promoting political views. It is obvious that propaganda is the main part of the legal framework for the formation of an information society. After all, the positive and negative directions should be fixed under propaganda and a fair legal examination should be carried out. The consequences of these gaps range from the simplest conflicts to international conflicts.

Keywords: Mass media, information industry, Internet, digital technologies, information and telecommunication devices, ideology, information war.

Ақпараттық индустрияның қарқынды өсуінен, ақпараттық және телекоммуникациялық технологиялардың қоғамдағы жаңа рөлінен туындаған өзгерістер тиісті заңдық ресімдеуді қажет етеді. Іс жүзінде барлық жерде болып жатқан экономикалық процестер ақпараттық қоғамды дамыту бағытында одан әрі ілгерілеуді ынталандыратын осындай нормативтік-құқықтық актілерді жасау мақсатында ақпараттық заңнаманы жетілдіруді талап етеді. Жаңа ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың экономикалық әлеуеті бірінші кезекте коммерциялық сектормен іске асырылуы тиіс болса, жоғары технологиялық бизнес тәуекелге ие және мемлекеттің салық төлеушілердің қаражатын тәуекелге ұшыратуға құқығы жоқ болғандықтан, ақпараттық қоғамның құқықтық іргетасын құру - бұл қазірдің өзінде мемлекеттік міндет.

Қазіргі уақытта технологиялық бейбіт төңкерістің кезекті кезеңі - ақпараттық қоғамды қалыптастыру жүріп жатыр. Заманауи ақпараттық-телекоммуникациялық технологиялар (АТТ) «біз өнімдер мен қызметтерді қалай өндіреміз, сонымен қатар бос уақытты қалай өткіземіз және өзіміздің азаматтық құқықтарымызды іске асырамыз?» сұрақтарына жауап береді. Олар қоғамның әлеуметтік құрылымында, экономикада, демократиялық институттардың дамуында болып жатқан өзгерістерге шешуші әсер етеді.

АТТ түрлі әлеуметтік әсерлерді тудырып қана қоймай, ақпараттық қоғам теориясы ретінде белгілі әлеуметтік ойдың жаңа бағытының пайда болуына әкеп соғады. Бұл теория осы тақырыпқа байланысты алғашқы жұмыстар ХХ ғасырдың 60-70 жылдары пайда болса да, ғылыми-фантастикалық әдебиеттермен бірге футуристік сипатқа ғана емес, ғылыми-фантастикалық сипатқа да ие болды [1].

"Ақпараттық қоғам" терминінің жеткілікті таралуына қарамастан, әзірленген нақты тұжырымдама әлі күнге дейін ұсынылған жоқ. Көп жағдайда әдебиетте тек оптимистік болжамдар мен күтулер ғана кездеседі, алайда жаңа ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды жаппай пайдалануға көшу елеулі әлеуметтік стресс тудырмайды, сондай-ақ бұқаралық ақпарат құралдары мен коммуникациялары бар адамдар топтарына барлық қоғамды және әрбір адамды бақылауға техникалық мүмкіндік береді. Ақпараттық қоғамға көшудің осы теріс салдарын болдырмау үшін нақты тұжырымдалған мемлекеттік саясат қажет.

Ақпараттық қатынастар мен процестерді (оның ішінде ақпараттық ресурстарға меншік құқығы және авторлық құқықтар) реттейтін ақпараттық қоғам заңдық негізделетін негізгі нормативтік құжаттар ақпаратқа қол жеткізу құқығын, зияткерлік меншік құқығын, сондай-ақ мемлекеттік мекемелерде ақпараттық технологияларды пайдалану сипатын реттейтін заңдар мен заңға тәуелді актілер болып табылады. Бұл блокқа бұқаралық ақпарат құралдары мен ақпараттық-телекоммуникациялық технологиялардың қызметін реттейтін заңдар, байланыс туралы заңдар, электрондық коммерция мен төлем жүйелерінің жұмыс істеу режимі, жарнама, жарияланымдар, ғаламдық компьютерлік желілер мен интернет желісінің жұмыс істеуі кіреді. Осыған байланысты заңдар тобы бұқаралық ақпарат құралдарына меншікті шоғырландыру туралы ереженің өзгеруіне,

ақпараттық-коммуникациялық қызметтерді жеткізушілердің қызметін реттеуге, жаһандық компьютерлік желілер бойынша зиянды және заңсыз ақпаратты таратуға байланысты құқықтық мәселелер неғұрлым белсенді түрде әзірленуде.

Осы заңдардың көпшілігі жаңа бұқаралық ақпарат құралдары, әсіресе ақпараттық және телекоммуникациялық технологиялар жаппай таратылғанға дейін қабылданып, өзінің өміршеңдігі мен қажеттілігін дәлелдеді. Алайда, қазір оларды жаңа электрондық ортада қолдану және қолданыстағы заңнамаға қажетті өзгерістер енгізу мәселесі маңызды орында тұр. Осы мақсатта көптеген мемлекеттерде жеке өмірге және авторлық құқықтарға қол сұғылмаушылық туралы заңдардың сақталуын қамтамасыз ету мәселелерімен айналысатын жұмыс топтары құрылды. Ресейде, мысалы, мұндай топтар ақпараттандыру, ақпарат және ақпаратты қорғау туралы заңдарға түзетулер әзірлеу, сондай-ақ халықаралық ақпарат алмасуға қатысу үшін құрылады екен.

Әлемде және біздің елде іргелі әлеуметтік өзгерістермен қатар жүретін индустриядан кейінгі қоғамның эволюциясы "ақпараттық қоғам" ұғымымен сипатталатын қоғамның түріне қарай қозғалады. Бұл жағдайда сөз технологиялық конвергенция кезеңін, ұйымдық біріктіруді, заңнаманы ырықтандыруды, экономикалық дамудағы білім мен ақпараттың рөлін, "электрондық" демократияның жаңа нысандарының пайда болуын, жұмыспен қамту саласындағы құрылымдық ілгерілеулерді бастан өткеретін жаһандық ақпараттық индустрияны қалыптастыру туралы болып отыр [2].

Соңғы 40 жылда ақпараттық қоғамға ауқымды көшу үшін алғышарттар толығымен қалыптасты деп айтуға болады. Әрине, олар барлық жерде толық көлемде көрінбеді, барлық елдер, соның ішінде бізде де қажетті "дайындық" кезеңдерінен өтті, бірақ экономикалық өмірдің жаһандануы, бұрынғы идеологиялық кедергілерді алып тастау және жедел техникалық прогресс мемлекеттерге дамудың жаңа кезеңіне — ақпараттық қоғамға жанжалсыз және пайдамен шығуға мүмкіндік беретін саясатты қалыптастыруға жіберілген уақытты "қысқартты". Сондықтан да мемлекеттердің халықаралық ақпараттық қызметтегі ынтымақтастығы мәселесі аса өзекті болып отыр.

Ақпараттық заңнаманың даму деңгейі демократиялық қоғам көрсеткіштерінің бірі болып табылады, өйткені мемлекеттік институттардың жұртшылық үшін ашықтығын, жеке адамның ақпаратқа конституциялық құқықтарын іске асыруды көздейді. Қазіргі заманғы АТТ жай-күйі кез келген ақпаратқа қол жеткізуді қамтамасыз ету жағдайын айтарлықтай өзгертті, неғұрлым дамыған елдерде басталған бүкіл қоғамның мүддесінде мемлекеттік органдарды ақпараттандыру жөніндегі ауқымды жобаларды іске асыру үшін мүмкіндіктер туғызды [3].

Ақпараттық қоғамның құқықтық базасын дамыту үрдістерін түсіну үшін заңнамада декларацияланатын нормаларды ғана емес, сондай-ақ олардың ақпарат туралы мемлекеттік билік органдары сұрау салуларының орындалуын бақылауды жүзеге асыратын арнайы мекемелердің қызметінде заңға тәуелді актілермен іске асырылуын да ескеру маңызды.

Соңғы бірнеше жылда ақпараттық заңнама құқықтың қарқынды жаңартылып келе жатқан саласына айналды. Бұл қоғамның қазіргі заманғы медианың, ең алдымен, телекоммуникациялық технологиялардың қарқынды дамуына лайықты жауап табуға тырысатындығының тағы бір дәлелі. Көптеген заңнамалық актілер халықаралық ұйымдардың ұсыныстарынан және сот шешімдерінен өсетіндіктен, бұл тұрғыда Еуропалық қоғамдастық комиссиясының жұмысы, сондай-ақ тиісті сот шешімдері неғұрлым қызықты болып табылады. Бұқаралық ақпарат құралдары және халықаралық ақпарат алмасу саласындағы норма шығармашылық процестерін түсіну үшін бұқаралық ақпарат құралдарының әлеуметтік рөлін, негізгі құжаттар мен қағидаттарды қарастыру қажет. Бұдан әрі біз бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану саласындағы екіжақты және көпжақты негізде (шарттар, конвенциялар) халықаралық ынтымақтастықтың аспектілерін егжей-тегжейлі талқылаймыз. Бұл ақпараттық заңнаманың даму үрдісін анықтауға және негіздей келгенде ақпараттық қауіпсіздіктің халықаралық режимін дамытудың мақсаттары мен міндеттерін айқындауға мүмкіндік береді. Ақпараттық қоғамның дамуына қарай бұл неғұрлым өзекті болып отыр.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. *Малухин И. С. Жарлық. 7-8.б.*
2. *Вартанова Е. Л. Конвергенция (заманауи медиасистемалардың трансформациясындағы технологиялық фактордың рөлі туралы). Жаңа мыңжылдықтың тоғысындағы Журналистика және әдебиет ММУ, 2000. С. 37-55*

3. Демократиялық БАҚ мәдениеті туралы Манифест (1994) - Демократия үшін бұқаралық ақпарат құралдары. МФЖ іргелі құжаттар жинағы: Ресей Журналистер Одағы, 1999.

УДК 327 (4/9)
МРНТИ 11.25.91

Тұрсынбекова Ұ.Т.¹, Л.Х. Матакбаева¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының «Халақаралық қатынастар» мамандығының I курс магистранты

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, с.ғ. д., халықаралық қатынастар кафедрасының профессоры

ФРАНЦИЯ МЕМЛЕКЕТІ МЕН МАҒРИБ ЕЛДЕРІНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙДАҒЫ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАСТАРЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Мақалада Францияның Мағриб елдерімен тығыз ынтамақтастығының тарихи және саяси себептері және өзара іс-әрекеттерінің экономикалық базасы қарастырылған. Францияның Мағриб елдерімен қарым – қатынасты дамытуда алға қойған негізгі бағыттары толықтай қарастырылған. Францияның қатысуы осы бұрынғы колониялардағы әлеуметтік – саяси жағдайларға тікелей ықпал ететінін ескерген жағдайдағы кезеңі мен елдің империялық кеңеюінің басты негіздемесі мен Мағрибтік емес африкандықтардың толық ассимиляциясы, Францияның сыртқы саясатының тым афроцентрлік болуы қарастырылған. Сонымен қатар, француздар мен африкандық көшбасшылардың ашық қақтығыстары мен Францияның Африка елдерімен экономикалық байланыстары зерттелген. Францияның қауіпсіздік, экономикалық, мәдени және басқа елмен саяси байланыстар саласында көптеген және маңызды үлестерді сақтайтыны толық қарастырылған. Қарым – қатынастарының басым салалары сипатталып, Еуро-жерорта теңізі серіктестігі бағдарламасы шеңберінде тараптардың өзара іс-қимылы талданған, деректерге сүйене келе осы өзара іс-әрекетті неғұрлым тиімді түрде жүзеге асырудағы кейбір кедергілер анықталған. Францияның сыртқы саяси бағыты мен еуропалық экономикалық саясаттағы бірқатар бастамалары, француздық экономикалық байланыстардың әлсіреуі, әлемдік құрылымдағы жаһандық өзгерістерді қабылдауы жазылған.

Түйін сөздер: Франция, Мағриб елдері, инфрақұрылым, миссия, қарым – қатынас, миграция, Еуроодақ.

Ұ.Т.Тұрсынбекова¹, Л.Х.Матакбаева¹

¹магистрантка I курса специальности

«Международные отношения», Института Сорбонна-Казахстан, КазНПУ имени Абая

¹Доктор политических наук, профессор кафедры международных отношений
КазНПУ имени Абая

ОСОБЕННОСТИ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ ФРАНЦИИ И СТРАН МАГРИБА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Аннотация

В статье рассматриваются исторические и геополитические причины тесного сотрудничества Франции со странами Магриба. Выявлены основные направления развития отношений Франции со странами Магриба. Например, в тех случаях, когда участие Франции имело непосредственное влияние на социально-политическую ситуацию в бывших колониях, что привело к обоснованному расширению Франции и полной ассимиляции **неискриптических** африканцев. Также магистрантка рассматривает открытые конфликты французов и африканских лидеров. Автор подчеркивает, что Франция сохраняет многие, важные направления как в области безопасности, так в экономике, культуре и политике со странами Магриба. Анализируя экономическую базу взаимодействия, автор

отмечает, приоритетные области сотрудничества, например, взаимодействие сторон в рамках программы евро-средиземноморского партнерства, несмотря на некоторые препятствия в осуществлении данного взаимодействия в более эффективной форме. В частности, были рассмотрены внешнеполитические направления Франции и ряд инициатив в Европейской экономической политике, отмечено и некоторое ослабление французских экономических связей с глобальными изменениями в мировой экономике.

Ключевые слова: Франция, страны Магриба, инфраструктура, миссия – отношения, миграция, Евросоюз.

U.T. Tursynbekova¹, L.H. Matakbaeva¹

¹Undergraduate of 1st course specialty "International Relations", Institute Sorbonne-Kazakhstan in Kazakh national pedagogical university after Abai

¹Doctor of political sciences, professor of chair International relations Kazakh national pedagogical university after Abai

FRANCE AND THE MAGHREB COUNTRIES OF THE STATE IN PARTICULAR RELATIONS IN CONDITIONS

Abstract

The article examines the historical and geopolitical reasons for France's close cooperation with the Maghreb countries. The main directions of development of relations between France and the Maghreb countries are considered. In cases where the participation of France implies a direct influence on the socio-political situation in these former colonies, the main justification for the Imperial expansion of France and the complete assimilation of non-Scriptical Africans, excessive Afrocentric foreign policy of France is provided. Also studied are open conflicts between French and African leaders and France's economic ties with African countries. It is fully envisaged that France retains many important shares in the field of security, economic, cultural and political relations with other countries. The economic base of interaction is analyzed. Priority areas of cooperation are described, the interaction of the parties within the framework of the Euro-Mediterranean partnership program is studied, and some obstacles to implementing this interaction in a more effective way are highlighted. In particular, the foreign policy directions of France and a number of initiatives in European economic policy, the weakening of French economic ties, and the adoption of global changes in the world structure were outlined.

Keywords: France, Maghreb countries, infrastructure, mission-relations, migration, European Union.

Францияның сыртқы саяси бағыты халықаралық қатынастарды дамытудың елеулі факторына айналды. Бір жарым ғасырға жуық уақыт ішінде Франция Сахарадан оңтүстікке қарай батыс және орталық аудандар арқылы Мағрибтан бастап созылып жатқан Африкадағы едәуір маңызды отарлық империяны сақтап қалды. Тікелей басқару аяқталғанымен, Францияның бұрынғы иеліктеріне ықпал етуі жалғасып жатты. Франция саяси, экономикалық және мәдени байланыстардың, қауіпсіздік және қауіпсіздік салаларындағы байланыстардың арқасында өздерінің мүдделеріне қызмет етуге және өткен үстемдік мұраларымен байланысты беделділіктің соңғы негізін қолдау үшін, француз тілді Африкада гегемониялық плацдармды сақтап қалуға тырысты.

Өзінің ұзақ тарихи кезеңінде Франция дағдарысты ғана емес, дағдарыстар топтамасын, әлемдік құрылымдағы жаһандық өзгерістерді де бастан кешірді. Бірінші кезекте бұл бірінші дүниежүзілік соғысқа дейінгі еуропалық державалдар басымдығы мен Америка Құрама Штаттары саяси және экономикалық әсерін күшейтті, өндіріс көлемі бойынша көшбасшылық позицияны ұстады. Лоран Фабиустың пікірінше, АҚШ-тың Франция Сыртқы істер министрі әлі де планетадағы ең мықты позициялардың біріне ие болады, алайда ХХІ ғасырда әлемді Қытай, АҚШ, Еуропа, Үндістан, Бразилия сияқты ескі ғана емес, жаңа актерлер / акторлар басқарады және Африка құрлығының оңтүстік Африка және Нигерия сияқты мемлекеттерін ұмытпаған жөн. Қазіргі уақытта Германия, Франция және Ұлыбритания жетекші экономикалардың алтылығына кіреді, 2030 жылға қарай Еуропа

осы көшбасшылықты сақтап қалады, ал 2050 жылға қарай әлемнің алғашқы отыз экономикасының ішінде жиырма дамушы елдердің нарықтарын құрайтын болады [1].

Өркениетті дамыту бойынша күш-жігер отаршылдық инфрақұрылымды, әсіресе теміржол көлігі мен денсаулық сақтау салаларын дамытуды қамтиды. Алайда, *Civilisatrice* миссиясының негізгі іргетасы жергілікті тұрғындардың өмір сүру, саясат пен білім беру сапасын жақсарту арқылы әлеуметтік инженерияға талпыныс жасады, бірақ көбінесе француздық мүдделер мен идеологиялық және үкіметтік дәстүрлерді ілгерілетуде; қайталанатын үрдіс болды. Сонымен қатар елде мәжбүрлі еңбек түрі сақталып қалды, дегенмен бұл реттеліп отырғанымен, оны аз пайдаланды, ал императив инфрақұрылымды жетілдіруді жалғастыруды және «жергілікті-жұмысшыларға» өндірістік этиканы сіңіруді, болжам бойынша осындай ымыраларды айқындап отырды [2].

Магриб елдерімен қарама-қайшылықтарды отаршылдық сот төрелігінен табуға болады. Реформаланған одан ары қабылданған Жарлық, әртүрлі батысафрикандық топтардың құқықтық дәстүрлеріне үлкен құрметпен қарауға шақырды, алайда жалпы көзқарас әдеттегі құқық француздық «өркениетті» стандарттарына қайшы келгенше және осы идеал жолында күтілетін прогреске кедергі келтірмейінше сақталуы тиіс болды. Алайда әлі де салық жинау және француз ережелерін сақтауды қамтамасыз етуге көмек көрсету үшін көптеген бастықтарды ұстау қажет еді. Кейбір көсемдер Ұлы соғыс кезінде француздық жұмыс күшінің қысқартылғанын пайдаланып, француздар өздерінің ескі, феодалдық жүйесіне қалай қарым-қатынас жасаса, француз идеалына да сондай құрмет көрсетпейтін өздерінің халқын көтеріліске шығару мақсатында басқарып отырды. Франция өзінің мәдени және тілдік бағдарламасын кеңейтуге және нығайтуға үміттенді.

Егер Францияның отаршылдық дәуірі туралы тақырып болатын болса, онда бұл француз идеалымен үйлескен жергілікті өзіндік ерекшелікті ұстанатын Африкалық кейіпкерді жасау әрекеті, бұл неғұрлым қолайлы жасалған көзқарасты жүзеге асыру үшін қажет моральдық ымыраға келу, оларды әлеуметтік прогреске деген талаптармен сәйкестендіру болатын еді. Франция, шын мәнісінде азаматтарының емес, «бодандарының» үйлесімді емес идеологиялық түсінігін басқаратын Республика болды. Франциялық отаршылдық менталитет қабылдаған шаралар сөзсіз оң болады деген сенім сияқты, ол да өз уақытының жемісі болды. Мұндай қорғаныс менталитеті француздарға болашақта өз ықпалын сақтап қалуға мүмкіндік беретін берік байланысты қалыптастырды. Тәуелсіздік пайда болғаннан кейінгі протекторат туралы шарттың қолданылуын тоқтату туралы келісім-шарт қазіргі өмір қажеттіліктеріне сәйкес келмейді және одан да көп бола алмайды деген франко-Марокко қатынастарын реттеу келісімі жасалды. Ендігі кезекте әлем алдында Франция саясаты нақты және дәйекті іс-қимыл жоспарсыз шетте қалмауы тиіс. Франция Еуроодақтың құндылықтарын шайып кетумен және әлемдік қауымдастықты террористік топтарға барынша залал келтіруге шақыратын қауіптерді жеңуге қарсы күреске дайын. Франция бірнеше айдың ішінде Еуропалық экономикалық саясатта бірқатар бастамаларды көрсетті: бұрын негізінен қаржылық шоғырландыру және бақылау мәселелері қаралған кезде, қазіргі уақытта инвестициялық мәселелер басым болды [3].

Жиырма жыл уақыт ішінде Францияның африкандық отарлары оның бақылауынан шықты, дегенмен Шарль де Голль әлі де «Француз әлемдік державасы мен Африкадағы француз билігі бір-бірімен тығыз байланысты және бір-бірін өзара растайтын болды» деп санады. Де Голльдің франко-африкалық қауымдастығы бұл жүйені қол сұғылмаушылықта сақтап қалуға тырысқанымен, француздардың қолдауын бұзуға қауіп төндіріп, келіспейтін Гвинея – Деффердің, негіздемелік заңының арқасында заңды егемендікке болмаса да, нақтылыққа үйренген Африкандық колониялар тәуелсіздікті тез арада жариялады. Негізінде бұл Францияны қатты таң қалдырса да, олар мұны қабылдады, экономикалық келісімдер мен қауіпсіздік туралы келісімдер арқылы өздерінің бұрынғы отарларымен байланыстарын қолдау жөніндегі ерте бастамаларды көріп отырмыз, сонымен қатар олардың құрамдас мемлекеттеріндегі отарлық федерациялардың ыдырауының өзі, оларды біріккеннен гөрі Францияға көбірек тәуелді етті деп айтуға болады.

Соңғы геосаяси оқиғалары Францияның сыртқы саясатының тым Афроцентрлік болуын тоқтатуға мәжбүр етті, алайда энергетикалық ресурстар мен шикізаттардың айналасында жиі айналып тұратын француз мүддесі туралы сөз болғанда, ескі әдеттер де қиындықпен келмеске кетеді. 2009 жылы Габондағы президенттік сайлауда ашулы халық Францияны Эли бен Бонгоға электоратты алдап, әкесі Омарға мұнай байлығын тонайтын антидемократқа көрсеткен қолдауын қайталай отырып, алдауға мүмкіндік берді деп айып тақты. Мұндай интерференция, нақты немесе қиял, шынайы нысан

болып табылады. Отаршылдықтың бұрынғы билеушілері сияқты Франция да өзінің мүдделерін африкалық ішкі істерінің ықпалымен қамтамасыз етуге ұмтылды, бұл Камерунды, Габонды және Сенегал қауіпсіздік кепілдігінің арқасында төңкерістердің алдын алу үшін немесе Францияда мемлекеттік мұнай компаниясы Эльф –Акитен бойынша Конго парламенттік сайлауына ықпал етеді, оныазаматтық қызметшілердің маңызды жүйесінен айыруға тырысады деуге болады.

Француздар мен африкандық көшбасшылардың ашық қақтығыстарына қарамастан, жеке байланыстар мен саяси байланыстардың маңызы өте зор. Элиталық деңгейлердегі Франко-африкандық қатынастардың жасырын сипатын ескере отырып, әсіресе Франция президенттігінде африкалық консультативтік «ұяшықтардың» айла-амалдары, сондай-ақ дамытуда мемлекеттік қадағалаудың және жеке мемлекеттік кооперативтік қатысудың болмауы - таңғаларлық емес, бұл орта өзара тиімді қатынастар мен әсерді нығайту үшін әбден жетілген болып саналады. Кот-д'Ивуарадан шыққан Феликс Уфуэ – Буаньи мен француз элиталарының арасындағы бұрынғы байланыстардан бастап Президент Саркозидің жақында іскерлік ортамен бұрынғы колонияларға жасаған сапарларына дейін осындай қатынастар саяси реформаны қиындата түсті, тек қана африкалықтардың ғана емес, сонымен қатар француз дипломаттарының да көңілдерін қалдырды. Жақында ғана Сенегалда елші болған Жан- Кристоф Руфен, « саяси және іскерлік игіліктерді саудалаудың ескі, қараңғы, ымырасыз, арсыз әдеттері бұрынғыдан бетер манипуляциялық және таза емес» деп санайды. Тікелей басқаруды ауыстыру «отаршылдық» сияқты айтарлықтай әсер етпеуі мүмкін, бірақ ол өткен кезеңмен де айтарлықтай алшақтық болып табылмайды.

Франция өзінің мүдделерін қорғау үшін жаңа «көсемдерді» қолдап отырғаны сияқты, ол өзінің бұрынғы отарларындағы институционализацияланған мемлекеттік барлық аталған құрылымның орталықтандырылған, әлеуметтендірілген, еркін нарықтық күдікті моделін сақтауға ұмтылды, осы ретте оның дамуын қаржыландырудың едәуір бөлігі субмемлекеттік немесе мемлекеттік емес субъектілерге жіберілмей, орталық үкіметтерге жіберіледі. Отаршылдық кезінде көрініс тапқан қосарлы стандарттарды жалғастыра отырып, Президент Миттеран Францияның көмегімен демократиялық қайта құруларды көтермелеуге қатысты ынтаның жаңартылғаны туралы жариялады, әдетте статистика іс жүзінде авторитарлық режимдерге, көбінесе Франция экономикалық проблемалары бар елдерге және қауіпсіздікке қатысты мәселелері бар елдерге көмектің ұлғайғанын көрсетті. Орталық үкіметтердің мұндай басымдылығы – шын мәнінде білім деңгейінің төмендігі, экономикалық динамизм мен саяси жетілу, отаршылдық мұра еткен көптеген бұрынғы колониялардағы әлеуметтік және демократиялық артта қалушылықты тудырды, сонымен қатар қауіпсіздікке және экономикалық дамуға байланысты біртіндеп әлсірегеніне қарамастан, Францияға сенім артты, ол туралы төменде егжей – тегжейлі айтылған. Постколониалдық жұмбақтың маңызды бөлігі Францияның елеулі әскери қатысуы болды. Бұл африкалық мемлекеттердің жартысына жуық қорғаныс келісімі арқылы араласуға арналған кең лицензияға қосымша болып отыр, және де осының барлығы Францияға Африкалық жандарм ретінде танымал болуға көмектесті. Тұрақты әскери базалар бастапқыда Сенегалда, кот-д'Ивуарда, Чадта, Джибутиде, Камерун мен Орталық Африка Республикасында болғандықтан, Суық соғыс кезінде Африканы коммунизмнен «қорғау» жауапкершілігі аймақтық гегемонияны қолдауда Францияның мүдделеріне сәйкес болды. Суық соғыс аяқталғаннан кейін әскери саланы кәсібилендіру қажеттілігі, орналастырудың кейбір түрлерінің қажет еместігін мойындаумен қатар, әскери тұрақсыз елдерде күштер әлі де бұрынғысынша орналастырылғанымен, әскерлер санының қысқаруына және базалардың жабылуына алып келген реформалар ынталандырылады. Франция Африкада отыз үш операция өткізді, алайда олардың онында мандаттар болды немесе Біріккен Ұлттар Ұйымының қолбасшылығына түсті, бұл неғұрлым кең гуманитарлық мәселелер көпжақты қатысуды қабылдай отырып және көбінесе моральдық күмәнді тәртіп пен тұрақтылыққа басымдылық берудің орнына, қауіпсіздік пен дамуға жәрдемдесу үшін, Франция үшін неғұрлым маңызды болып табылатынын көрсетеді [4].

Францияның имиджін жақсартуға тырысуға барлық негіз бар. Саяси араласу мен қарулы интервенцияларға байланысты, сонымен Руандағы геноциттің мұрасына байланысты, оған қарсы көптеген шағымдар жинақталған. Басты себебі тұрақтандыру болғанына қарамастан, Франция тиімді, бірақ белгісіз, алдын –ала жоспарланған қырғында Руанданы милитаризациялауға көмектесті. Жоғарыда аталып өткендей, француздардың азаматтық қоғамында гуманитарлық насихаттың өсіп келе жатқан қоры жақын арада үкіметтер өздерінің африкалық әскери ынтымақтастығы мен міндеттемелерінің шарттарын реформалағанының куәсі болды. Сайып келгенде, Франция

деколонизациядан кейін қауіпсіздік саласында өзінің қатысуын өңірлік гегемонияны да, тәртіп пен тұрақтылықты да қолдай отырып, мүдделері бар елдерге ықпал ету мақсатында табысты пайдаланды. Бұл күш әлі де күшті болғанымен, елеулі қатысуды қолдау үшін стратегиялық негіздемелер әлсірейді, француздық және африкалық қоғамдық пікірлерге қосымша, Африка одағының соңғы бастамалары Францияның интервенционистік рефлексін одан әрі әлсіретуге қауіп төндіреді, Бейбітшілік және Қауіпсіздік Кеңесін және оның африкалық резервтік күштерін құру сияқты, африкалықтардың өздерінің істеріне араласуына мүмкіндік береді [5].

Франция мемлекеті мен мағриб елдерінің қазіргі жағдайдағы қарым қатынастарының ерекшеліктеріне тоқталатын болсақ, біріншіден, Францияда өңірде экономикалық, саяси және әлеуметтік салалардағы бірқатар өзара байланысты проблемаларды шешуге, экономикалық байланыстарды оңтайландыруға көмектесетін жаңартылған саясат талап етілді.

Екіншіден, олардың маңызды бөлігі (Алжир мен Мароккодан келгендердің шамамен 30%) жұмысы болмаса да, Францияда тұрды. Бұл мәселені шешу Жерорта теңізі елдерінде жұмыс орындарын құруда Парижді нысанаға алды. Бұл – көші-қон саясаты, экономика мен сауданы дамыту, құқықтық мемлекеттің негізгі құндылықтарын ілгерілету, қоршаған ортаны қорғау сияқты бағыттарға негізделді.

Францияның негізгі идеясы тек Жерорта теңізі елдерінің ынтымақтастығы үшін платформаны құру болды. Шығыс Жерорта теңізіндегі ынтымақтастықты дамытудағы Францияның күш-жігерінің нәтижелерін бағалай отырып, ол маңызды жетістіктерге жете алмады деп мойындауға тура келеді. Ол үшін аймақ елдерімен өзара қарым-қатынасты нығайтудың түрлі әдістері қолданылды: экономикалық, саяси және әскери салалардағы екіжақты қарым-қатынастар белсенді дамыды, аймақ елдерінің Франциямен байланысын нығайту үшін ЕО ынтымақтастығының тетіктері қолданылды. Француз саяси элитасы мен Француз қаржы-өнеркәсіп топтары өкілдерінің өңір мемлекеттерінің, әсіресе Африка елдерінің көшбасшыларымен жеке байланыстары қатынастардың жемісті дамуына ықпал етті. Егер алдағы уақытта Франция бұрыннан бар қарым-қатынаста мультилатерализм қағидаттарын басшылыққа алатын болса аймақтың саяси элиталары (Түркия, Сирия), сондай-ақ жаңа (Египет, Алжир, Тунис, Иран, Ауғанстан), өңірдегі өз әсерін қалпына келтіру мүмкіндігін сақтайды. Сондықтан Франция иммигранттардың ірі ағынын ғана емес, Франциядағы Солтүстік африкандық диаспорадағы шиеленісті тудыруы мүмкін аймақтағы аза тұту тұрақсыздығынан қауіптенеді. Алжир мен Тунистің билігі мұны жақсы түсініп, мұсылман интеграциясының қорқынышын қолданады. Алжирмен Францияда болған қарым-қатынас қиын: көптеген француздар Франция Алжирде жасаған соғыс үшін оның тәуелсіздігіне жол бермеуге тырысып, кінә сезімін сезінеді деп есептейді. Әйтсе де қазіргі таңда, Ресми саудаға қоса, екі ел арасында жыл сайын шамамен 7 миллиард еуроны құрайтын банктік емес ақша айналымы да бар. Сонымен қатар, Францияда Алжир қаржы лоббиі бар. Ал Мароккоға келетін болсақ, осы мемлекетпен Францияда мінсіз қарым-қатынас бар.

Франция мен оның бұрынғы отарлары арасындағы экономикалық қатынастарындағы елеулі алшақтық - франкінің 100% құнсыздануымен CFA (Colonies françaises d'Afrique), ал онжылдықтар бойы француз франкіне байланған валюта аймағы жекеленгеніне қарамастан, өзара алмастырылатын батыс және Орталық – Африка франкалары КФА өмір сүруін жалғастыруда. Абиджан доктринасынан бұрын болды, осыған сәйкес Франция Бреттон-Вуд мекемелерінің бюджеттік көмекке қатысты талаптарын орындады, ал бұның өзі клиент- мемлекеттердің «шоттарын» төлей алмайтындығын білдірді. Либерализмнің қол сұғушылықтарының алдында Африкадағы француз экономикалық әсерінің әлсіреуінің тағы бір мысалы, ЕО-пен қол жеткізілген және Ломелік конвенциясының мұрагері ретінде қайта қаралған Котонға жасалған еркін сауда туралы келісім болды. Бұл Францияның «артқы ауласында» коммерциялық талап қоюға тырысатын ірі державалардың жуырдағы үрдісін көрсетеді, ал Франциядан кейін Батыс Африка мемлекеттерінің экономикалық қоғамдастығына ең үлкен экспорттаушысы ретінде екінші орынға ие болған Қытай да соңғы орында емес, Африкадағы Француз дәстүрлі бәсекелестердің орнына Қытайға бағытталған Фашодтың жаңа синдромына мүмкіндік жасалынды, және ол 11%-ға жуықтады және де өсіп келеді.

Франция ЕО, ХВҚ және Дүниежүзілік банк арқылы көмектің өсіп келе жатқан бағытын ескере отырып, ең ірі донор болып қала бергеніне қарамастан, оны Африка елдерінен тыс жерде үлестіруді ұлғайтуға ынталандырады. Дегенмен, жақында болған қаржы дағдарысы салдарынан қысқартуға әсер етудің осы құралын пайдалану, сондай –ақ қайта бөлудің осындай көпжақты әсері тек француз

билігіне нұқсан келтіруі мүмкін. Тікелей басқарудың ұзақ өткенімен және африкалық қатысудың төмендеуімен Францияның қауіпсіздік саласындағы қатысуы бұрынғы кездердегідей өзінің әсерін сақтамайды. Дегенмен, француздық экономикалық байланыстардың әлсіреуіне байланысты тіпті сәбіз де сирек көріне бастауы сияқты, ұзақ мерзімді француз әсерін сақтап тұру үшін әлеуетті салдар болуы да мүмкін.

Осындай қауіп-қатерлерге қарамастан, Франция өзінің мәдени мұрасын сақтауға ұмтылады, оның үстіне даму мақсаттарына арналған қаражаттардың едәуір бөлігі білім беруге, стипендиялар мен мәдени институттарға бағытталады. Әртүрлі үкіметаралық ұйымдар мен конференциялар, Мәдениет және техника салаларындағы ынтымақтастық жөніндегі агенттіктің қолдауымен Франция мен франк тілді Африка арасындағы лингвистикалық, мәдени және білім беру байланыстарын институттандыруға әрекет етеді, тіпті 1988 жылы Франкофония істері жөніндегі арнайы министрлік құрылды. Француз тілін насихаттау франкофония ішінде оң экономикалық қарым-қатынасты дамыту үшін қолайлы жағдай жасау үшін ғана емес, сонымен қатар *Civilisatrice* миссиясына қатысты жоғарыда айтылғандай, француз тілінің ағылшын тілдес, ағылшын саксон әлемінен ерекшеленетін «латын» әлемінің құндылықтары мен мәдениетімен тығыз байланысты және оның құрметтелетін белгісінен азырақ болуына байланысты басты міндет болып табылады. Құрушы ретінде Франция маңызды мәдени роль атқарады, әсіресе франкофония шеңберінде ынталандырылатын бірегейлікті құрастыру нәтижесінде алынған Африкадағы осы мұраны сақтауға үлкен мән береді, дегенмен, Мартин атап өткендей, «бұл Францияның мәдениетіне Франциядан тыс адамдардың қосылуын болжайтын шамада, Франкофония шын мәнінде неоколониалдық емес тұжырымдама болып табылады» [6].

Қазіргі Францияның сыртқы саяси стратегиясында Магриб соңғы орын алмайды. Бұл аймақтың тарихи өткені мен жақындығына, сондай-ақ геосаяси және экономикалық мүдделерге байланысты. Франция мен Магриб елдері әлі күнге дейін өздерін дәстүрлі оймен байланыстырады. Қазіргі Франция өңір мемлекеттеріне көмекке бағыттай алатын қаржы ағындарының шектеулілігі жағдайында әріптестерді тарта алды. Осылайша, Француз-Магриб қарым-қатынасы, әрине, даму болашағы бар. Алайда, көп нәрсе Франция бүгінгі күні Таяу Шығыстан жаппай көші-қонда көрінетін «өркениеттер қақтығысын» жеңе алатынына, сондай-ақ оңтүстік Жерорта теңіз кеңістігіндегі тұрақтылыққа байланысты болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Фабиус Лоран, *Дискурс в Институте международных и стратегических отношений*, 20.05.2015, [Электронный ресурс].- URL: <http://www.diplomatie.gouv.fr/fr/le-ministre-les-secretaires-d-etat/laurent-fabius/discours/article/politique-etrangerediscours-de>
- 2 Conklin, A. L. 1998. *Colonialism and Human Rights, A Contradiction in Terms The Case of France and West Africa, 1895-1914. The American Historical Review*, 103(2), pp. 419-442
- 3 Усова М.В., Чумаченко Т.Н., *Внешиполитический курс Франции на современном этапе. // Хабаршы Вестник Серия « Международная жизнь и политика» №1 (44), 2016 С. 128*
- 4 Charbonneau, B. 2008 *Dreams of Empire: France, Europe, and the New Interventionism in Africa. Modern & Contemporary France*, 16(3), pp. 279-295
- 5 Williams, P.D. 2009. *The Peace and Security Council of The African Union: evaluating an embryonic international institution. Journal of Modern African Studies*, 47(4), pp. 603–626
- 6 Гомар Т. *Франция и ее «специфическая проблема». Внешняя политика Парижа: нужны трезвость оценки и вера в будущее.* – [Электронный ресурс].- URL: <http://inosmi.ru/world/20141231/225250429.html>.

УДК 167
МРНТИ 06.71.57

Н.Е.Дабылтаева¹, Б.З.Бюжеева¹, У.А.Токбергенова²

¹ *Н.Е.Дабылтаева, экономика ғылымының кандидаты, доцент әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті,*

¹ *Б.З.Бюжеева, тарих ғылымының кандидаты, доцент әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті,*

² *У.А.Токбергенова, аға оқытушы, Алматы Технологиялық Университеті*

ҚАЗАҚСТАН ІШКІ ЖӘНЕ КІРУ ТУРИЗМІНІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ ЖӘНЕ ОНЫҢ ДАМУ БАҒЫТТАРЫ

Аңдатпа

Ішкі және кіру туризмін дамыту мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі болып табылады. Қазақстан жергілікті туристік ортаның имиджі мен тартымдылығын қалыптастыру бойынша белсенді жұмыс жүргізуде. Елдің қарқынды туризм саласына қол жеткізуіне және халықты жұмыспен қамтудың тұрақты өсуін қамтамасыз ететін, туризммен шектес салалардың дамуын ынталандыратын және отандық экономикаға инвестиция құюды ұлғайтуға, елдің халықаралық туристік нарыққа бірігуіне мүмкіндік беретін рекреациялық ресурстар мен тарихи-мәдени мұраның туристік әлеуеті қарастырылған. Бұрын зерттеулерде қолданылған кластерлік тәсілдер: мемлекеттің, аймақтың, саланың бәсекеге қабілеттілігін талдауда; өнеркәсіп саясатының жалпы мемлекеттік негізі ретінде; инновациялық қызметті ынталандырудың негізі ретінде; аймақтық даму бағдарламасын әзірлеу кезінде; үлкен және кіші бизнес арасындағы өзара әрекеттесудің негізі ретінде анықталған.

Еңбек нарықтары және шаруашылықтың функционалдық құрылымы мамандандырылған туристік инфрақұрылымды бірігіп қолданатын, аймақта шоғырланған кәсіпорындар тобына жататын мәдени-туристік кластер айқындалған. Мәдени-туристік кластерді құру кезінде жетекші роль елден тыс жерлерде қызметтерін ұсынатын ірі туроператорлық фирмаларға берілген, түрлі туристік агенттіктер де жұмыс істейтіні, орналастыру, тамақтандыру, туристерді тасымалдау, ілеспе қызметтерді ұсыну және туристік сұранысқа ие тауарлар өндірісі бойынша кәсіпорындар ескерілген. Туризмді мемлекеттік қолдауды күшейту механизмі, бәсекеге қабілетті туристік бизнестегі алты мәдени-туристік кластердің өңірлер мен ауылдық аймақтарды дамытуға қосқан үлесі, осы саладағы мемлекеттік-жекеменшік әріптестік нысандарын дамыту қарастырылған.

Түйін сөздер: мәдени-туристік кластер, жұмыс істеуі, сала, бизнес, механизмдер, реттеу, бәсекеге қабілеттілік, аймақ, тәсіл, үрдіс.

Дабылтаева Н.Е.¹, Бюжеева Б.З.¹, Токбергенова У.А.²

¹ *Дабылтаева Н.Е., кандидат экономических наук, доцент Казахский Национальный Университет им. аль-Фараби*

¹ *Бюжеева Б.З., кандидат исторических наук, доцент Казахский Национальный Университет им. аль-Фараби*

² *Токбергенова У.А., старший преподаватель, Алматинский Технологический Университет*

ОСОБЕННОСТИ ВНУТРЕННЕГО И ВЪЕЗДНОГО ТУРИЗМА КАЗАХСТАН И ЕГО НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ

Аннотация

В современных реалиях туризм является одной из высокодоходных и динамично развивающихся отраслей мировой экономики. Казахстан, обладая уникальными природными ресурсами и самобытной культурой народа, имеет огромный потенциал для развития туризма на международном и региональном рынках. Рассмотрен туристический потенциал рекреационных ресурсов и историко-культурного наследия, позволяющий стране интегрироваться в международный туристический рынок, достичь динамичного развития отрасли туризма в стране и обеспечить устойчивый рост

занятости населения, стимулирование развития смежных с туризмом отраслей и увеличить приток инвестиций в отечественную экономику. Выделен кластерный подход, ранее используемый в исследованиях: при анализе конкурентоспособности государства, региона, отрасли; как основа общегосударственной промышленной политики; при разработке программ регионального развития; как основа стимулирования инновационной деятельности; как основа взаимодействия большого и малого бизнеса.

Отражен культурно-туристский кластер, к которому отнесены группы предприятий, сконцентрированных в регионе, совместно использующие специализированную туристскую инфраструктуру, рынки труда и функциональные структуры хозяйства. Отмечено, что при создании культурно-туристского кластера ведущая роль принадлежит крупным туроператорским фирмам, которые предоставляют услуги за пределы страны, функционируют и разнообразные туристские агентства, предприятия по размещению, питанию, транспортировке туристов, предоставлению сопутствующих услуг и производства товаров туристского спроса. Предусмотрены механизмы в усилении государственной поддержки сферы туризма, вклад в развитие регионов и сельских территорий шести культурно-туристских кластеров с конкурентоспособным туристским бизнесом, выработки форм государственно-частного партнерства в данной сфере.

Ключевые слова: культурно-туристский кластер, функционирование, отрасль, бизнес, механизмы, регулирование, конкурентоспособность, регион, подход, процесс.

Dabyltayeva N.E.¹, Byuzheeva B.Z.¹, Tokbergenova U. A.²

¹Dabyltayeva N.E., candidate of economic sciences, al-Farabi Kazakh National University.

¹Byuzheeva B.Z., candidate of historical sciences, al-Farabi Kazakh National University.

²Tokbergenova U. A., senior lecturer, Almaty Technological University

SPECIAL FEATURES OF INTERNAL AND ENTERPRISE TOURISM KAZAKHSTAN AND ITS DEVELOPMENT DIRECTIONS

Abstract

In modern realities, tourism is one of the highly profitable and dynamically developing sectors of the world economy. Kazakhstan, possessing unique natural resources and original culture of the people, has a huge potential for the development of tourism in the international and regional markets. The tourist potential of recreational resources and historical and cultural heritage is considered, which allows the country to integrate into the international tourism market, to achieve a dynamic tourism industry in the country and will ensure sustainable employment growth, stimulate the development of related industries and increase the flow of investment into the domestic economy. The cluster approach, previously used in research, is singled out: in analyzing the competitiveness of the state, region, industry; as the basis of a nation-wide industrial policy; when developing regional development programs; as a basis for stimulating innovation; As a basis for interaction between big and small businesses.

The cultural and tourist cluster is reflected, which includes the groups of enterprises concentrated in the region, sharing the specialized tourist infrastructure, labor markets and functional structures of the economy. It is noted that when creating a cultural and tourist cluster the leading role belongs to large tour operator firms that provide services outside the country, there are also various tourist agencies, enterprises for accommodation, food, transportation of tourists, provision of related services and production of tourist demand goods. Mechanisms are provided for strengthening state support for the tourism sector, contributing to the development of regions and rural areas of six cultural and tourist clusters with a competitive tourism business, developing forms of public-private partnership in this area.

Key words: cultural and tourist cluster, functioning, industry, business, mechanisms, regulation, competitiveness, region, approach, process.

Кіріспе. Ішкі және кіріс туризмін дамыту мемлекеттік саясаттың басым бағыттарының бірі болып табылады. Қазақстан жергілікті туристік ортаның имиджі мен тартымдылығын қалыптастыру бойынша белсенді жұмыс жүргізуде. Қазақстан Республикасының туризм индустриясы мемлекеттік деңгейде экономиканың басым салаларының бірі болып табылады. Осылайша, ел экономикасының

индустриялық-инновациялық дамуының ережелерін іске асыруда жетекші рөл кластерлік жүйеге, атап айтқанда, туристік кластерге жатады. Осы саланы дамытудың қазіргі заманғы үрдісі ретінде, әлемдегі ең танымал курорттарды жақсы білетін туристердің туризм секторы жаңадан дамып келе жатқан елдерге ұмтылуын пайдалану болып табылады. Бұл тарапта Қазақстан туристік аймақ ретінде тартымдылығы артуда.

Республикада туризмді дамытудың тұжырымдамасы жұмыс атқаруда, ол бойынша туризм саласы ел экономикасына үш оң әсерін тигізуі мүмкін: біріншіден, шетел валютасының келуін қамтамасыз ету және төлем балансы сияқты экономикалық көрсеткіштерге оң әсерін тигізу; екіншіден, халықты жұмыспен қамтуды ұлғайтуға көмектеседі; үшіншіден, елдің инфрақұрылымын дамытуға ықпал етеді.

Халықаралық туризм қазіргі уақытта сыртқы экономикалық қызметтің қарқынды дамып келе жатқан секторларының бірі болып табылады. Әлемдік экономикаға да, жекелеген елдер мен аймақтарға да туризм әсерінің тұрақты өсуі әлемдік экономиканың қалыптасуына және дамуына үлес қосатын маңызды, тұрақты және ұзақ мерзімді үрдістердің бірі болып табылады.

Туризм халықтың нақты қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталған, экономиканың тәуелсіз саласына айналып келе жатқаны анық. Осы қажеттіліктердің алуан түрлілігін қанағаттандыратын тек туристік кәсіпорындар ғана емес, сондай-ақ туризмнің маңыздылығын айқындайтын басқа салалар да қатысатындықтан, туризмнің маңыздылығы экономиканы дамытуға мультипликативтік әсер ететін факторлардың бірі ретінде анықталады. Туризм - әлемдік интеграциялық үдерістердің факторларының біріне, ал туризм бизнесі экономиканың маңызды секторына айналуға (Оспанов Г.М., 2013:72с).

Бірегей табиғи ресурстар мен көшпелі халықтың бірегей мәдениетіне ие Қазақстан халықаралық және аймақтық нарықтарда туризмді дамыту үшін зор әлеуетке ие. Рекреациялық ресурстар мен тарихи-мәдени мұраның туристік потенциалы республиканы халықаралық туристік нарыққа үйлестіруге және елдегі туризмді қарқынды дамытуға мүмкіндік береді. Бұл халықты жұмыспен қамту және халық табысының тұрақты өсімін қамтамасыз етеді, туристік салаларды дамытуды ынталандырады және ұлттық экономикаға инвестицияларды ұлғайтады.

Зерттеудің әдістері

Қазіргі заманда туризм әлемдік экономикадағы жоғары табысты және қарқынды дамып келе жатқан салалардың бірі болып табылады. Бүкіләлемдік туристік ұйымның (ЮНВТО) мәліметтері бойынша туризм әлемдік ЖІӨ-нің 9% -ын, әлемдік экспорттың 6% -ын және әрбір жұмыс орнының 11-сі туризм саласынан табылады. Кейбір елдер үшін туризмнің ұлттық экономикаға қосқан үлесі одан да маңызды (Казакова Г.Я., 2017: 922).

Бүкіләлемдік экономикалық форумның Туризм және саяхаттардың бәсекеге қабілеттілік туралы есебіне сәйкес Қазақстан 2013 жылғы рейтингке қатысушы 140 елдің ішінен 88-орынға ие. Осы рейтингте жетекші орындарға Швейцария, Германия және Австрия ие; ондығына Испания, Ұлыбритания, АҚШ, Франция, Канада, Швеция және Сингапур кіреді. (Гусейнов А., 2014:73; Димитрос Б., 2012:379 с.; Гуо К., 2013:20).

Іс-шаралар мен шаралардың негізгі бағыттары Қазақстан Республикасының туристік индустриясын дамытудың 2019–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында көрсетілген. Бұл инфрақұрылым мен қызметтерге баса назар аудара отырып, басымдықты туристік бағыттарды (ПТТ) дамыту, ПТТ қатысушыларына салықтық жеңілдіктер беру, ұлттық парктердегі туризмді дамыту, ішкі рейстерді қосымша субсидиялау, сондай-ақ демалыс кезінде балаларға тегін рейстер және басқа шараларды қамтиды.

Туризм саласы экономиканың басқа салаларымен өте тығыз байланысты екенін есте ұстаған жөн. Туристік әлеуетті пайдалану бизнестің дамуына серпін береді - туристік индустрия жеке инвестициялар үшін тартымды болады.

Ресми статистикаға сәйкес, өткен жылы елімізде 4,7 млн отандық турист тіркелді, бұл бір жыл бұрынғыға қарағанда 7% көп. Сонымен қатар, бұл тек қонақүй тұрғындары туралы мәліметтер, олардың көпшілігі іссапарға кірушілер (бизнес саяхатшылар). Ал отандық туристердің үлкен сегменті VFR деп аталатын сегмент (достары мен туыстары - достары мен туыстары баратын адамдар) жалға жалдауды немесе туыстарымен және достарымен бірге тұруды таңдайды.

Қазақстандықтар денсаулық пен жағажай туризмін таңдайды. Жазда Алакөл, Балқаш, Каспий теңіздерінің жағалаулары, сондай-ақ Бурабай курорттық аймағына барған сайын баруға болады.

Статистикаға сүйенсек, өткен жылы 1 миллионнан астам қазақстандық шипажай аймақтарында тоқтаған.

Тарихи, мәдени және діни туризм, әсіресе Түркістан, Жамбыл, Маңғыстау облыстары белсенді сегмент болып қала береді. Қазақстандықтар «билік орындары» деп аталатын жерлерге, ұлы адамдардың өмір сүру орындарына, әулиелерге, кесенелерге, ғибадатханаларға және табиғи мәдени және тарихи мұраның басқа ескерткіштеріне, сондай-ақ қасиетті тауларға, үңгірлерге, ежелгі қоныстарға және басқа да нысандарға барады. Қызықты және спортты ұнататын туристер саны белсенді өсуде. Велошерудің барлық түрлері, марафондар және басқа да спорттық іс-шаралар Қазақстанның түкпір-түкпірінен мыңдаған қатысушыларды тарта бастады. Айта кету керек, өсіп келе жатқан серуендеу, альпинизм және т.б. Демалыс күндері турлар халық арасында танымал болуда. Мұндай турлар қазірдің өзінде Нұр-Сұлтан мен Алматыда дамыған. Сонымен бірге еліміздің ұлттық табиғи парктері осы турлардың өзегі болды. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарға (SPNA) келу жыл сайын артып келеді. Сонымен, 2018 жылы ұлттық саябақтарға келушілер саны 1 234 362 адамды құрады (2010 жылы - 538 001 адам).

Қазақстанға сапарлардың негізгі мақсаттары: іскерлік және кәсіптік - 54,2%; демалыс - 38,4%; достар мен туыстарға бару - 4%; коммерциялық мақсаттарда (шопинг-турлар) - 2,1%; басқа мақсаттар, оның ішінде емдеу және қажылық - келушілердің 1,3%. Қазақстанға бару құрылымында кәсіпкерлік және кәсіптік сапарлар басым болып отыр, осыған байланысты қонақтардың көпшілігі демалысқа емес, жұмыс сапарымен Қазақстанға келетіндіктен, ел туристік тартымдылығын арттыра алмай отыр. Келушілердің ағынын арттыру және Қазақстанды туристік мемлекет ретінде тану үшін Тұжырымдама туризмді дамытуға кластерлік көзқарасты қолдайды. Елдегі әлеуетке байланысты (табиғи-климаттық, тарихи, мәдени) Қазақстан туристік нарықта белгілі бір орнын иелене алады.

Кластер белгілі бір аумақта өзара байланысты өнімдерді шоғырландыруға қол жетімді ресурстарды пайдалануды барынша арттыруға мүмкіндік береді. Туристік кластерде туристік өнімді дамыту, өндіру, өткізу және сатумен айналысатын кәсіпорындар мен ұйымдардың шоғырлануы, сонымен қатар қосалқы қызмет түрлерін дамыту (Гусейнов А., 2014:74; Оспанов Г.М., 2012:39). Туризм саласындағы кластерлік тәсілді пайдалану, тұтастай алғанда, кластерге кіретін кәсіпорындар мен ұйымдардың тиімділігін арттыру, инновацияларды ынталандыру және жаңа туристік бағыттарды дамыту есебінен өнеркәсіптің бәсекеге қабілеттілігін арттыруға мүмкіндік береді.

Туризм саласындағы кластерлік көзқарас, ұлттық экономиканың кез-келген басқа секторындағыдай, ғылым мен өндірістің өзара әрекеттесуіне негізделген. Экономиканы дамыту үшін инновациялық және ақпараттық технологиялардың (Туризмнің дағдарысты басқару) кәсіпорындар желілері құрылатын ғылыми жетістіктерді тұрақты енгізу қажет. Бұл бағытта бастапқы инвестицияларды зерттеуге және дамытуға қайтармаудың жоғары тәуекелімен байланысты. Сондықтан инновациялық жобаларды бірлесіп мемлекеттік-жекеменшік қаржыландыру тәуекел дәрежесін төмендетуге және жобаларды қаржыландыру үшін жеткілікті көлемдегі капиталдың қалыптасуына бағытталған.

Бұдан басқа, кластерлердің қалыптасуы кластерлер құрамына кіретін компаниялар үшін бірқатар артықшылықтарды қамтамасыз етеді. Сарапшылар кластердегі барлық компанияларға әсер ететін келесі механизмдерді бөліп көрсетеді:

- шығындарды бөлу (кластердегі барлық компаниялардың әлеуетін оңтайлы пайдалану, ақпарат пен өндіріс ресурстарын бөлісуді қамтамасыз ету);
- кредиттік кооператив (кластер мүшелеріне өзара кредиттеуді, сондай-ақ өзара кепілдіктер мен кепілдіктер беру мүмкіндігін қамтамасыз етеді);
- алықты оңтайландыру (салық салу базасының деңгейін төмендетудің түрлі әдістерін қамтиды);
- инновациялық (жеңілдікті технологиялық трансферт);
- ақпараттық (кластер мүшелерінің әрқайсысы үшін бренд артықшылығын қамтамасыз ету, сондай-ақ тиімді коммуникацияларды қамтамасыз ету үшін бірыңғай ақпараттық кеңістікті қалыптастыру).

Зерттеу нәтижелері және оларды талқылау.

Жаһандану үрдісі тереңдей түсуіне байланысты, әлемдік деңгейдегі мемлекеттің позициясы оның жалпы бәсекеге қабілеттілігімен анықталады, бұл өз кезегінде елдің инновациялық жүйесінің құрылымы мен тиімділігіне тікелей байланысты. Бұл - халықаралық еңбек қатынастары жүйесінде

ауыр салмақты және мәртебеге ие болу үшін мемлекетке халықаралық еңбек бөлінісі жүйесінде белгілі бір орынды иеленуге мүмкіндік беретін инновациялық жүйе. (Buhalis, D., 2012:379 p).

Халықаралық бәсекеге қабілеттілікті арттыру мәселесі де Қазақстан үшін өте маңызды. Қазақстанның рейтингтері орташа дамыған елдер тобына кіреді, әрине, Қазақстанның дамыған елдерінің қатарына әлі де кірмейді, бұл біздің еліміздің бәсекеге қабілеттілігін дамытуға, соның ішінде кластерлік саясат әдістерімен дамыту өзекті мәселе болып отыр. Елдің бәсекеге қабілеттілігін халықаралық фирмалардың бәсекеге қабілеттілігінің жеке фирмалар арқылы емес, түрлі салалардағы фирмалардың бірлестіктері болып отырған кластерлер арқылы бағалау қажет, және негізгі қағидасы, бұл кластерлердің ішкі ресурстарды тиімді пайдалану қабілеті болып табылады.

Уақыт өте келе ғалымдар бәсекеге қабілеттілік проблемаларын зерттеуде қолданатын кластерлік көзқарас кең ауқымды міндеттерді шешуде, атап айтқанда: мемлекеттің, өңірдің, өнеркәсіптің бәсекеге қабілеттілігін талдау кезінде пайдаланыла бастады; жалпыұлттық индустриялық саясаттың негізі ретінде; өңірлік даму бағдарламаларын әзірлеуде; инновацияны ынталандырудың негізі ретінде; ірі және шағын бизнестің өзара әрекеттестігінің негізі ретінде.

Мәдени және туристік кластерлер аймақтағы географиялық шоғырландырылған кәсіпорындардың топтары болып табылады, олар арнайы туризм инфрақұрылымын, жергілікті еңбек нарығын және экономиканың басқа да функционалдық құрылымдарын бірлесе пайдаланады.

Мәдени-туристік кластерді құру кезінде, өз қызметтерін елден тыс экспорттайтын ірі туроператорлық фирмаларға жетекші рөл беріледі. Ең төменгі деңгейде әртүрлі туристік агенттіктер, сондай-ақ тұру, азық-түлік, туристерді тасымалдау, оларға қызмет көрсету және туристік сұраныстың тауарларын өндіру үшін көптеген кәсіпорындар бар. Олардың барлығы ортақ іскерлік ахуалды біріктіреді, оның шеңберінде туристік кластердің жұмыс істеуі үшін қажетті еңбек ресурстары мен технологиялары, сондай-ақ салық жүйесін, әкімшілік реттеу мен кедергілерді қоса алғанда түрлі ынталандыру шаралары іске асырылады. (Кризисное управление в туризме, 2007:392с.; Культурный туризм в меняющемся мире, 2009: 303с.).

Туристік кластерлерді қалыптастыру процесінде ұқсас және өзара байланысты кәсіпорындар мен ұйымдар өзара сенім, өзара пікір алмасу және іс-әрекеттерді бірлесіп үйлестіру мақсатында өзара әрекеттеседі. Осының бәрі серіктестер арасында жүргізілетін операциялардың құнын төмендетуге мүмкіндік береді.

Туристік кластерлер сыртқы нарықтарда туристік қызметтердің бәсекеге қабілеттілігін арттыру мақсатында әдетте ғылыми және білім беру мекемелерімен, жергілікті билік органдарымен өзара іс-қимыл жасайды.

Туристік кластерлерде әртүрлі кәсіпорындардың кейбір жағдайларда бір-бірімен бәсекелесуі мүмкін, ал кейбіреулері белгілі бір ортақ шешімдерді әзірлеуге және бірлескен бастамаларды әзірлеуге ынтымақтасады, бірақ бұл көптеген жағдайларда кластерлік құрылымға байланысты болады. Кластерлік модель өзара тиімді ынтымақтастықты, ақпарат алмасуды, идеяларды, технологияларды, қызметкерлерді ғана емес, сонымен қатар, олардың арасындағы бәсекелестіктің болуын міндетті түрде қамтамасыз етеді.

Туристік кластерлер шағын және көптеген туристік кәсіпорындардың, сондай-ақ экономиканың тиісті және қосалқы секторларын қамтуы мүмкін. Олар ірі және шағын фирмалардан түрлі комбинациялар мен қарым-қатынастардан құрылуы мүмкін. Мысалы, Италиядағы кластерлер негізінен шағын және орта кәсіпорындарда, Шотландияда (ЕО-ның негізгі үлгісі) - кейде шетелден шыққан қуатты кәсіпорындар кластердің өзегін құрайды.

Туристік кластерлер өздерінің құрылымында кәсіпорындар, ұйымдар, мекемелер, ұйымдар арасындағы туристік кәсіпкерлік кәсіпорындарының мақсатты ассоциацияларынан бастап, бәсекеге қабілетті, бәсекеге қабілетті, бәсекеге қабілетті кәсіпкерлік субъектілерге дейінгі өзара іс-қимылдың жоғары деңгейімен сипатталады. Туристік кластерлер әр түрлі қолдау мекемелері, өндірістік және сауда құрылымдары, сондай-ақ аймақтық және ұлттық үкімет (туристік әкімшілік, туризм басқармасы) қатысушылардың әлдеқайда үлкен тобын біріктіреді.

Елдің перспективалық бәсекелестік артықшылықтары ішкі нарықта қалыптасып, ұлттық бәсекеге қабілеттілікті қалыптастырады. Әрбірінің бәсекеге қабілеттілігін арттыратын тығыз байланысты фирмалар қоғамы кластер деп аталады.

Кластерлік пайдасы таралатын қатынастардың негізгі бағыттары: басқа салалардың жаңа өндірушілері; ақпарат алмасу және, демек, кластердегі инновацияларды тарату; бәсекелестік пен даму үшін жаңа мүмкіндіктер; адамдар мен ресурстардың жаңа комбинациясы.

Қазақстан экономикасында кластерді дамытудың мынадай бағыттары бар: «туризм, мұнай және газ өнеркәсібі, тамақ және тоқыма өнеркәсібі, көлік және логистика, металлургия және құрылыс материалдары. Осылайша, отандық ғалымдар туризмді кластерлеу үшін басым сала ретінде қарастырады.

Кластерлердің инновациялық дамуының мәні - экономиканың барлық секторларында тауарлар мен қызметтерді өндіруде инновацияларды кешенді пайдалануға, нысандардың қайта бөлінуіне және экономиканың барлық секторларында байланыстардың жеңілдетілген бағдарлануына байланысты мақсатқа жету жолдары, оларды жетілдіру жолдары, экономикаға мемлекеттік әсер ету тетігі мен нарықтық өзін-өзі ұйымдастыру тетігін арнайы инновациялық орнату. әсер ету әдістерін бақылау (Амрина М., 2014:118).

Бәсекеге қабілеттілік мәселелерін зерттеуде пайдаланылатын туризмдегі кластерлік көзқарас кең ауқымды міндеттерді шешуде, атап айтқанда: мемлекеттің, өңірдің, өнеркәсіптің бәсекеге қабілеттілігін талдау кезінде қолданылады; ұлттық саясаттың негізі ретінде; өңірлік даму бағдарламаларын әзірлеуде; инновацияны ынталандырудың негізі ретінде; ірі және шағын бизнестің өзара әрекеттестігінің негізі ретінде.

Қазіргі уақытта Батыс Еуропада үкімет инновациялық бизнестің аралас, жеке-қоғамдық ақпараттық инфрақұрылымын құруда маңызды рөл атқарады. Осындай инфрақұрылымның маңызды элементтері қолданбалы зерттеулер, ғылыми парктер үшін тәуелсіз ұйымдар, жаңа технологиялық стандарттарды енгізу, кластерлік жобалар, сондай-ақ тиісті маркетингтік қызметті жүзеге асыруға қабілетті өнертабыстарды коммерциялық іске асыру үшін өңірлік орталықтар. 90-шы жылдарда бірқатар еуропалық елдер ғылыми қызметкерлердің және ҒЗТКЖ субсидиясының ұтқырлығын арттыру үшін ғылыми орталықтар, университеттер, кәсіпорындар топтары мен компаниялар арасындағы ынтымақтастықты ынталандыру жөніндегі кешенді бағдарламаларға айналды. Батыс Еуропа елдерінің инновациялық саясатында кластерлерді насихаттау орталық орынды алады. Егер 70-80 жылдары инновациялар негізінен жоғары технологияларды насихаттау арқылы ынталандырылған кезде бұл тәсіл біртіндеп мамандандырылған білім желілерін құруға бағытталған кластерлік стратегиямен алмастырылуда. (Lennon, 2008:466 р). Инновациялық кластерлер, 70-80 жылдары дамыған. Кәсіпкерлік желілер жаһандық нарықтарға байланысты, олар білімнің белсенді пайдаланылуын атап көрсетеді, ал жаңа инновациялық компаниялардың үлесі жоғары. Сонымен қатар, еуропалық үкіметтер «кластерлер» тұжырымдамасын түрлі жолдармен түсініп, түсіндіреді.

Жалпы, кластерлердің үш кең анықтамасы бар: әдетте, зерттеу институттарымен байланыстырылған тиісті салалардағы экономикалық қызметтің аймақтық шектеулі нысандары; бас компаниялардың айналасында қалыптасатын тік өндірістік тізбектер мен желілер; агрегацияның жоғары деңгейі немесе секторлар (агроөнеркәсіптік кластер) комбинациясы бар салалар; ірі қалалар - мультиклассшылардан тұратын ғылыми-зерттеу және бизнес орталықтары. Жеке секторларға бағдарланған саясатқа қарағанда, кластерлік стратегия түрлі салалар арасындағы өзара байланысты дамытуды көздейді. Кластерлік көзқарас шағын фирмаларды қолдау бойынша жаңа бастамалармен айқын көрінеді. Мемлекет кластерлерді құруға ғана емес, желілердің белсенді қатысушысына айналады. Кластерлік стратегия Ұлыбританияда, Германияда, Данияда, Нидерландыда, Финляндияда, Бельгияның Фламандской аймағында және Францияда белсенді қолданылады. Қазіргі уақытта ЕО елдерінде кластерлер - бұл шектеулі географиялық негіздегі шағын және орта компаниялар шағын желілерінен Дания, Финляндиядағы мега-кластерлерге дейін (Economic Im- pact Analysis:2017).

Ұлыбританияда Индустрия және сауда департаменті Thames алқабындағы ақпараттық технологиялар кластерін, Кембридждегі биотехнология кластерін және Бристолдағы аэроғарышты дамытуға қатысады. 1995 жылдан бастап Германияда BioRegio Biotechnology Cluster Creation бағдарламасы жұмыс істейді. Бельгияда Фламанд үкіметі 11 кластерді қолдайды. Норвегияда мемлекет «теңіз экономикасы» кластеріндегі фирмалар арасындағы ынтымақтастықты көтермелейді. Финляндияда орман және ағаштан жасалған бұйымдар, қағаз, жиһаз, баспа және басқа да жабдықтарды өндіруді қамтитын дамыған орман кластері бар. Бұл кластердегі фирмалардың білімді таратуда тығыз ынтымақтастығы оларды негізгі сауда қарсыластары бойынша бәсекелестік артықшылықтармен қамтамасыз етеді. Францияда 2005 жылы 60 индустриялық кластерді қолдау

үшін қосымша мемлекеттік қаражат бөлінді. 90-шы жылдары мемлекеттің белсенді қолдауының арқасында. Ынтымақтастықтың ең жоғары деңгейі Солтүстік Еуропаның кіші елдерінде байқалды. Сонымен қатар, сарапшылардың пікірінше, Финляндия ғылыми және технологиялық ынтымақтастық бойынша жетекші орын алады. (Harris G., 2000). Жалпы айтқанда, жаһандану жағдайында кластерлер ел үшін жаңа технологиялық білім қалыптастыру үшін шетел капиталын тартуда маңызды рөл атқарады; Инновацияларды қаржыландыруға инвесторлардың қызығушылығын арттыру, сондай-ақ білікті кадрлардың халықаралық ұтқырлығынан пайда алу. Батыс Еуропадағы ынтымақтастықтың қарқындылығының арқасында «Еуропалық Одақтың Ревизиялық Негіздемелік Бағдарламасы», «Эврика», «Технологиялық тұғырнамалар», «Халықаралық бизнес» жол карталары, этносаралық зерттеу желілері жалпы еуропалық бағдарламалар негізінде қалыптасады. Жаңа технологиялардың шет елдік кластері қалыптасты, ол инновациялық дәлізден «Лондонның үшбұрышы арқылы Ирландияда «Силикон тауы», Солтүстік Еуропаға Париж, Солтүстік Еуропа елдеріне филиалы бар. Болашақта оны туризмнің инновацияларын енгізуге дайын екендігінің критерийлері бойынша жаңа ЕО мүшелері жалғастыра алады. ЕО-дағы туристік кластерлер ерекшелігіне келер болсақ, бұл нақты елдің кластерлік экономикасының ерекшеліктеріне байланысты. Еуропаның туристік кластерлері ірі және шағын фирмалардан көптеген комбинациялар мен қарым-қатынастардан қалыптасуы мүмкін. Мысалы, Италиядағы кластерлер көбінесе шағын және орта кәсіпорындарда, Шотландияда (ЕО-ның негізгі үлгісі) - кейде шетелден шыққан қуатты кәсіпорындар кластерлік ядро құрастырады. Бірлескен туристік қызметті ұйымдастырудың басқа нысандарынан туристік кластерлерге туристік кәсіпорындардың мақсатты ассоциацияларынан қуатты, жақсы құрылымдалған коммерциялық кәсіпорындарға дейін әр түрлі кәсіпорындар, ұйымдар, мекемелер, олардың мүшелері болып табылатын ұйымдар арасындағы өзара іс-қимылдың жоғары деңгейі ерекшеленеді. бәсекелестік формациялар.

Еуропалық Одақтағы туристік кластерлер әр түрлі қолдау мекемелері, өндіріс және коммерциялық құрылымдар, сондай-ақ туризмге арналған арнайы департаменттер мен ведомстволарға ие аймақтық және ұлттық үкімет сияқты көптеген қатысушыларды біріктіреді.

Америка Құрама Штаттарының басшылығы кластерлерге маңызды рөл атқарады. Мысалы, Құрама Штаттардағы аймақтық инновациялық кластерлерді қалыптастыру және нығайту міндеті 2001 жылғы бәсекеге қабілеттілік жөніндегі Кеңестің ұлттық баяндамасында ұлттық басымдықтарға ие болды. Американың инновациялық саясатының басты ұраны «технологияға инвестиция салу - Америка болашағына инвестиция салады». Сонымен бірге ұзақ мерзімді бизнесті дамытуды қамтамасыз ететін жаңалықтарды анықтауға және қолдауға ерекше көңіл бөлінеді. (Cultural Heritage and Tourism in the Developing World, 2009:260 p). Мұнда мемлекеттік инновациялық саясаттың төрт негізгі түрін таңдауға болады:

- жаңа технологияларды және өнімдерді әзірлеу мен енгізуді тікелей бюджеттік қолдау;
- алық саясаты мен әкімшілік реттеу арқылы жанама қолдау;
- білім беру жүйесіне инвестиция салу;
- инновациялық қызметтің жылдам дамуы үшін қажетті экономикалық инфрақұрылымның маңызды элементтерін қолдау.

АҚШ-та университеттер базасында индустриялық технологияларды енгізу үшін орталықтардың ұлттық желісін құруға үлкен көңіл бөлінеді. Қазіргі заманғы технологияларға қол жеткізе алатын шағын бизнес, әсіресе, осы шарадан пайда көреді. (Berger: 2009).

Инновациялық шығармашылықты ұйымдастырудың әртүрлі кооперативтік формалары - аралас капиталдан және қымбат тұратын жабдықты бірлесіп пайдалану үшін тәуекелдерді бөлісуден кең таралған. Ақырында, кремний алқабы сияқты инновациялық кластерлердің қалыптасуы қолдау және ынталандыру.

Азиялық кластерлік экономиканың үлгісі Жапония болып табылады, онда кластерлер әдетте шағын фирмалардың жабдықтаушы ретінде бағынышты және мемлекеттік қолдау көрсететін ірі фирмалар (мүдделер) айналасында қалыптасады. Ресей Федерациясының кластерлеріне басымдық беріледі. Осылайша, Ресей Федерациясының 2020 жылға дейінгі ұзақ мерзімді әлеуметтік-экономикалық даму тұжырымдамасына сәйкес ресейлік аймақтардың инновациялық дамуы:

- жоғары сапалы тіршілік ету ортасы мен адам әлеуетімен, динамикалық инновациялық және білім беру инфрақұрылымымен ірі қалалық агломерациялардың ғылыми, техникалық және білім беру әлеуетін дамыту;

- экономиканың басым секторларындағы жоғары технологиялы өндіріспен шоғырландырылған аймақтық өндірістік кластерлерді қалыптастыру, осындай кластерлердің урбандалған аймақтарда орналасуы;

- заманауи технологияларды пайдалана отырып, шикізатты тереңдете өңдеуге және энергияны өндіруге бағытталған нашар дамыған аумақтарда аумақтық өндірістік кластерлерді құру.

Қазақстандық туристік кластерлерді қалыптастыру кезінде Жапонияның кластерлеу тәжірибесі мұқият зерделеу керек, өйткені қазақстандық туризм саласы экспортқа бағытталған, яғни Қазақстанның ішкі нарығына тән шектеулер жоқ, елеулі себептер бар туристік кластер модельдері, әсіресе, бұл Қазақстанның еуразиялық ақыл-ойы Жапонмен байланыс нүктелеріне ие. Қазақстанда бес туристік кластер құру және дамыту жоспарланып отыр: Астана, Алматы, Шығыс Қазақстан, Оңтүстік Қазақстан және Батыс Қазақстан. (Горина А.В., 2017:115)

Астана іскерлік туризм орталығы, Алматы - іскерлік және халықаралық тау шаңғысы туризмі орталығы, Шығыс Қазақстан экотуризмді дамыту орталығы, Оңтүстік Қазақстан мәдени туризм орталығы, Батыс Қазақстан-мәдени және жағажай туризмінің орталығы. Осы кластерлер шеңберінде ұлттық жобаларды іске асыру көзделген.

Туризм индустриясының 2023 жылға дейін бекітілген Тұжырымдамасына сәйкес Қазақстанда алты мәдени-туристік кластер құрылады: «Астана - Еуразияның жүрегі», «Алматы - Қазақстанның еркін мәдени аймағы», «Алтайдың інжу-маржаны», «Ұлы ұлықтандыру». Жібек жолы, Каспий қақпасы, табиғат бірлігі және көшпелі мәдениет. «Астана- «Еуразияның жүрегі» - Астана қаласының базасында туристік кластер. Бұл кластерде дамытын негізгі туристік өнімдер МІСЕ-туризм және қысқа мерзімді демалыс болып табылады.

Туризмнің негізгі бағыттарының бірі - бұл конгресс пен бизнес, оқиғалар мен этно-туризм (мәдени және спорттық шаралар, іс-шаралар, конференциялар, форумдар және т.б.). «Алматы - Қазақстанның еркін мәдени аймағы», бұл Алматы қаласын және Алматы облысының бір бөлігін қамтитын кластер, бұл туристік қызығушылықтың 12 негізгі орнын анықтайды. Олардың ішінде Тамғалы археологиялық петроглифтері (ЮНЕСКО-ның сайты); ЮНЕСКО-ның алдын-ала тізіміне енгізілген «Алтын Емел» мемлекеттік ұлттық табиғи паркі; Шарын ГНПС аумағында Шарын шатқалы; Балқаш көлі (оңтүстік-шығыс); Алакөл көлі (оңтүстік бөлігі); Қапшағай су қоймасы; «Ақбұлақ» халықаралық туристік орталығы; ЮНЕСКО-ның алдын-ала тізіміне енген Іле Алатау МҰТП-мен Алматы қаласының маңындағы шаңғы базалары; Жоңғар-Алатау МҰТП және т.б. Болашақта кластер кеңейтіліп, Алматы облысының басқа бөліктерін қамтуы мүмкін, сондай-ақ, ЮНЕСКО-ның алдын-ала тізіміне енгізілген Есихолмс петроглифтерімен бірге Жетісу Алатауының тау тізбегі және туристік мүдделердің жаңа жерлерін ұсынады, сондай-ақ Есік қорғандары. Алматы халықаралық бизнес және тау шаңғысы туризмінің орталығы болады және «Қалада және тауларда ойын-сауық» кластері ретінде орналасады. Бұл кластермен ұсынылатын негізгі туристік өнімдерге МІСЕ туризмі, мәдени және экологиялық туризм, таулар мен көлдердегі демалыс, қысқа мерзімді демалыс кіреді.

«Алтайдың маржаны» Шығыс Қазақстан облысының солтүстік және шығыс бөліктерін қамтиды. Өскемен қаласы туристік қызығушылықтың сегіз орны анықталған кластердің орталығы болады: Берел Курган; Бұқтырма су қоймасы; Ертіс өзені - Зайсан көлі; Катонқарағай ГНПП; Семей қаласы және Абай ауданы (Жидеби) және т.б. Болашақта кластер кеңейтілуі мүмкін, оның ішінде Шығыс Қазақстан облысының қалған бөліктері.

«Алтайдың інжу-маржаны» кластері «Табиғат ғажайыптары әлемі» деп аталады және экотуризмді дамыту орталығы болып табылады. Осы кластерде дамытын негізгі туристік өнімдерге белсенді және приключений туризм, тауда және көлдерде демалыс, пантольхемиа, гастрономиялық туризм және басқалары кіреді. Оңтүстік Қазақстанда сауда жолы - Жібек жолы немесе Жібек жолы бар, б.з. III ғасырда пайда болды. Бағыттың бұл бөлімі тарихи, археологиялық және архитектуралық ескерткіштердің бірегей кешені, соның ішінде қалалық құрылыс және құрылыс тәжірибесі. Отырар, Сайрам, Сығанақ, Сауран, Сузак, Түркістан сияқты қалалар тек сауда орталықтары ғана емес, сондай-ақ ғылыми және мәдени орталықтары болды.

«Қожа Ахмет Яссауи» кесенесі - 14-ші және 15-ші ғасырдың аяғына дейінгі архитектураның бірегей туындысы және Ұлы Тамерландың бұйрығы бойынша салынған. Тарихтағы Аиша-Бибі және Бабаджи-Хатун кесенелері (10-12 ғғ.), Тараздағы Қарахан және Даудбек кесенелері, мешіттер және басқа да көптеген қасиетті орындар саяхатшыларға өткеннің атмосферасын сезінуге мүмкіндік береді. «Ұлы Жібек Жолын жаңғырту» - бұл кластер, оның басты мақсаты - танымал халықаралық қажылық

пен туризм орталықтарының деңгейінде өзін-өзі рухани, тарихи, мәдени және туристік орталығы ретінде көрсететін Түркістан қаласы. «Ұлы Жібек Жолының жаңғыруы» кластері «Ұлы Жібек Жолының жүрегі» деп аталады. Осы кластерде дамитын негізгі туристік өнімдер рухани, тарихи және мәдени туризмді қамтиды.

«Табиғат пен көшпелі мәдениеттің бірлігі» кластері Щучинск-Боровск курорттық аймағын білдіреді. Болашақта кластер БҰҰ-ның алдын ала тізіміне енгізілген туристік қызығушылықтың жаңа жерлерімен толықтырылуы мүмкін: Бегазы-Дандыбаев және Тасмола мәдениетінің мегалитикалық кесенелері.

Бұл кластерде дамитын негізгі туристік өнімдер - мәдени туризм мен экскурсиялар, таулар мен көлдердегі демалыстар, қысқа мерзімді және белсенді мерекелер. Осы проблемалардың маңызды бөлігі туризм индустриясының жаңа тұжырымдамасында ұсынылған шешімдерде көрініс тапты. Атап айтқанда, туризм саласына мемлекеттік қолдауды күшейту, Қазақстанның өңірлері мен ауылдық аймақтарын дамытуға қосқан үлесі, соның ішінде инженерлік, көлік және туризм инфрақұрылымын дамыту, шекаралық өткелдердің инфрақұрылымы және туристік индустрияны дамыту бәсекеге қабілетті туристік бизнестегі алты мәдени және туристік кластерде, бизнес-қауымдастықпен мемлекеттік-жекеменшік әріптестік формаларын қаржыландыру және инвестициялар бойынша дамыту туристік аймақтар, сондай-ақ қызмет көрсету объектілерін орналастыру үшін іргелес аумақтар және басқалар.

Қазақстандық реттеу тәжірибесінде алғаш рет туризмнің мамандандырылған түрлеріне көңіл бөлінді, оның жедел дамуы әлемдік тенденциялардың бірі болып табылады. Оларға мәдени, білім беру және этнографиялық туризм, рухани немесе рухани туризм, әлеуметтік, жастар, спорт, медицина, бизнес, жағажай, ауыл шаруашылығы, аң аулау және балық аулау, гастрономия кіреді.

Қорытынды. Бар әлеуетке байланысты (табиғи-климаттық, тарихи, мәдени) Қазақстан туристік нарықта белгілі бір орнын иелене алады. Кластер белгілі бір аумақта өзара байланысты өнімдерді шоғырландыруға қол жетімді ресурстарды барынша тиімді пайдалануға мүмкіндік береді. Туристік кластерде туристік өнімді дамыту, өндіру, өткізу және сатумен айналысатын кәсіпорындар мен ұйымдардың шоғырлануы, сондай-ақ қосалқы қызмет түрлері бар.

Туризм саласындағы кластерлік тәсілді қолдану саланың бәсекеге қабілеттілігін арттыруға мүмкіндік береді, бұл кластерге кіретін кәсіпорындар мен ұйымдардың тиімділігін арттыру, инновацияны ынталандыру және жаңа туристік бағыттарды дамыту. Туризм индустриясының дамуына жаңа серпін беріп, жеті кластерлік бастамалар арасында экономиканың басым салаларының бірі ретінде саланы тану қамтамасыз етілді. Қазақстанды Орталық Азия аймағында туризм орталығына айналдыру аса маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Мемлекеттік бағдарлама республикада заманауи, жоғары тиімді және бәсекеге қабілетті туристік индустрияны құруға мүмкіндік береді және экономиканың тиісті секторларын дамытуды қамтамасыз етеді. Туризмді дамыту саласындағы мемлекеттік саясатты іске асыру стратегиясын, негізгі бағыттарын, басымдықтарын, міндеттері мен тетіктерін айқындайды және туризм инфрақұрылымын дамытудың негізгі аспектілерін қамтиды, мемлекеттік реттеу және осы саланы қолдаудың тиімді механизмін құру, туристік әлеуетті арттыру, еліміздің тартымды туристік имиджі, рекреациялық экономикалық мамандануы бар аймақтар.

Бүгінгі таңда 3,5 миллиардқа жуық адам Интернетке қол жеткізе алады, бұл әртүрлі деңгейдегі білімі мен кірісі бар адамдар. Google зерттеулеріне сәйкес, туристердің 65% -ы олардың ғаламтор-ресурстардан шабыт алуына әсер етеді. Қазіргі уақытта туристік салада отандық бизнес қатысушыларының туристік қызметтерінің бірнеше онлайн ұсыныстары бар, ал олардың көпшілігі әуе билеттері мен ірі іс-шараларға билеттерге арналған ұсыныстар болып табылады. Біз booking.com, hotels.com, aviasales.com шетелдік порталдарын есепке алмаймыз. Осы сегментте қазақстандық туризм жүзеге асыратын негізгі жоба - Қазақстан.travel ұлттық туристік порталы болуы керек. Қазіргі уақытта портал 6 тілде - қазақ, орыс, ағылшын, француз, неміс, қытай тілдерінде қол жетімді. Корей тілі биыл қосылады. Портал шетелдік туристердің біздің елге саяхаттауға, негізгі ерекшеліктері мен назар аударарлық орындары туралы сөйлесуіне шабыт ретінде қызмет етеді. Порталда туроператорларға, гидтерге, туристік агенттіктерге, қолөнершілер мен кәдесый дүкендеріне өз маршруттары, тауарлары мен қызметтері туралы ақысыз мәліметтерді тіркеуге мүмкіндік беретін бизнеске арналған бөлім бар. Осы жылы біз бизнес үшін функционалдылықты едәуір кеңейтуді жоспарлап отырмыз.

Сонымен қатар, порталды дамыту аясында бастама ұсынылды - E-hotel жобасы. Электрондық визаны алуға шақыру қағаздарын беруді автоматтандыру маңызды міндет болып табылады. Сондай-ақ, «Е-мейманхана» қонақүйлер мен басқа орналастырулардың бірыңғай дерекқорын жасайды. Болашақта бұл жоба орналастыру туралы ақпарат алу үшін бірыңғай терезеге айналуы керек. Сондай-ақ, Мемлекеттік бағдарлама аясында туристік бағыттардың алғашқы 10 аймағында ақысыз Интернет желісін ұсыну, PowerBank және SOS батырмасы ретінде жұмыс жасайтын шетелдік туристер үшін MiFi мобильді маршрутизаторларын шығару жоспарлануда. Сондай-ақ, ішкі туризмді дамыту үшін жас өскелең ұрпақты Қазақстан бойынша саяхаттауға қызықтыратын «Қасиетті жерлерді гимификациялау» жобасы ұсынылды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Berger, Florence *Organizational Behavior for the Hospitality Industry* / Florence Berger, Judi Brownell. – Pearson Prentice Hall, 2009. – 425 p.
2. Buhalis. *Best Practice in Accessible Tourism Channel View Publications, 2012.* – 379 p. – (*Aspects of Tourism*). Godfrey. *The promotion of international tourism in the XXI century: TRANS. from English.* - M., 2000.
3. Guo. *Cooperation contract in tourism supply chains: the optimal pricing strategy of hotels for cooperative third party strategic website.* // *Annals of Tourism Research* Vol. 41 P. 20–41, 2013.
4. Lennon John, Smith Hugh. *Benchmarking National Tourism Organizations and Agencies: Understanding Best Practice.*, 2008, 466 p
5. Амрина М.С., Байсалбаева Д.К. *Природные предпосылки развития туризма в Катон-Карагайском природном национальном парке* // *Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева. Вестник. Экономическая серия, 2014.№3. с. 118-124*
6. *Анализ экономического эффекта* // *Всемирный совет по туризму и путешествиям.* – сайт: <https://www.wttc.org/research/economic-research/economic-impact-analysis> (дата доступа: 25.08.2017).
7. Гусейнов А., Мироненко Н., Эльдаров Э. *Отношение «дом – пункт прибытия» и «гость – хозяин» в туристической группе* // *Американский журнал научных и образовательных изысканий. 2014. No. 1. (4), издание II. с. 73–78.*
8. Горина А.В., Серикулы Т., Тураров Н., Логиновская А.Н., Перемитина С.В. *Проблемы сферы туризма в Восточном Казахстане* // *Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований.* - 2017. № 9. с. 115-118
9. Казакова Г.Я., Самаева Е.В., Цыринова, Н.С., Саранова Г. *Туризм как сложная социально-экономическая система* // *Ж. Экономика и предпринимательство.* - 2017 (9-2) с.921-924
10. *Кризисное управление в Туризме* / *Отредактировано Эриком Лоус, Брюсом Придо, Кэем Чоном.* – *Центр передового умственного отображения.* – 2007. – 392, [17] с. – (особое издание).
11. *Культурный туризм в меняющемся мире. Политика, участие и представление* / *отредактировано Меланией Смит, Майком Робинсоном, Элисон Фипс.* – *Публикации Канального Вида, 2009.* – 303, [11] с. – (Туризм и культурное изменение). – (особое издание).
12. *Культурное наследие и туризм в развивающихся странах. Региональная перспектива.* – *Рутлэджд, 2009.* – С. 260.
13. Оспанов Г.М. *Анализ инфраструктурных составляющих туристской отрасли Республики Казахстан* // *Вестник КазНУ им.Аль-Фараби, серия Экономическая, 2013г., №2, 71-76 с.*
14. Оспанов Г.М. *Кластерный анализ мирового туристского потенциала и место Казахстана в мировом рейтинге развития туризма* // *Ж. Аль Пари.* -2012. №4. .с 39-43

ӘОЖ 378.02:37.016
МРНТИ 14.35.09

Г.К.Асқарова¹, Ә.Қ. Сұлтангереева²

¹Ғылыми жетекшісі: педагогика ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы Қаз ҰПУ,
Сорбонна- Қазақстан институты

²Абылай хан ат. ҚазХҚжӘТУ 1 курс магистранты

КОГНИТИВТИ-ЛИНГВОМӘДЕНИ КЕШЕН НЕГІЗІНДЕ СТУДЕНТТЕРДІҢ МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАТЫСЫМДЫҚ БІЛКІТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа

Жаңа мыңжылдықтың басынан бері білім берудің педагогикалық теорияларында мәдени өлшемге деген қызығушылықтың жоғарылауы байқалады, бұл жаңа заманауи теорияның – мәдениетаралық білім беру теориясының пайда болуына әкелді. Қазіргі уақытта зерттеушілер шетел тілдерін оқыту әдістемесі саласында қол жеткізген жетістіктердің одан әрі ілгерілеуі үшін мәдениетаралық білімнің маңызы зор екеніне күмән келтірмейді. Мультимәдени парадигмадан мәдениетаралық бағытқа екпіннің күрт ауысуы айқын болып табылады және қазіргі тілдік білім берудің негізгі мақсаты – тілдер мен мәдениеттің әртүрлілігі сияқты факторлардың халықтар арасындағы мәдениетаралық диалогтың дамуына кедергі болатын факторлардан өзара түсіністікке, әртүрлі мәдениеттер арасындағы полимәдениетті және көптілді медиаторлар арқылы аралас бірегейлікті қалыптастыруға және байытуға бағытталғандығын көрсетеді. Зерттеулерге сүйене отырып, мәдениетаралық қатысымдық біліктілікті қалыптастыру тек пәнаралық оқыту негізінде ғана мүмкін болады деп саналады, себебі ол оқытудың басқа үлгілерімен салыстырғанда шеттілді коммуникацияның оқыту шеңберінен шығатын мәдениетаралық өзара іс-қимыл проблематикасын ашады.

Түйін сөздер: жаһандану, біліктілік, мәдениетаралық қатысымдық біліктілік, мультимәдениетті тұлға, қарым-қатынас, когнитивті-лингвомәдени кешен, мәдениетаралық әрекеттестік.

Асқарова Г.К.¹, Сұлтангереева Ә.Қ.²

¹Научный руководитель: кандидат педагогических наук, КазНПУ имени Абая
Институт Сорбонна-Казахстан

²магистрант 1 курса КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан

ФОРМИРОВАНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ КОГНИТИВНО-ЛИНГВОКУЛЬТУРНОГО КОМПЛЕКСА

Аннотация

С начала нового тысячелетия в педагогических теориях образования наблюдается повышенный интерес к культурному измерению, что привело к появлению новой современной теории – теории межкультурного образования. В настоящее время исследователи не ставят под сомнение значение межкультурного образования для дальнейшего прогресса, достигнутого в области методики преподавания иностранных языков. Резкое смещение акцентов от мультикультурной парадигмы в сторону межкультурной является очевидным и означает, что основная цель современного языкового образования – это изменение роли такого фактора, как разнообразие языков и культур, от условия, которое препятствовало развитию межкультурного диалога между народами, в средство взаимопонимания, обогащения и формирования смешанной идентичности людей, современных поликультурных и многоязычных медиаторов между различными культурами. Опираясь на исследования, принято считать что, формирование межкультурной коммуникативной компетенции возможно лишь на основе междисциплинарного обучения, которое более полно, по сравнению с другими моделями обучения, раскрывает проблематику межкультурного взаимодействия, выходящего за рамки собственно обучения иноязычной коммуникации.

Ключевые слова: глобализация, компетенция, компетентность, межкультурная коммуникативная компетенция, мультикультурная личность, коммуникация, когнитивно-лингвокультурный комплекс, межкультурное взаимодействие.

Askarova G.K.¹, Sultangereyeva A.K.²

Scientific supervisor: ¹candidate of Pedagogical Sciences, KazNPU named after Abai,
Institut Sorbonne - Kazakhstan

²Master of Ist year of the KazUIR & WL named after Abylai Khan, Kazakhstan, Almaty

THE FORMATION OF INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS BASED ON A COGNITIVE-LINGUOCULTURAL COMPLEX

Abstract

Since the beginning of the new Millennium, pedagogical theories of education have shown an increased interest in the cultural dimension, which has led to the emergence of a new modern theory – the theory of intercultural education. Currently, researchers do not question the importance of intercultural education for further progress made in the field of foreign language teaching methods. The sharp shift of emphasis from a multicultural paradigm to an intercultural one is obvious and means that the main goal of modern language education is to change the role of such a factor as the diversity of languages and cultures, from a condition that hindered the development of intercultural dialogue between people, to a means of mutual understanding, enrichment and formation of a mixed identity of people, modern multicultural and multilingual mediators between different cultures. Based on research, it is considered that the formation of the intercultural communicative competence is possible only on the basis of interdisciplinary training, which more fully, in comparison with other training models, reveals the problems of intercultural interaction, which goes beyond the actual training of foreign language communication.

Key words: globalization, competence, intercultural communicative competence, multicultural personality, communication, cognitive-linguocultural complex, intercultural collaboration.

Бүгінгі Қазақстанның білім беру жүйесінде шетел тілін оқытудағы басты мәселелері – ол бүкіл әлемдік білім беру кеңістігіне сай бейімдеп алуға, кәсіби білім деңгейін жоғарылатуға, сапалы біліммен қамтамасыз етудің ғылыми-әдістемелік жүйесін түбегейлі жаңарту болып отыр. Болашақ шетел тілдері мамандарының бойында мәдениетаралық қатысым құзыреттілігін қалыптастыру – қазіргі таңдағы өзекті мәселелердің бірі. Шетел тілінен білім беруде мәдениетаралық қатысымға, оның қарым-қатынас мәдениетіндегі алатын орны секілді негізгі қызметіне баса назар аударылады, өйткені берілетін білім білімгерлердің әлеуметтік тәжірибелерді жинақтап, шығармашылық қабілеттерін көрсете алуына жол ашады, қоршаған әлемге деген көзқарасын байытып, әлем мәдениетіне жол ашады, адамзаттың рухани дамуына ықпал етеді.

Осы орайда отандық әдіскер, ғалым С.С. Құнанбаеваның еңбегінде «мәдениетаралық біліктілік» ұғымының көп мағыналы екенін айта кету керек, онда мәдениетаралық қатысымдық біліктілік ұғымы шетел тілін оқыту саласындағы қалыптастыру нысаны ретінде түсіндіріледі [1]. Алайда осы ұғым кең мағынасында да қолданылады, яғни түрлі мәдениеттің өкілдері арасында қарым-қатынасты түсіндіретін мәдениеттану мен мәдениетаралық қатысым саласында мәдениетаралық қатысымды басқару қабілеті ретінде қолданылады.

Қазіргі технологияның жоғары дамыған заманында білім алу жүйесінде де ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану, оның арқасында мәдениетаралық қатысымдық құзыреттілігін дамыту өте тиімді және қолжетімді болмақ. Себебі ақпараттық-коммуникациялық технологиялар қажетті материалдарды жылдам табуға, білім берушімен немесе шетелдік адамдармен, жат елдегі достармен оңай және қашықтан тіл табысуға, тәжірибе алмасуға, ой-өрісін кеңейтуге, жалпы білім беру үрдісін оңтайлы және қызықты етіп ұйымдастыруға мүмкіндік береді.

Экономиканың жаһандануы білім жүйесіне сапа тұрғысынан жаңаша талаптар қояды, бұл талаптар, әрине, ұлттық жүйелердің бәсекеге қабілеттілігін едәуір арттырып, олардың халықаралық білім нарығына терезесі тең дәрежеде енуіне ықпал етеді [2].

Еліміздің әлеуметтік жағдайына түбегейлі өзгеріс енгізу мен қоғамның барлық саласын интернационалдандыру шетел тілін еліміздегі әр түрлі ұлттар мәдениеті арасындағы қарым-қатынас құралы ретінде пайдалану мүмкіндігін арттырды. Қоғамның барлық өмірлік салаларының түбегейлі әрі тиімді өзгеруінің келесі үрдісі студенттердің мәдениетаралық қатысымдық біліктілігін қалыптастыруға бағытталған білім берудің жаңа стандарттары негізінде қалыптасқан білім беру саласының жаңаруын талап етеді [3].

Шетел тілін меңгеру – өте ауқымды және жан-жақты ұғым. Алдымен, онда жеке тілдік білімдер негізге алынады, яғни тілдік жүйені меңгеру және қатысымдық мақсатта оны қолдана алу қабілеті. Шетел тілін меңгерудің негізін тұлғаның сол екіжақты қатысымға түсу дайындығы, қатысымды бағалай алу іскерлігі, қисынды жағдайларда тілдік әрекетке сай шешім қабылдау біліктілігі құрайды.

Әрбір шетел тілі сабағы - бұл мәдениеттердің тоғысқан жері. Бұл дегеніміз шетел тіліндегі әрбір айтылған сөз, берілген материалдың мән-мағынасы, тарихы бар және ол сол ел мәдениетінің көрінісі, тынысы болмақ. Тілді мәдениет арқылы, сабақтастыра отырып үйрену арқылы ғана біз тілге терең үңіле аламыз, оңтайлы да, қызықты, жеңіл жолдар арқылы игерте аламыз.

Мәдениетаралық қатысымды тиімді жүзеге асыру үшін мәдениетаралық түсінікті қалыптастырудың маңызы бар. Мәдениетаралық туралы түсініктің дамуы – жаңа тілді үйренумен қатар жүретін процесс. Ал шетел тілін сол елдің мәдениетаралық байланысқа түскен кезде адамдар басқа мәдениеттің игерімен қарым-қатынасқа түседі. Шетел тілін терең меңгергеннің өзінде тілдегі, күнделікті тұрмыс ерекшеліктеріндегі (киім кию, ұлттық аспаздық және тағы басқа), өзін-өзі ұсыну мәнеріндегі ерекшеліктер көп уақытта түсініспеушілікке әкеп соғуы сөзсіз. Бұл айтылған қағида тіл мен мәдениеттің тығыз байланысын көрсетеді. Осыған байланысты біртіндеп тілді оқыту барысында тілді ғана үйретіп қоймай, сонымен бірге сол елдің мәдениетін, әдебиетін, салт-дәстүрін де қатар оқыту қолға алынады.

Біз мақалада қарастырып отырған «біліктілік» (компетенттілік) өзінің даму хронологиясында адам дамуының акмеологиялық категориясы ретінде, не болмаса әлеуметтік кәсіби категория, яғни «қабілет» ретінде қарастырылады [1,87-88 бб].

Біліктілік амал негізінде білім берумен байланысты әлеуметтік түсінік білім беруде тұлғаны бағалауға, оның қоршаған ортамен байланысына жоғары көңіл бөледі. Бұл арада негізгі кәсіби біліктіліктерді қалыптастыру басты мақсат ретінде алдыңғы қатарға шығады. Атап айтсақ, біліктілік амал «өмірдегі болатын мәселелерді шеше алу тәжірибесі, басты функцияларды, әлеуметтік рөлдер мен біліктіліктерді орындай алу» деп көрсетіледі.

Болашақ мамандарға білімді біліктілік амал негізінде беру алдыңғы қатарға студенттерге тек мәліметтер беруді емес, шынайы құбылыстарды тану мен түсіндіруде туындаған мәселелерді шеше алуға үйретуді шығарады [1, 91-б].

Сонымен тақырып өзектілігі болашақ маман иелерінің бойында әлеуметтік сұранысқа сай «мәдениетаралық қатысым біліктілігін» қалыптастыру болып отыр.

Ақпарат пен технология заманында өмір сүріп жатқандықтан, күннен күнге шетел тілін білудің маңызы артауда. Бүгінгі күні шетел тілін оқу тек қана сөйлеу әрекеті түрлерінің дағдыларын меңгеру ғана емес, сонымен қатар тілі оқытылатын елдің тарихы, мәдениеті және дәстүрлерімен жақынырақ танысу болып табылады. Басқа елдің тілімен, мәдениетімен таныса отырып жаңа өмірлік тәжірибемен, өзге қоғамдық нормалар мен құндылықтар жайында жаңа ақпарат алынады, осылайша басқа елдің рухани байлығына қол жеткізіледі.

Тілді оқып, үйреніп жатқан елдің ұлттық ерекшелігін, саяси-экономикалық, мәдени, қоғамдық өмірін танып білу ең маңызды әрі күрделі процесс. Әсіресе, сол елдің мәдениетін тану, оны түсіну аспектісі шетел тілін оқытып үйретуде ерекше орын алады. Мәдениетаралық қатысымдық біліктілік бір жағынан ел тану пәнімен, екінші жағынан тіл білімімен өте тығыз байланысты. Тілді үйреткенде тілді сол халық мәдениетімен байланыстырып отыру – ең маңызды фактор.

Мәдениет – халықтың ғасырлар бойы жиған шығармашылығы, онда қоғам мен жеке тұлғаның ізденісі, халықтың парасаттылығы мен адамгершілік нышандары жинақталады. Адамзаттың рухы мен келбеті, оның тарихи істері, философиялық жүйелері, өсиеттері, ауыр да қиын замандары, өмірлік сабақтары, діні мен тілі, ділі мен мұраты – осының бәрі мәдениетпен бірге жүреді. Мәдениеттің қоғамда атқаратын қызметтері сан түрлі. Соның ішінде шетел тілін оқытуда ерекше орын алатын мәдениеттің негізгі қызметтері: адамды қалыптастыру қызметі, мұрагерлік қызметі, танымдық қызметі, реттеу қызметі, қатысымдық, қарым-қатынастық қызметі. Қарастырылатын мәселенің негізі де осы аталған мәдениеттің қызметтерін қамтиды, өйткені бүгінгі күнде шетелдік білім берудің басты көздейтін мақсаты – мәдениетаралық қатысым жасауда біліктілікті қалыптастыру арқылы заманға және бәсекеге лайықты, шетел тілінде қатысым жасаудың іскерліктерін меңгерген, білікті маман дайындау.

Қатысым барысында адамдардың бір-бірінің мәдениет ерекшеліктерін білуі олардың өзара түсінісуіне алып келеді. Тілдік және мәдени ерекшеліктерді білу қарым-қатынас барысында

қажеттілік болып табылады және де мұндай «мультимәдениетті тұлғаны» немесе «универсал тұлғаны», «делдал тұлғаны» қалыптастыру жоғары оқу орнында шетел тілі мамандығы бойынша білім алу барысында мүмкін болып отыр. Мультимәдениетті тұлға басқа мәдениетті құрметтейді, басқа мәдениет өкілінің ойын, сезімін, мінез-құлқын түсінеді, яғни ол мәдениет медиаторы бола алады, әртүрлі мәдениеттер арасында өзара келісім жолын табады. Мұндай тұлға әртүрлі жағдаяттарға бейімделгіш, шешім тапқыш болады.

Оқылатын тіл мен мәдениет қатысы іске асатын мәдениетаралық қатысым дегеніміз не деген сұраққа, көптеген зерттеулерде ресейлік ғалым И.И.Халеева ұсынған анықтама кеңінен қолданылады: «Мәдениетаралық қатысым – әртүрлі лингвомәдени қауымдастықтарға жататын қарым-қатынас серіктестерінің өзара әрекеттерінің жиынтығы» [4].

Шетел тілін оқытуда тіл үйренушілердің мәдениетаралық қатысымдық біліктілігін қалыптастыру қазіргі дүние жүзіндегі мәдени жағынан әртүрлі елдердің әлемдік аренада өзара қарым-қатынас жасауы үшін, олардың әлемдік интеграция үрдісіне қатысуы үшін қажетті болып отыр.

Қазақ елінің тәуелсіздігін алып, басқа елдермен саяси, экономикалық және мәдени байланысқа түсуі ағылшын тілін оқытудың маңыздылығын көрсетіп, оның мақсатын анықтап берді. Басқа тілді қоғамда, мәдениетте өз орнын таба білу үшін сол елдің тілін ғана меңгеру аз, сол тілде сөйлейтін халықтың мәдениетін де меңгеру керек. Жаңа әлеуметтік мәдени кеңістіктің пайда болуы білім беру жүйесінің алдына халықаралық мәдени-кәсіптік қарым-қатынастарды жүзеге асыра алатын, яғни мәдениетаралық құзыретті мамандар даярлауды мақсат етіп қоюда.

Мәдениетаралық қарым-қатынас біліктілігін мамандардың кәсіби әрекеті тұрғысынан қарастырсақ, бұл ұғым өзге мәдениет өкілдерінің көзқарастары мен пікірлерін түсіне алу біліктілігі, өзінің іс-әрекетін түзету, қарым-қатынас барысында дау-дамайды болдырмау не шешу, түрлі құндылықтар мен нормалардың өмір сүруге құқы бар екенін мойындау дегенді білдіреді. Осының бәрі заманауи маман алдында тұрған талаптар. Ол кәсіби мобильдіктің, өмірдегі түрлі өзгерістерге дайындықтың негізі болады, маман иесін дүниежүзілік жетістіктердің стандарттарына ұмтылуды қамтамасыз етеді, коммуникативтік пен толеранттылықтың негізінде кәсіби өзін-өзі белсендіруге, дамытуға мүмкіндік береді [1].

Сонымен, мәдениетаралық қатысымдық біліктілік – қалыптасқан, толыққанды әлеуметтік, кәсіби, жағдаяттық тұрғыдан шетел тілінде мәдениетаралық қатысымға өзге мәдениет өкілімен түсе алу біліктілігі.

Мәдениетаралық қарым-қатынас біліктілігінің талаптары заман ерекшелігіне байланысты практикалық мақсатпен анықталады. Мәдениетаралық қарым-қатынасқа үйрету барысында материалдар шынайы өмір талаптарына сәйкестендіріліп, тақырыптар өмір тәжірибесіне сай іріктелуі тиіс. Мәдениетаралық қарым-қатынасқа үйрету жасанды орта жағдайында жүргізіледі. Сондықтан нақты білім дағдыларын қалыптастыру мақсатында өзге ел бейнесі шынайы сомдалу үшін жаңа түрлі әдіс-тәсілдер қолданылуы талап етіледі. Өз мәдениетінің құбылыстарын жетік түсіне білу керек. Сонда өзге мәдениетті өз мәдениетімен салыстырмалы түрде түсінуге тырысу, ұқсастықтарын табу, саралау процестері де оңай жүзеге асады. Білім беру стандарттары өз кезегінде тілдік материалдардың аутенттілігін талап етеді. Аутентті материал негізінде тілді мәдениет элементтерін оңай меңгеруге мүмкіндік береді [5].

Тілді мәдениетаралық қарым-қатынас құралы ретінде студенттердің оны түрлі жағдаяттарда дұрыс қолдана білу біліктілігін қалыптастыру маңызды болып табылады. Ең алдымен мәдениетаралық қарым-қатынас біліктілігін дамытудың тиімділігі оқыту үрдісінде түрлі әдістемелік амал-тәсілдерді ұтымды пайдалану білу қабілетінде жатыр. Бүгінгі ағылшын тілі пәнінің басты міндеті студенттердің мәдениетаралық қатысымдық біліктілігін дамыту. Мәдениетаралық қатысым теориясы шетел тілінен білім берудің қазіргі парадигмасын жүзеге асырушы концептуалды практикалық тұғырнама ретінде когнитивтік-лингвомәдени әдіснамаға негізделеді, түрлі кәсіби шынайы жағдаяттарда мәдениетаралық қатысымды қамтамасыз ете алатын «мәдениетаралық қатысым субъектісін» қалыптастырып әдіснамалық теория сипатына ие болады. Осы орайда студенттерді жан-жақты терең білімді, интеллектуалдық деңгейін жоғары етіп қалыптастырудың бірден-бір жолы – оларға білімді терең игертудің тиімді әдіс-тәсілдерін іздестіру. Мәдениетаралық қарым-қатынас біліктілігін қалыптастыра оқытуда интерактивтік тәсілдер, ойындар, пікірталастар, ақпараттық, инновациялық технологиялар, интернет, компьютердің көмегі зор. Оқытудың ақпараттық технологиясы ақпаратпен жұмыс жасау

тәсілдері, бағдарламалық және техникалық құралдар да (кино, аудио, видеокұралдар, компьютер, телекоммуникация желілері) оқыту үрдісіне көмектеседі [6].

Шеттілді білім берудің мәдениетаралық-коммуникативтік теориясы қазіргі кезеңде әлеуметтік тапсырыс талаптарына сай келеді, өйткені ол студенттерді шетел тілін практикалық қолдануға дайындайды, қарым-қатынас құралы ретінде оларда мәдениетаралық біліктілікті қалыптастырады, қазіргі заманғы оқу-әдістемелік кешендерде көрінісін табуы тиіс – біз когнитивті-лингвомәдени кешендер деп атайтын қарым-қатынас процесінің үлгісін ұсынады [7]. Жаңа буын когнитивті-лингвомәдени кешені өзінің алдыңғыдан жаңа әдістемелік жүйесімен, мақсаттарымен, құрылымымен, мазмұнымен, оқыту және бақылау тәсілдерімен ерекшеленуі тиіс.

Когнитивті-лингвомәдени кешеннің міндетті бөліктері ретінде төмендегі компоненттер ұсынылады:

- студентке арналған оқулық;
- студенттің өзіндік жұмысына арналған жиынтық (суреттер, графиктер, сызбалар, кестелер, диаграммалар және т. б.);
- оқулық материалын ұсынатын және оны оқытылатын тіл елдері мәдениеті туралы түпнұсқа материалдармен толықтыратын DVD;
- CD, көрнекі және қосымша оқулық материалдары;
- студенттердің өзіндік жұмысына арналған мультимедиялық бағдарламалар;
- түпнұсқалық материалдар жинағы (қала картасы, афишалар және т. б.);
- интернет ресурстарымен жұмыс істеуге арналған кітап;
- портфолио;
- тест тапсырмаларының жинағы.

Жоғарыда көрсетілген компоненттер арасында тиісті деңгей көлеміндегі негізгі тілдік материалдардан тұратын студенттерге арналған оқулық негізгісі болып табылады.

Студентке арналған оқулық, әдетте, бөлімдерге бөлінеді, олар өз кезегінде сабақтардан тұрады. "Бөлім" оқулықтың басты ұйымдастыру буыны бола отырып, "сабаққа" қарағанда кең білім беруге бағытталған болып табылады және аяқталған мағыналық мазмұнмен сипатталады.

Әрбір бөлімге:

- жаңа тілдік материалдармен таныстыру;
- лингвистикалық біліктілікті қалыптастыру;
- прагматикалық біліктілікті қалыптастыру;
- әлеуметтік-мәдени біліктілікті қалыптастыру;
- коммуникативтік біліктіліктің қалыптасуын бақылау енеді.

Когнитивті-лингвомәдени кешен құру үдерісі авторлық ұжым құру, оқулық тұжырымдамасын талқылау және бекіту, оқулықтың құрылымын анықтау, түпнұсқалық материалды жинау, оқулықты жазу, тәжірибелік топтарда апробация жүргізу, жаңадан жазылған оқулық бойынша сараптама жүргізу, оқулыққа сараптама жасау т. б. сияқты бір-бірін алмастыратын кезеңдерден тұрады.

Қазіргі заманғы шеттілді білім беруде қажетті көру және есту көрнекілігімен қамтамасыз ететін оқытудың инновациялық техникалық құралдарына жүгіну бірінші дәрежелі мәнге ие. Бұл құралдарды белсенді пайдалану мәдениетаралық коммуникативтік тәсілдің ерекшеліктерінің бірі болып табылады. Дәлме-дәлдік инновациялық және ақпараттық бағдарлануының көмегімен қамтамасыз етіледі. Оқытудың ципі шетел тілінде білім беру әдістемесінде ақпараттық техникалық құралдарды пайдаланумен тығыз байланысты мамандарды даярлаудың компьютерлік мүмкіндіктері, оқыту бағдарламалары бар CD, техникалық мүмкіндіктері өте кең Интернет-ресурстарды пайдалану ерекше қызығушылық тудырады; бұлар мәдениетаралық коммуникативтік көзқарастың техникалық базасын қалыптастырады. Бұлардың аудитория назарын аударту, қабылдаудың көру және есту арналарына сүйене отырып ақпарат беру, оқыту барысындағы дербес көзқарасты жүзеге асыру қабілеттері жоғарыда аталған көзқарас қажеттіліктеріне сәйкес келетін әлеуеттің маңыздылығын түсіндіреді. Оқыту бағдарламаларын, Интернет-ресурстарды пайдалану оқытушыға оқыту барысындағы қарым-қатынасты ұйымдастыруды жеңілдетеді, білім алушылардың сөйлеу әрекетінің әр түріндегі іскерліктерін дамытады. Экраннық құралдар саласындағы техниканың жетістіктерін синтездейтін оқытудың инновациялық ақпараттық техникалық құралдары студенттерге тілдік

формаларды экстралингвистикалық ақиқатпен, яғни мәдениетаралық коммуникация деңгейінде тілді іс жүзінде пайдалануды болжайтын қарым-қатынас жағдайының контекстімен байланыстыруға мүмкіндік береді [7,8].

Оған қоса, қазіргі білім берудің (бағыты, мақсаты, мазмұны) өзіндегі ұдайы өзгерістер жаңаша білім беруді «адамның еркін дамуына», шығармашылық бастамаларға, дербестікке, бәсекеге жарамдылыққа, болашақ маманның мобильділігіне бағыттап отырып, бұрынғы білім беру парадигмасына өзгертулер енгізуді қажет етеді.

Әлемдік білім беру жүйесіне бағыт алу, еуропалық білім беру қауымдастығына мүшелік ету қазақстандық ғалымдар үшін білім беру нәтижесін теориялық тұрғыда қайта жаңа бағытқа бағыттауда жаңа проблемалар көзі болып отыр. Алайда, қуанышқа орай мұндай қиындықтар мемлекет көлеміндегі барлық оқу орындарында сәтті шешілуде. Әлемдік ауқымда Қазақстанның дәрежесін өзгерту қажеттілігі мұндай проблемалар қатарын өзектілердің бірі етуде.

Жаңа білім беру парадигмасы оқу ақпараттарымен алмасуға емес, оны түсінуге, өзіндік талдауға, ал білім беру үрдісі оқу пәніне емес, жаңа амалдар мен қиындықтарды шешуге арналған жолдарды іздестіруге бағыт алып отыр. Студент танымдық қызметтің субъектісі болып қарастырылады және бұл білім алушылардың белсенді оқу қызметін қамтамасыз етеді [1]. Бұл орайда шетел тілі мұғалімінің атқаратын қызметі де өзгереді. Бүгінгі таңдағы ұстаздың рөлі – кеңесші, оқу үрдісін ұйымдастырушы (менеджер), жобалар жетекшісі және қамтамасыз етуші рөліне ауысады.

Сонымен мәдениетаралық қатысымдық біліктілік – бұл басқа лингвосоциум өкілімен өзара әрекет барысында тіл көмегімен мәдениеттер диалогын іске асыру болып табылады. Мәдениетаралық біліктілік өз туған ел мәдениеті мен бөтен мәдениетті, екі елдің әлемді қабылдауын салыстыра білу, өзгешеліктері мен ұқсастықтарын табу. Өз елінің мәдениетін тілі оқытылып отырған ел мәдениетін салыстыра отырып студентте кешенді біртұтас мәдениетаралық білім (ерекше когнитивті құрылым) қалыптасады, бұл білімдер өзара толық түсіністікке жету үшін мәдениетаралық қарым-қатынас үрдісінде қолданылады.

Жоғарыда айтылғандарды қорытындылай келе байқағанымыз, мәдениетаралық қатысымдық біліктілік – қазіргі шетелдік білім берудегі педагогикалық теория мен практикасында маңызы зор екендігі. Себебі оқытудың сапасынан күтілетін нәтижелер тұрғысынан жетілдіруді біліктілік амал қамтамасыз етеді. Шетелдік білім беруде басты мақсат ретінде мәдениетаралық қатысым субъектісін қалыптастырып, тұлға бойында қазіргі заманда қызмет етіп, тұлғалық дамуға қажетті құзыреттіліктер мен біліктіліктерді қалыптастыру жолында біліктілік ұғымына, біліктілік амалына деген көзқарастардың ауқымы кеңейе түсуінің себебі де сол.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Кунанбаева С. С. *Теория и практика современного иноязычного образования*. - Алматы, 2010.
2. Кулибаева Д.Н. *Методика формирования международно-стандартных уровней владения иностранным языком в условиях школ международного типа (английский язык)*, - Алматы, 2001 г.
3. Сабитова А.А. *О международно-правовых аспектах межгосударственного сотрудничества в сфере образования Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті ХАБАРШЫ Серия «Международная жизнь и политика» №4(43), 2015 жыл - С. 6-11 sp.kaznu.kz/docs/jurnal_file/file20190506041224.pdf (қаралым күні 02.06.2020) - интернет желісінен алынды*
4. Халеева И.И. *Основы теории обучения пониманию иноязычной речи*. – М.: Высшая школа, 1989. – 236 с.
5. Свиридон Р.А. *Формирование межкультурной компетенции будущего специалиста в области мировой экономики средствами делового английского языка // Сборник научных трудов II Международной летней школы для молодых исследователей «Инновационные образовательные технологии в преподавании иностранных языков»*. – Томск, Изд-во ТГПУ, 2005. – С. 72– 84.
6. Әлметова Ә. *Лингвомәдениетті оқытудың әдістемелік негіздері, “КИЕ” Лингвоелтану орталығы*, 2010.
7. Аскарлова Г.К. *Гипертекстовая модель когнитивно-лингвокультурологического комплекса по иностранному языку. Филологические науки. Вопросы теории и практики*. -Тамбов: Грамота, 2012. № 4 (15). С. 19-22.

8. Асқарова Г.К., Оралбаева А.П. Қазіргі заманғы шеттілдік білім беруде мәдениаралық-қатысымдық амалды қолдану Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті ХАБАРШЫ «Көркемөнерден білім беру: өнер – теориясы – әдістемесі»сериясы № 3 (60), 2019 ж. http://sp.kaznpu.kz/docs/jurnal_file/file20200204121909.docx (қаралым күні 01.06.2020) -интернет желісінен алынды

УДК 341
МРНТИ 10.87.01

Ш.А. Сабитова¹, С.С. Набережнев¹

¹Научный руководитель: д.ф.н., профессор кафедры Международного права, Институт Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им.Абая

¹студент 4 курса, специальность «Международное право», Институт Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им.Абая

УЧАСТИЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В БОРЬБЕ С МЕЖДУНАРОДНЫМ ТЕРРОРИЗМОМ

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы касающихся терроризма, а также проблемы совершенствования борьбы с ним в Республике Казахстан. Угроза террористических актов и противодействие ей – актуальная проблема для всех государств, как для всех государств в отдельности, так и для всего мирового сообщества – в целом. Исключением не стал Казахстан. Как показали события последних 10 лет, экстремизм и терроризм опасны отдельно взятым обособленным государствам, а также всему международному сообществу. Противодействие этим двум феноменам — задача всех государств, гражданского общества всех стран, а также национальных силовых структур государств.

Ключевые слова: терроризм, международное право, угроза террористических актов, возникновение терроризма, теракт, организация, конвенция, методы борьбы, демонстрация, устрашение, политическая безопасность, Организация Объединенных Наций, Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе.

Ш.А. Сабитова¹, С.С. Набережнев¹

¹Ғылыми жетекшісі: ғ.д., Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық құқық кафедрасының профессоры

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық құқық мамандығының 4 курс студенті

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТЕРРОРИЗМГЕ ҚАРСЫ КҮРЕСТЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚАТЫСУЫ

Аңдатпа

Бұл мақалада терроризмге қатысты мәселелер, сондай-ақ Қазақстан Республикасында оған қарсы күресті жетілдіру мәселелері қарастырылады. Террористік актілердің қаупі және оған қарсы әрекет ету барлық мемлекеттер үшін, жеке-жеке барлық мемлекеттер үшін және тұтас алғанда бүкіл әлемдік қауымдастық үшін өзекті мәселе болып табылады. Қазақстан да ерекшелік болған жоқ. Соңғы 10 жылдағы оқиғалар көрсеткендей, экстремизм мен терроризм жекеленген оқшауланған мемлекеттер үшін, сондай-ақ бүкіл халықаралық қауымдастық үшін қауіпті. Осы екі құбылысқа қарсы тұру - барлық мемлекеттердің, барлық елдердің азаматтық қоғамдарының, сондай-ақ мемлекеттердің ұлттық күш құрылымдарының міндеті қарастырылған.

Түйін сөздер: терроризм, халықаралық құқық, террористік актілердің қаупі, терроризмнің пайда болуы, террористік шабуыл, ұйым, конвенция, күрес әдістері, демонстрация, қорқыту, саяси қауіпсіздік, Біріккен Ұлттар Ұйымы, Еуропадағы қауіпсіздік және ынтымақтастық ұйымы.

Sh.A. Sabitova¹, S.S. Naberezhnev¹

¹Scientific supervisor: d.f.s., professor, department of International Law, Sorbonne-Kazakhstan Institute at KazNPU named after Abay

¹4st year student, specialization International law, Sorbonne-Kazakhstan Institute at KazNPU named after Abay

THE PARTICIPATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN IN THE FIGHT AGAINST INTERNATIONAL TERRORISM

Annotation

This article discusses issues related to terrorism, as well as the problems of improving the fight against it in the Republic of Kazakhstan. The threat of terrorist acts and counteraction to it is an urgent problem for all states, both for all states individually, and for the entire world community as a whole. Kazakhstan was not an exception. As the events of the past 10 years have shown, extremism and terrorism are dangerous to individual isolated states, as well as to the entire international community. Countering these two phenomena is the task of all states, civil society of all countries, as well as national power structures of states.

Keywords: terrorism, international law, the threat of terrorist acts, the emergence of terrorism, terrorist attack, organization, convention, methods of struggle, demonstration, intimidation, political security, United Nations, Organization for Security and Cooperation in Europe.

Государственными органами Республики Казахстан, осуществляющими непосредственную борьбу с терроризмом, являются: Комитет национальной безопасности; Министерство внутренних дел; Служба охраны Президента; Министерство обороны.

МВД Республики предупреждает и пресекает преступления террористического характера, имеющие социальные и уголовные цели, участвует в их выявлении и раскрытии. Согласно Закону «О противодействии терроризму» на территории Казахстана допускается преследование лиц, причастных к террористической деятельности, независимо от того, где эта деятельность была совершена. Такое преследование может проводиться по просьбе других государств, при наличии соответствующего запроса.

Служба охраны Президента Республики Казахстан обеспечивает безопасность Президента Республики, экс-президента и иных лиц согласно перечню, утверждаемому Президентом Республики, а также глав государств, правительств, руководителей международных организаций на период их пребывания на территории Республики. В задачи Службы охраны Президента также входит осуществление в пределах своих полномочий борьбы с терроризмом.

Министерство обороны Республики Казахстан участвует в обеспечении безопасности воздушного, водного и наземного пространства, проведении антитеррористических операций.

Государственные органы участвуют в борьбе с терроризмом в пределах своей компетенции посредством разработки и реализации профилактических, режимных, организационных, воспитательных и иных мер предупреждения и пресечения террористических акций, создания и поддержания в необходимой готовности ведомственных систем превентивных мер противодействия совершению преступлений террористического характера, предоставления финансовых средств, информации, средств транспорта и связи, медицинского оборудования, медикаментов и медицинского обслуживания, материально-технического обеспечения.

2 марта 1992 г. на 46-й сессии Генеральная Ассамблея ООН рассмотрела пункт 20 своей повестки дня («Приём новых членов в Организацию Объединённых Наций») и приняла резолюцию 46/224 о приеме Республики Казахстан в члены ООН [1, с.62], что, собственно говоря, стало точкой отсчёта её участия в решении вопросов укрепления международной безопасности.

Современный Казахстан играет заметную роль в международной политике, что обуславливается его хорошим географическим положением на границе двух частей света, Европы и Азии, между ключевыми участниками международных отношений, Российской Федерацией и Китайской Народной Республикой. Наличие обширных территорий (9 место по площади в мире), огромных запасов полезных ископаемых и других природных ресурсов позволяет стране повысить свой международный политический рейтинг.

После принятия в члены ООН 2 марта 1992 года по итогам 46-й сессии Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций резолюцией 46/224 Республика Казахстан была единогласно принята в члены ООН. В настоящее время в Казахстане 15 представительств ООН;

Месяцем ранее Республика Казахстан вступила в Организацию по безопасности и сотрудничеству в Европе. Весомым достижением страны в этой организации является её председательствование в 2010 году. проведение Саммита ОБСЕ в Астане. По итогам Саммита была принята Астанинская декларация «Навстречу сообществу безопасности»

Идея о созыве Совещания (далее – СВМДА) была озвучена Президентом Казахстана на 47-й сессии ГА ООН в октябре 1992 г. Суть инициативы - создание такой эффективной системы безопасности в Азии, при которой любой из ее участников был бы защищен, и это было бы гарантировано комплексом международно-правовых мер по снижению военных угроз [2,с.477].

Шаг к созыву Совещания, о котором идёт речь выше, направлен на развитие и укрепление превентивной дипломатии как важнейшего инструмента обеспечения мира и безопасности [3,с.142].

Членами СВМДА стали: Афганистан, Азербайджан, Египет, Индия, Иран, Израиль, Казахстан, Китай, Кыргызстан, Монголия, Палестина, Пакистан, Россия, Таджикистан, Турция и Узбекистан. В качестве наблюдателей в процессе участвуют Австралия, Вьетнам, Республика Корея, Индонезия, Малайзия, США, Таиланд, Украина и Япония, а также международные организации - ООН, ОБСЕ, ЛАГ и Межгосударственный Совет Казахстана, Кыргызстана, Таджикистана и Узбекистана.

И уже в октябре 2002 г. был принят Устав ОДКБ, что стало свидетельством самостоятельности объединения. В первом десятилетии существования плодотворность ОДКБ не ставилась под сомнение, так как уже были видны успехи: это развитие и совершенствование систем ПВО, противодействие незаконному обороту оружия, наркотических и иных запрещенных веществ, утилизация излишков и запрещенных средств ведения боя и другие) [4,с.192].

Однако положение дел показало, что проблемы, которые могут стать настоящими угрозами для существования ОДКБ как военно-политической структуры ещё остались.

Вызывает тревогу то обстоятельство, что НАТО и государства, находящиеся в стадии ассоциирования с Североатлантическим альянсом, расширяют свое военно-политическое влияние путем развертывания средств ПВО вблизи границ ОДКБ на кавказском, азиатском и каспийском направлениях.

Деятельность НАТО не только подрывает общее состояние коллективной безопасности в регионе, но и провоцирует ОДКБ на активное проведение военных учений.

Имеются проблемы, касающиеся состояния правовых основ сотрудничества государств, входящих в ОДКБ. Анализ нормативных актов ОДКБ показал, отсутствие необходимых механизмов реализации большинства нормативно-правовых актов.

Я считаю, что ОКСБ струсил и не помог своим союзника в их внутреннем конфликте между Украиной и Киргизией, что в итоге, Украина осталась без половины своей земли, в том числе и Крыма, а в Киргизии начался спад в экономики. Однако говорить о маловажном значении ОКСБ на международной арене нельзя, так как через ОКСБ реализуется военно-техническое сотрудничество государств, что склоняет к мысли о том, что они считают своего же противника НАТО, хотя публично это не признают.

Стоит также заметить, что с нарастанием глобальной проблемы, терроризма и латентного конфликта между странами, а именно Россией, США и Китайской Сълеконовой долиной плохих отношений , значимость ОКСБ как потенциально сильного оппонента становится явной. Суммируя сказанное, следует отметить то, что с международными организациями на рабочем уровне подписываются договора. Также ОКСБ сотрудничает с ОБСЕ по проблемам международной безопасности.

Сотрудничество с НАТО было прервано из-за конфликта в Украине в 2014 году, что по сей день ухудшается из-за Сирийского конфликта, который был на самом-то деле развязан из-за того, что большие страны хотели проводить газ и нефть непосредственно через границу Сирии в Европу через Турцию. Однако, такая идея России не понравилась, поскольку Россия является основной страной для Европы, которая подаёт газ на их территорию.

Сирия является больше другом России, нежели Арабских стран и США и не пошла на поводу их предложений и угроз, что в итоге очень сильно поплатись, ведь как мы знаем, на данный момент в Сирии проходит война, где также вовлечены граждане нашей страны. Европа изначально сопротивлялась и не хотела покупать газ у России и приобретала газ у США, он перевозился на танкерах, что оказывало значительную стоимость в цене. В итоге Европа сдалась и начала покупать газ у России.

Рассматривая конфликт на территории Сирии, которые длятся довольно долго, можно сказать, что страны ОДКБ показали значительную огневую мощь, также и военную сплочённость, нежели страны НАТО. ОДКБ выиграла и взяла под контроль захваченные города намного быстрее, чем НАТО за все своё пребывание на территории военных конфликтов. Если смотреть на эту войну со стороны армий, то это неплохая площадка для отработки навыков военных солдат, но какая потеря для страны, экономики, населения, утрата близких людей из-за чужих интересов.

В этой войне гибнут не только жители Сирии, но и граждане других стран, которые были втянуты в этот конфликт обманном путём, и теперь огромное количество людей, которые все еще обмануты, начинают теракты и агитированные других людей, сколько крови пролито и сколько осталось.

Страны ОКСБ внимательно следят за развитием терроризма, а также внимательно хотят уничтожить террористические ячейки. С момента как террористы начали проигрывать свои позиции и большая часть из них двинулась на территорию стран участников ОДФБ, стоит также отметить военные конфликты в Мьянме, где участники группировки ИГИЛ начали атаковать приграничные посты, что и привело в ярость Буддистов, они начали убивать невинных мусульман, ссылаясь на то, что они все террористы и это резня вызвала всеобщий резонанс в мире, в итоге которого были мертвы участники двух сторон конфликта. Недавний теракт, произошедший в Мальту что опять же на себя взял ИГИЛ.

Поэтому, страны ОКСБ сейчас настроены серьёзно и не хотят больше видеть теракты на своей территории и на территории союзников.

В соглашении между участниками ОЗКБ об уничтожении моджахедов и содействию в разговоре расписано, что государства участники чата имеют политическую волю и характер взаимодействовать в борьбе с моджахедами и его источниками на двусторонней и на многогранной основе.

На состоявшийся 3-5 июня 2002 г. саммите СВМДА, были подписаны осново-полагающие документы - Алматинский Акт и Декларация СВМДА об устранении терроризма и содействии диалога между цивилизациями.

В Алматинском акте указана, основная цель СВМДА - установление сотрудничества путем выработки многосторонних подходов к обеспечению мира, безопасности и стабильности в Азии. Для реализации этой цели участники обязуются принимать необходимые меры по развитию процесса СВМДА как форума для диалога и консультаций, принятия решений и осуществление мер на основе консенсуса по проблемам, касающихся безопасности.

В Декларации об устранении терроризма и содействии диалога между цивилизациями указано, что государства члены Совещания имеют политическую волю и решимость взаимодействовать в борьбе с терроризмом и его источниками на двусторонней и на многосторонней основе. Участники Совещания обязуются сотрудничать в отслеживании подозрительных финансовых потоков, включая вопросы о доходах и прозрачности банковских операций в соответствии с международно-правовыми документами, в определении производства, потребления и незаконного оборота наркотиков.

В Алматинском акте была определена структура и институты СВМДА. Участники согласились проводить встречи на уровне глав государств раз в четыре года; на уровне министров иностранных дел раз в два года; старшими должностными лицами комитета - не реже раза в год. Специальная рабочая группа будет собираться постоянно, и отчитываться перед комитетом старших должностных лиц. В случае необходимости будут проведены специализированные встречи других министров и подготовлены исследования и доклады ученых и экспертов.

В Декларации принципов СВМДА, Алматинском акте и Декларации об устранении терроризма и содействии диалогу между цивилизациями впервые обозначены концептуальные контуры применения мер доверия в Азии и сформировано общее видение безопасности и скоординирование ответа на них. Не менее важно и то, что государствами-участниками согласовано положение о ликвидации оружия массового уничтожения и создания зон, свободных от ядерного оружия.

Казахстан явился одним из инициаторов создания Договора о коллективной безопасности, который был рассмотрен 15 мая 1992 г. в Ташкенте Арменией, Белоруссией, Казахстаном, Кыргызстаном, Россией, Таджикистаном и Узбекистаном. Договор о коллективной безопасности (ДКБ), вступивший в силу после ратификации 20 апреля 1994 г. со сроком действия в течении последующих пяти лет. Уже на самых ранних этапах принятия Договора прослеживался именно военный характер блока: в декабре 1991 г. в Минске были подписаны соглашения о совместных Вооруженных силах и пограничных войсках государств СНГ.

Работа по укреплению режима ДКБ продолжалась непрерывно, иницируя новые соглашения в рамках Договора. Так, 10 февраля 1995 г. было подписано соглашение о создании объединенной системы противовоздушной обороны в рамках ДКБ и одновременно принята «Концепция безопасности государств-участников ДКБ».

В Договоре отмечалось, что в случае возникновения угрозы безопасности, территориальной целостности и суверенитету одного или нескольких государств-участников, либо угрозы международному миру и безопасности, государства-участники будут незамедлительно приводить в действие механизм совместных консультаций с целью координации своих позиций и принятия мер для устранения возникшей угрозы.

С точки зрения международной безопасности стран СНГ многие считали двухсторонние соглашения в этом направлении эффективнее ДКБ [4, с.39]. Это ошибочное мнение послужило тому, что в 1999 г. страны ГУУАМ (Азербайджан, Грузия, Узбекистан, Украина, Молдова) не подписали протокол о продлении ДКБ и вышли, что сказалось на авторитете Договора.

В 2000-2001 г. с целью переработки механизма ДКБ и конкретизации Договора приняты в Меморандуме о покачивании эффективности ЗКБ и его внедрение к не ординарной ситуаций. Решение о создании Комитета секретарей Совета Безопасности, Положение о порядке принятия и реализации коллективных решений на применение сил и средств системы коллективной безопасности, Протокол о порядке формирования качеств и морали системы коллективной безопасности.

19 мая в 2003 году в Перми было подписано соглашение о создании Организации Договора о коллективной безопасности, акцент в котором был также сделан на военно-техническое сотрудничество.

Казахстаном в 1996 г. инициировано проведение Специального заседания по вопросу о положении в Афганистане. Сообществом была принята всеобъемлющая резолюция 1076 Совета Безопасности ООН политического характера. В ней указаны основные принципы и меры мирного урегулирования афганского конфликта при центральной роли ООН.

На 53-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН Казахстан инициировал принятие резолюции по вопросам транзита в Центральной Азии. Выдвинутая Казахстаном идея создания Евразийского союза (ЕАС) реально заинтересовала ООН. Проект о ЕАС был распространен всем государствам-участникам, как документ Генеральной Ассамблеи. Государства-члены с удовлетворением подчеркнули его потенциал в деле укрепления стабильности и безопасности, как в региональном, так и в глобальном контексте.

Независимый Казахстан активно участвует в международных договорах и организациях, с целью обеспечения безопасности, открытости общества, интеграции в межгосударственные связи. Республикой ратифицировано свыше 300 международных конвенций и договоров, о которых идёт речь.

Таким образом, чем более тесное сотрудничество устанавливается между государствами, чем более дружественные и доверительные отношения между ними, тем более плодотворно реализуется защита прав граждан государства, находящихся на территории второго государства. В наибольшей степени этот вывод очевиден для стран, являющихся участницами интеграционных образований, что помогает более эффективно защищать права своих граждан, укреплять безопасность и сотрудничество в межгосударственном общении [5,с.44].

Список использованной литературы:

1. Арыстанбекова А. Объединённые Нации и Казахстан. – Алматы: «Дайк – Пресс», 2002 – 429 с.
2. Хан Г.Б., Суворов Л.С., Рахманова Г.Б. Внешняя политика Республики Казахстан. - Алматы КазГЮА, 2001 - 512 с.
3. К. Токаев К. Внешняя политика Казахстана в условиях глобализации. - Алматы АО «САК», 2000 - 584 с.
4. Назарбаев Н.А. Критическое десятилетие. - Алматы, 2003 - 240 с.
5. Сабикенов С.Н. Сотрудничество государств в сфере защиты прав человека в условиях интеграционного процесса // Труды академика Салахидена Сабикенова по общей теории права, конституционному и международному праву. - В 3 томах. 3 том. – Алматы, Издательство «Жеті жарғы», 2019. – 320 с.

УДК 37.091

МРНТИ 3:811.111

Nurzhakipova A.D.¹

*¹teacher of the Institute Sorbonne-Kazakhstan, at Abai KazNPU,
Almaty, Kazakhstan*

REMEMBERING NEW WORDS

Abstract

Relevance of the topic is that the lexical skill (vocabulary) is an integral part of all parts of speech activity, formation, development and improvement of which is the main task of learning a foreign language. Learning a foreign language is a laborious process, which includes a variety of components, one of which is a vocabulary training, understanding of the lexical meaning of words, as well as the correct use of the word regarding any speech situation. The main goals of education is to develop written and oral forms of communication. For their realization it is necessary to possess the vocabulary of a foreign language, the adequacy and appropriateness of its use. Vocabulary - is the basic building material of our speech, its substantial side. Possession of vocabulary is an important prerequisite for the development of speech skills. One of the reasons for resorting to the theme is the desire to find new non-standard techniques for working with vocabulary, enhance the learning experience. And desire is dictated by the needs of today's children, who are growing rapidly, oriented in the world of information, but at the same time, and, perhaps, at this regard, quickly lose interest in cognized material. In this article are offered specific techniques to minimize these difficulties. The proposed list of vocabulary games, schemes and exercises can be used in the classroom of introduction, fixing and repetition of any new vocabulary thematic orientation.

Keywords: lexical meaning, to possess vocabulary, vocabulary thematic orientation, restoration, storage memory, long-term (short-term) storage, memorizing words, coding information, preserving scheme, mnemonic, visual, positional method.

А.Д.Нуржакипова¹

*¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының оқытушысы,
Алматы қ., Қазақстан*

ЖАҢА СӨЗДЕРДІ ЕСТЕ САҚТАУ

Аңдатпа

Тақырыптың өзектілігі - лексикалық шеберлік (лексика) сөйлеу әрекетінің барлық бөліктерінің ажырамас бөлігі болып табылады, оны қалыптастыру, дамыту және жетілдіру шет тілін үйренудің негізгі міндеті болып табылады. Шет тілін үйрену дегеніміз - әр түрлі компоненттерден тұратын күрделі процесс, оның бірі - сөздік дайындығы, сөздердің лексикалық мағынасын түсіну, сонымен

қатар кез-келген сөйлеу жағдайына қатысты сөзді дұрыс қолдану. Оқытудың негізгі мақсаттары - жазбаша және ауызша қарым-қатынасты дамыту. Оларды жүзеге асыру үшін шет тілінің сөздік қорын, оны қолданудың дұрыстығы мен дұрыстығын білу қажет. Сөздік - бұл сөйлеудің негізгі құрылыс материалы, оның маңызды жағы. Сөздік қордың болуы сөйлеу дағдысын дамытудың маңызды шарты болып табылады. Тақырыпқа жүгіну себептерінің бірі - лексикамен жұмыс істеудің жаңа стандартты емес әдістерін іздестіру, оқу тәжірибесін арттыру. Қажет тез өсетін, ақпарат әлеміне бағдарланған, бірақ сонымен бірге, бәлкім, танымдық материалға деген қызығушылықты тез жоғалтатын қазіргі балалардың қажеттіліктеріне байланысты. Бұл мақалада осы қиындықтарды азайтудың нақты әдістері ұсынылған. Ұсынылған лексикалық ойындар, схемалар мен жаттығулар тізімін кез-келген жаңа лексикалық тақырыптық бағдарлауды енгізу, бекіту және қайталау сабағында қолдануға болады.

Түйін сөздер: лексикалық мағына, сөздік қорын, лексиканы тақырыптық бағдарлау, қалпына келтіру, сақтау жады, ұзақ мерзімді (қысқа мерзімді) сақтау, сөздерді жаттау, ақпаратты кодтау, сақтау схемасы, мнемоникалық, визуалдық, позициялық әдіс.

Нуржасипова А.Д.¹

*¹преподаватель, Институт Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им.Абая,
г.Алматы, Казахстан*

ЗАПОМИНАНИЕ НОВЫХ СЛОВ

Аннотация

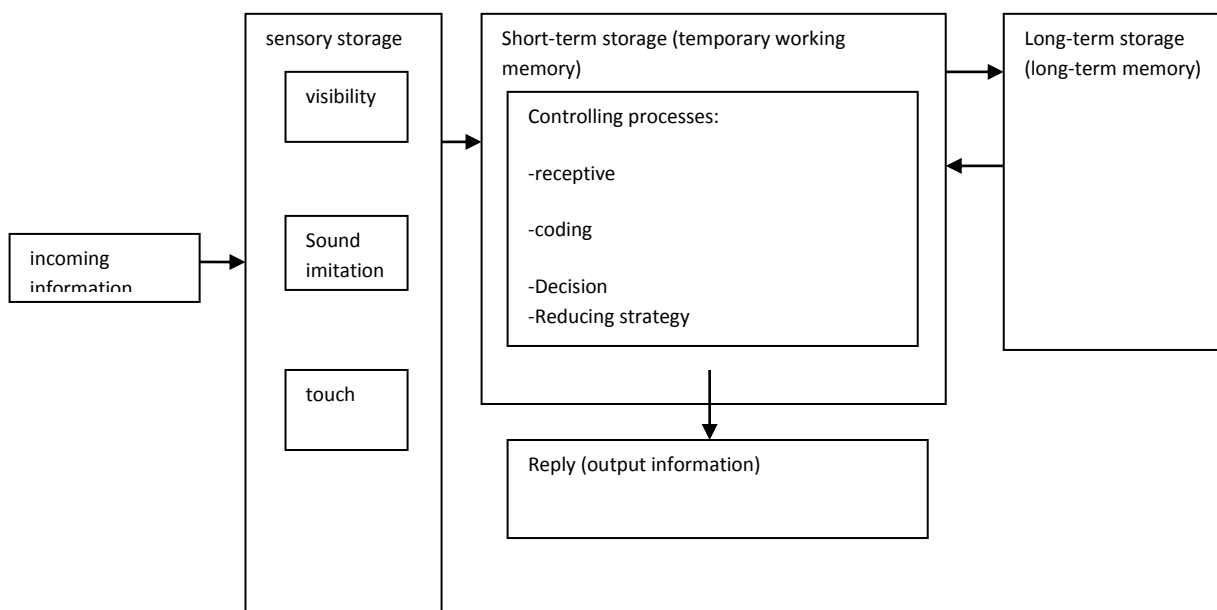
Актуальность темы заключается в том, что лексическое умение (словарный запас) является неотъемлемой частью всех звеньев речевой деятельности, формирование, развитие и совершенствование которых является основной задачей изучения иностранного языка. Изучение иностранного языка - это трудоемкий процесс, который включает в себя множество компонентов, одним из которых является обучение лексике, понимание лексического значения слов, а также правильное использование слова в любой речевой ситуации. Основными целями образования является развитие письменных и устных форм общения. Для их реализации необходимо обладать словарем иностранного языка, адекватностью и целесообразностью его использования. Словарь - это основной строительный материал нашей речи, его содержательная сторона. Владение словарем является важной предпосылкой для развития речевых навыков. Одной из причин обращения к теме является стремление найти новые нестандартные методики работы со словарем, расширить учебный опыт. И желание продиктовано потребностями сегодняшних детей, которые стремительно растут, ориентируются в мире информации, но в то же время и, возможно, в связи с этим быстро теряют интерес к узнаваемому материалу. В этой статье предлагаются конкретные методы, чтобы минимизировать эти трудности. Предлагаемый список словарных игр, схем и упражнений может быть использован в классе для введения, закрепления и повторения любой новой словарной тематической направленности.

Ключевые слова: лексическое значение, владение словарем, словарная тематическая ориентация, восстановление, память, долговременное (краткосрочное) хранение, запоминание слов, кодирование информации, схема сохранения, мнемоника, визуальный, позиционный метод.

Memorization of English words based on the same principles, only we need to connect to the work the learner's long-term memory department, visual, auditory, motor memory. And the most important thing is the memory material should not seem inaccessible or very difficult, but rather familiar, understandable, moderately difficult. This relieves the subconscious mind and facilitates the work with memorizing words. There are three stages of memory: acquisition. When a person receives the information, it should be understood and preserved - either temporarily or permanently; storage aimed at changes in the nervous system that allow information to be kept in a compressed form. These changes represent memory traces, 1 Restoration - the process of obtaining and using it out of storage memory.

Identified three levels of information storage in the human memory: sensory, short and long term.

Preserving scheme of incoming information

Sensory information storage holds the information very briefly after it reached senses:

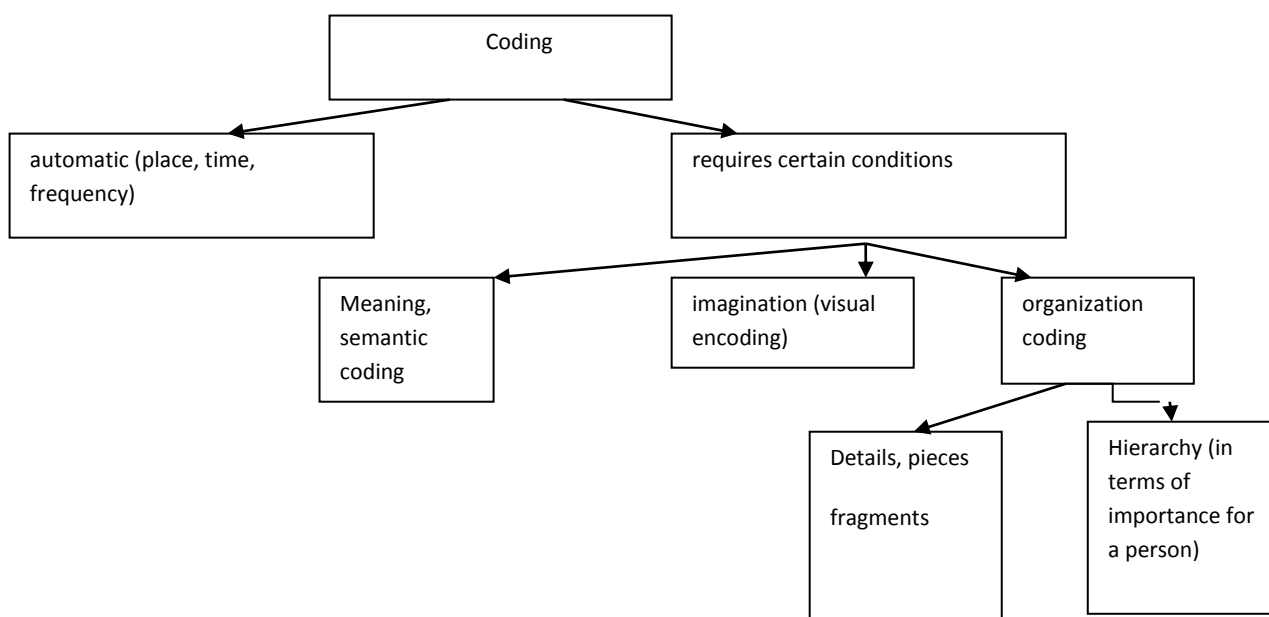
- With our eyes you remember the color, shape, size, unusual details;
- With ears you memorize the noise background, music, or single melody notes that prompt our memory surroundings, accompanying details, your mood at the moment the event occurs.
- With hands you memorize the surface of the object or thing, associate your feelings with existing experience in this area, childhood memories

Sometimes you memorize with nose, as our sense of smell most rapidly responds to the surrounding smells and categorizes the information obtained as a positive-negative experience, "do not know" or "now I know":

Short-term storage holds data that people have just made clear, realized as well as the last few words in the sentence; any information coming into our brain, causes a reaction - the adoption of information and response (interesting, uninteresting, worth remembering) in the case of interest - information is encoded to make instant decisions (note) and is sent to the long-term storage.

Long-term storage holds information for a long time, the human brain uses codes. Let's refer to the scheme:

Cording information

There are three main ways of encoding information for long-term storage: linguistic (lexical or verbal) imaginative and motional.

One of the most important codes is the language or linguistic code. People have to deal not only with the specific objects that can be encoded with using random symbols - words. There are abstract concepts that the human brain encodes according to the meaning - semantic coding, meaningful for the individual.

Visual (image) information encoding based on visual images that people received up to this point (astonish - удивляться), it can be associated with memories of some event, after which you are given a glass of tonic drink.

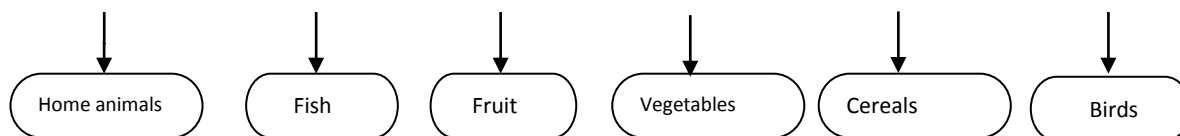
Motor code – it is the means of remembering the physical skills and movements.

It is necessary to teach the majority of motor skills through the implementation these movements, which practically makes it impossible to forget them.²

Why do we forget?

One of the explanations can be considered an impact on the process of remembering events that happened Before and After the memorized information. For example, you were excited by some domestic event and could not switch to a conversation with a client of interest to you or a colleague. Consequently, you missed some details. Writing the information is the key to memorize. We remember the material better if we write it in a form which is suitable to those obtained earlier knowledge.

In order to store the material, it must be positioned so as to be remembered better. This work everyone should do independently, relying on personal approach to the process of memorizing those facts that are already stored randomly. Such subjective organization of the material serves only to one purpose, to arrange the information so as not to miss important details and then easily reproduce it if necessary. For example, you can give a schematic organization of material for recording and storing. There are several mnemonic techniques representing special techniques to improve memory. All means to improve memory contain two components:

1. Attract good recording technique that forms or leaves a strong mark in the memory;
2. Provide effective reducing tips (hints).

The most effective of all mnemonic methods psychologists consider: binding method of images, the method of arrangement of images, the method of "stringing" images to the mental rods (the principle of children's pyramid with rings).

These memorization techniques give better results than the usual memorization, constant repetition.³

Let's consider these techniques:

1. Method binding images. For example, you need to remember the list of products. Begin to associate the image of birthday with a festive table for children, on which there is the cake (flour, milk, honey, eggs, starch), fruits, candies and cookies. Women remember this list easier than men.

2. Positioning method of images or objects in imaginary places and situations. You should establish the natural places where events can take place, familiar to you. For example, you can choose 20 different positions in the apartment or in the country, on the familiar path in the park. The number of positions depends on the number of items that must be stored.

3. The method of "stringing" is based on the same principle as the previous method, instead of your chosen location or position is used the support rod. There are plenty of rod support systems, but the most popular is the rhyming objects with numbers from 1 to 20, for example.

One is gone.	Eleven is "penny-one", hotdog bun.
Two is a shoe.	Twelve is "penny-two", airplane glue.
Three is a tree.	Thirteen is "penny-three", bumble bee
Four is a door.	Fourteen is "penny-four", grocery store.
Five is knives.	Fifteen is "penny-five", big bee hive.
Six is sticks.	Sixteen is "penny-six", magic tricks.
Seven is an oven.	Seventeen is "penny-seven", go to heaven.
Eight is a plate.	Eighteen is "penny-eight", golden gate.

Nine is wine. Nineteen is “penny-nine”, ball of twine.
Ten is a hen. Twenty is “penny-ten”, ball point pen.

Every word that you need to remember before "stringing" on the rod has to be converted into an image. Such as a vivid example of this technique is memorizing the poem "The House that Jack Built", or that's how the American priests offer to remember the 10 commandments of Christ.

One only God
Two zoo, there many animals there – animals are images, images are idols
Don't worship idols!
Three – tree; it has leaves; the leaves have veins.
Don't say the name of lord in vain!
Four-door, a door has a keyhole; keep Saturday holy.
Five – life; parents gave you life – Honour your father and mother!
Six – sticks; you can kill people with sticks. Don't kill.
Seven – heaven; to get there you can't adulterate
Eight – gate; thieves break through gates. Don't steal!
Nine – lie; don't lie, tell the truth!
Ten – hen; don't wish your neighbor's hen!

What should be done to improve memory?

1. Constantly repeat in order to achieve a long-term memory. For example, in order to remember the word, repeat it by yourself as soon as you have read it, wait a few minutes and say the word, wait and repeat again.
2. Enlarge your vocabulary using synonyms. Speedy reading of complex material - with a minimum of reproduction - has the effect of storing information. It is worth using.
3. Do the material meaningful and familiar.
4. Use mnemonic means.
5. Create more associations as much as possible.
6. Use photos and pictures to remember by.
7. Refresh the memory with suitable tips. Mentally create the situation and the mood in which took place a process of learning the material.
8. Recall the events, until they are replaced with new information.
9. Check your knowledge to obtain information as well as to make clear what you don't know yet.
10. Minimize the impact of extraneous. Learn before going to bed. Don't learn similar subjects, which could be mixed – for example, English – French – at once.
11. Every day look through any text during 10-15 minutes.(silent reading).
12. Give definitions for new words in English.
13. Use the words in different situations.
14. Describe pictures using the new words.
15. Make up micro dialogues using words in different situations.
16. Use role play.
17. Use the words in different grammar functions.
18. Make the list of words logically completing each other.

Using any type of work gives a good result for memorizing words. In this article are described effective methods of memorizing words. Memorizing words – is the most important key for learning foreign languages. I'll be glad if the article will be of interest to a wide range of not only experts, but also for those who study languages themselves.

"The existence of forgetting has never been proved: We only know that some things do not come to mind when we want" Nietzsche.

References:

1. Melton A.W. *Implications of short-term memory for a general theory of memory – [Причастность краткосрочной памяти к общей теории памяти] – journal of Verbal learning and Verbal Behavior, 2,1 – 21 – 1963.*

2. Atkinson R.C. and Shiffrin R.M. "The control of short-term memory" [Контроль краткосрочного запоминания] – *Scientific American*, 224, 83-89, 1971.

3. Luria A.R. "The mind of mnemonist" – *Basic Books*, N.Y., 92 – 108, 1968 [Мнение мнемониста]

УДК 378.016:811.111

МРНТИ 16.01.45

Г.К.Асқарова¹, А.Е. Утеи²

¹*Ғылыми жетекшісі: педагогика ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна- Қазақстан институты*

²*Абылай хан ат. ҚазХҚжӘТУ 1 курс магистранты Алматы, Қазақстан*

СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗДІК ЖҰМЫСЫН MOODLE ПЛАТФОРМАСЫ АРҚЫЛЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ ӘДІСТЕМЕСІ

Аңдатпа

Білім беруді жаңғырту тұжырымдамасына сәйкес жоғары оқу орындарының негізгі міндеті - құзыреттілік жиынтығы бар, адам қызметінің түрлі салаларындағы мәселелер мен міндеттерді шешу қабілетіне ие, өзін-өзі дамытуға, өздігінен білім алуға, кәсіби өсуге, әлеуметтік және кәсіби ұтқырлыққа, инновациялық қызметке қабілетті студенттің шығармашылық тұлғасын қалыптастыру. Аталған қасиеттерді қалыптастыруда тек білім беру үрдісінің формасын ғана емес, бәсекеге қабілетті түлектің қалыптасуының негізін білдіретін студенттердің өзіндік жұмысына ерекше рөл беріледі. Бүгінгі таңда студентті білімді пассивті меңгерушіден проблеманы тұжырымдай алатын, оны шешу жолдарын талдай алатын және оңтайлы нәтиже таба алатын белсенді білім алушыға аудару қажет. Бұл ретте студенттердің оқу-танымдық және шығармашылық қызметінің белсенділік дәрежесі, сондай-ақ оқу процесінің тиімділігі өзін-өзі дербес жұмыстың барлық түрлерінің сауатты, мақсатты ұйымдастырылуымен анықталады.

Түйін сөздер: оқу процесі, өзіндік жұмыс, электронды оқу курсы, MOODLE оқытуды басқару жүйесі, әдістеме, кредиттік оқыту технологиясы, ақпараттық-коммуникативтік технологиялар (АКТ).

Г.К.Асқарова¹, А.Е. Утеи²

¹*Научный руководитель: кандидат педагогических наук, КазНПУ имени Абая
Институт Сорбонна- Казахстан*

²*магистрант 1 курса КазУМОиМЯ им. Абылай хана, Алматы, Казахстан*

МЕТОДИКА ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ С ПОМОЩЬЮ ПЛАТФОРМЫ MOODLE

Аннотация

В соответствии с концепцией модернизации образования основной задачей вузов является формирование творческой личности студента, который имеет ряд компетенций, проявляющихся в способности решать проблемы и задачи в различных сферах человеческой деятельности, способного к саморазвитию, самообразованию, профессиональному росту, социальной и профессиональной мобильности, инновационной деятельности. В формировании названных качеств особая роль отводится самостоятельной работе студентов, представляющей не просто форму образовательного процесса, а основу становления конкурентноспособного выпускника. Сегодня необходимо перевести студента из пассивного потребителя знаний в активного творца, умеющего формулировать проблему, анализировать пути ее решения и находить оптимальный результат. При этом степень активности учебно-познавательной и творческой деятельности студентов, а также эффективность самого учебного процесса определяются грамотной, целенаправленной организацией всех видов самостоятельной работы.

Ключевые слова: учебный процесс, самостоятельная работа, электронный курс обучения, система управления обучением MOODLE, методика, кредитная технология обучения, информационно-коммуникационные технологии (ИКТ).

G.K.Askarova¹, A.E. Utesh²

¹Scientific supervisor: candidate of Pedagogical Sciences, KazNPU Abai,
Institut Sorbonne - Kazakhstan

²Master of 1st year of the
KazUIR & WL. named after Abylai Khan, Kazakhstan, Almaty

METHODS OF ORGANIZING STUDENTS' INDEPENDENT WORK USING THE MOODLE PLATFORM

Abstract

In accordance with the concept of education modernization, the major goal of universities is to form a creative personality of a student who has a set of competencies that are manifested in the ability to solve problems and tasks in various spheres of human activity, capable of self-development, self-education, professional growth, social and professional mobility, and innovation. In the formation of these qualities, a special role is given to independent work of students, which is not just a form of the educational process, but the basis for the formation of a competitive graduate. Today, it is necessary to transfer the student from a passive user of knowledge to an active creator who can formulate a problem, analyze ways to solve it and find the optimal result. At the same time, the degree of activity of educational, cognitive and creative activities of students, as well as the effectiveness of the educational process itself, is determined by a competent, purposeful organization of all types of self-sufficient work.

Key words: learning process, independent work, e-learning course, LMS (Learning Management System) MOODLE, method, credit learning technology, Information and Communication Technologies (ICT).

Ақпараттық-коммуникативтік технологияларды (АКТ) білім беру үдерісіне жүйелі түрде енгізуде көптеген мәселелер туындады, өйткені технологиялылық пен өнімділікті, сонымен қатар "оқытушы-студент", "студент-студент" және "оқытушы - студенттер тобы" өзара әрекеттесу ортасын құрудың тиімділігі мен интерактивтілігін қамтамасыз ететін құралды табу оңай емес.

Жағдай оқу орындарында онлайн-курстар мен оқу бағдарламаларын басқару, бақылау, тарату үшін пайдаланылатын Moodle, Edmodo, Blackboard, SkillSoft, efront, CANVAS және т.б. сияқты еркін таратылатын бағдарламалық өнімдерді ақпараттық технологиялар нарығына белсенді жылжытудың арқасында өзгерді.

Бұл мақалада біз өз қарапайымдылығымен және пайдалану ыңғайлылығымен және кең мүмкіндіктерімен ерекшеленетін Moodle (Modular ObjectOriented Dynamic Learning Environment) оқытуды басқару жүйесін студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастырудың тиімді жолы ретінде қарастырамыз. Бұл жүйе білім беру процесіне электрондық технологияларды енгізудің техникалық деңгейін қамтамасыз етуге әбден қабілетті. Moodle платформасы бастапқыда оқу процесінің барлық қатысушыларының өзара іс-қимылы негізінде іс-әрекетті оқытуды ұйымдастыру үшін жобаланғанын атап өткен жөн.

Бүгінгі күні ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласындағы қазіргі замандағы жетістіктер негізінде білім беруді ақпараттандырудың алдыңғы қатарлы үрдістері байқалады. Ақпараттандыру мәселелері ашық білім берудің объективті заңды тұжырымдамасы болып табылады. Жоғары оқу орындарында ақпараттандырудың қазіргі уақыттағы басты міндеті әлемдік қоғамның өз дамуының жаңа өркениетті сатысына көшуі болып табылады.

Компьютерлік бейнеконференциялар, техникалық жабдықтар арқылы алынған деректерді өңдеу және оларды студенттерге жеткізуді қамтамасыз ету жоғары деңгеймен сипатталады. Демек, әрбір білім алып жатқан студенттер компьютерлік желі арқылы жұмыс жасайтын әр қилы электрондық мұрағаттар мен Интернет-ресурстарды жан-жақты зерттеу арқылы бірталай ақпаратқа қол жеткізе алады. Электронды кітапхананың, электронды оқу басылымдарының, электронды оқулықтардың

және т.б. мүмкіндіктері пайда болды. Жоғарыда аталған ақпараттық-қатынастық технологиялар шетел тілдерін оқытуды ұйымдастыруда маңызды рөлге ие.

Абылай хан атындағы Қазақ Халықаралық Қатынастар және Әлем Тілдері университеті көптеген жылдар бойы шетел тілдерін оқыту үдерісіне АКТ-ны табысты енгізуде. Университет педагогтары оқу процесінде электронды және мультимедиа - оқулықтар, сандық білім беру ресурстары(ЦОР), компьютерлік оқыту және тестілеу бағдарламаларын әзірлеп, белсенді пайдалануда. Соңғы уақытта электронды және қашықтықтан оқыту талаптарына жауап беретін технологиялар да қолданыла бастады.

Шеттілді жоғары білімнің соңғы нәтижесі болашақ "мәдениетаралық коммуникация субъектісінің" қалыптасуы болып табылады. Профессор С. С. Құнанбаеваның пікірінше, осындай тұлға ретінде "Мәдениетаралық коммуникацияның когнитивтік-білімділік және іс - әрекет-коммуникативтік негіздері қалыптасуының жоғары деңгейі бар, субъектінің "қайталама когнитивтік санасының" болуын көрсететін және тұлғаның мәдениетаралық коммуникацияны барабар жүзеге асыру қабілетін қамтамасыз ететін, қарым-қатынас жағдайының вариативті өзгергіштігіне икемді әрекет ете отырып, бұл ретте мәдениетаралық құзыреттіліктің әлеуметтік және лингвомәдени компоненттерінің берік бекемдігін, лингвосоциум нормаларына сәйкес коммуникативтік және мінез-құлық мәдениетін көрсете отырып, тұлғаны түсіну орынды. Осыған байланысты, шетел тілдерін оқытудағы Moodle оқытуды басқару жүйесі мүмкіндіктері туралы мәселе өте маңызды болып қала береді " [1].

Қазіргі заманғы қоғамда жоғары білім беру жүйесі өздігінен білім алу қызметін жүзеге асыруға икемділігі мен дайындығы негізінде динамикалық өзгеріп отыратын еңбек нарығының талаптарына бейімделуге қабілетті құзыретті мамандарды даярлауды қамтамасыз етуі тиіс. Сондықтан Студенттер ЖОО қабырғасында білім алып, шығармашылық және ғылыми - ақпараттық қызмет тәжірибесін жинақтап қана қоймай, "өмір бойы оқу" қажеттілігін өзіне дамытуы керек. Бұған студенттің өзіндік жұмысын тиімді ұйымдастыру әсер етеді.

Ең алдымен "өзіндік жұмыс"терминіне анықтама беріп кетейік. Өзіндік жұмыс-бұл студенттің өзіндік ойы мен танымдық белсенділігінің пайда болуына жағдай жасайтын сабақтың кез келген түрі. Қазақстан Республикасында Кредиттік оқыту технологиясы бойынша оқу үдерісін ұйымдастыру Ережелерінде мыналар жазылған: "білім алушының өзіндік жұмысы (БӨЖ)-өз бетінше оқуға бөлінген, оқу-әдістемелік әдебиетпен қамтамасыз етілген, тест тапсырмалары, жобалық жұмыстар, эсселер және есептер түрінде бақыланатын тақырыптардың белгілі бір тізбесі бойынша жұмыс; БӨЖ-ның барлық көлемі білім алушыдан күнделікті өзіндік жұмысты талап ететін тапсырмалармен расталады". Сонымен қатар кредиттік оқыту технологиясы жағдайында заманауи білім беру стандарттары студенттердің өзіндік жұмысын орындауға жеке оқу пәнін оқытуға бөлінген оқу уақытының жалпы көлемінің 50-ден 70% - ға дейін қарастырады [2].

Студенттердің өзіндік жұмысының басты мақсаты оларды өзінің білім беру мақсаттары үшін қажетті ақпаратты іздеуге және табуға үйрету болып табылады, бұл олардың негізгі құзыреттілігін белсенді қалыптастырады және болашақ мамандардың әлемдік еңбек нарығында бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді. Өзіндік жұмыстың негізгі міндеттері:

- Білім беру бағдарламасын толық мөлшерде оқып меңгеру;
- Бүкіл әлемдік стандарттар шеңберінде тиімді дербес кәсіби қызмет дағдыларын рет ретімен қалыптастыру;
- Өмір бойы өздігінен білім алуға уәждемені қалыптастыру;
- Танымдық қызығушылықтары мен қабілеттерін дамыту;
- Сыни ойлауды дамыту;
- Өзін-өзі ұйымдастыру, өзін-өзі талдау және өзін-өзі бағалау іскерліктерін қалыптастыру [3].

Кредиттік технология жағдайында студенттердің өзіндік жұмысының рөлін күшейту барысында оқытушыларға да белгілі талаптар қойылады. Оқытушы оқылатын пәнді меңгеруде қажетті оқу материалымен көмектесу мақсатында студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыруы тиіс. Студенттердің өзіндік жұмысы аудиториядан тыс тапсырмаларды орындауды көздегендіктен, оқытушының ролі СӨЖ-ді дұрыс басқару. Қашықтықтан оқыту режимінде өзіндік жұмыстарды жүргізу және оны басқару оқытушыдан СӨЖ бойынша тапсырмаларға оқылатын пәннің теориялық бөлігін ғана емес, сонымен қатар бейне-аудио фрагменттерді, on-line қарым-қатынасты, чаттарды, форумдарды, тест сұрақтарын, вебинарларды, эссе, жобалық тапсырмаларды және т.б. салуды талап етеді.

Сондықтан студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру үшін ең қолайлы әдіс-қашықтықтан оқыту жүйесін қолдану арқылы студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру болып табылады. Қашықтықтан оқытудың ең кең таралған жүйелерінің бірі-Moodle платформасы, ол тілдерді үйрену бойынша жұмысты қоса алғанда, өзіндік жұмыстың барлық түрлерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Moodle жүйесі оқу барысында өзара білім алмасуға, қарым - қатынас жасауға мүмкіндік береді, оқытушы мен студент немесе студенттер арасында кез келген форматтағы файлдармен алмасуды қолдайды, қашықтықтан курс материалдарын ұсыну және осы материалмен жұмысты ұйымдастыру үшін бай құралдар жиынтығына ие. Бұл мәтін, аудио және бейне - материалдар, студенттерге арналған тапсырмалар, тестілік сауалнама және т.б. Курстың әр түрлі элементтерінің үйлесімін өзгерте отырып, оқытушы материалды оқып-үйренуді оқу формалары нақты сабақтың мақсаттары мен міндеттеріне сәйкес келетін етіп ұйымдастыра алады және студент оны глоссарий, тапсырма, практикум, жұмыс дәптері, сұрау, форум, чат, видеоконференциялар, wiki, сабақ, тест кіретін әр түрлі элементтер жиынтығын пайдалана отырып, сапалы меңгере алады. Moodle жүйесін пайдалана отырып, мәтіндерді ұжымдық редакциялауға болады ("Wiki"курсының элементі). Тесттен өтуге бірнеше әрекет берілуі мүмкін. Оқытушы тестпен жұмыс істеуге уақыт лимитін орнатып, жұмыс нәтижесін бағалай алады. Бағалауды оқытушының өзі тест сұрақтарына дұрыс жауаптарды көрсету арқылы жүргізе алады немесе дұрыс жауаптарды бағдарламаның өзі береді. Оқытушы курстың шеңберінде бағалаудың кез келген жүйесін құрып, қолдана алады, студенттердің сабаққа қатысуын, белсенділігін, олардың желідегі оқу жұмысының уақытын бақылай алады.

Оқыту процесі педагог пен білім алушының белсенді өзара іс-қимылында жүзеге асырылған жағдайда айтарлықтай нәтижелерге жетеді, мұндай өзара іс-қимыл интерактивті деп аталады. Бұл өте айқын тезис. Соңғы уақытта студенттердің танымдық қызметін жандандыру үшін оқытудың интерактивті ақпараттық технологиялары жиі қолданыла бастады. Егер білім алушының белсенділігі, оның оқу қызметінің нәтижелері білім беру процесінің басқа қатысушыларына қолжетімді болса, одан да үлкен нәтижеге қол жеткізіледі. Бұл жағдайда әрбір білім алушының жеке жауапкершілігі артады, өзін-өзі тексеруге және орындалған тапсырманы ойлауға көп уақыт бөлінеді, бұл оқу үдерісін айтарлықтай жақсартады.

Бұл қағиданы іске асыру үшін Moodle платформасы оқытуды басқару жүйесінің келесі құралдарын пайдаланады:

- өз қызметінің нәтижелерін ұсыну және талқылау үшін кеңістік ұйымдастыруға мүмкіндік беретін форумдар мен блогтар;
- wiki-бірлескен жұмыс құралдары, оның көмегімен құжаттармен және түпнұсқалық материалдармен ұжымдық жұмысты ұйымдастыруға болады;
- курстың барлық мазмұны бойынша автоматты түрде байланысатын жаңа сөздер тізімі бойынша бірлескен қызметті ұйымдастыруға мүмкіндік беретін глоссарийлер;
- кез келген құрылымдалған жазбалармен жұмыс істеуге дейін глоссарий идеяларын кеңейту болып табылатын деректер базасы;
- оқушылардың жұмыстарын көп позициялы, көп критериялы бағалауды ұйымдастыруға мүмкіндік беретін семинарлар [4].

Moodle жүйесін тілдік және теориялық курстарда пайдалануда үлкен айырмашылық бар екендігін айта кеткен жөн.

Теориялық пәндерді электронды оқытуда:

- терминдермен жұмыс істеу үшін қолданылатын глоссарийлер;
- статикалық графиканы, сондай-ақ анимацияны, аудио және бейнематериалдарды қолдануға мүмкіндік беретін "кері байланыс" техникасымен интерактивтік дәрістер.;
- қарапайым веб-парақтар;
- қосымша веб-ресурстар (аудио, бейне және т.б.);
- СӨЖ және прагма тапсырмалары файл, мәтін және т. б. түрінде жауап беретін кәсіби тапсырмалар;
- "кері байланыс" техникасы бар чаттар мен форумдар түріндегі пікірталастар;
- бақылау және оқыту элементі ретінде тест түріндегі тапсырмалар (салынған жауаптар, қысқа жауап, көпше таңдау, сәйкестікке, дұрыс/дұрыс емес, эссе және т. б.) қолданылады.

Тілдік электронды курстарда:

- антонимдер, синонимдер, дефинициялар және т. б. сөздіктер ретінде қолдануға болатын глоссарийлер.;
- тыңдалым мәтіндері бар тапсырмалар (аудио немесе бейне форматта);
- вебквестер мен жобалар;
- чаттар мен форумдар түріндегі пікірталастар және т. б.;
- бақылау және оқыту элементі ретінде тестілердің әр түрлі түрлері (салынған жауаптар, қысқа жауап, көпше таңдау, сәйкестікке, дұрыс/дұрыс емес, эссе және т. б.);
- сөйлеуге арналған тақырыптар;
- файл, мәтін және т. б. түрінде жауап берілген тапсырмалар қолданылады [5].

Білім алушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру үшін Moodle виртуалды оқыту ортасын пайдалану ұйымның дәстүрлі әдістері мен формалары алдында бірқатар артықшылықтарды ұсынады, атап айтқанда: қызметті дараландыру принципін іске асыру мүмкіндігі; жылдам кері байланыстың болуы; материалды көрнекі ұсынудың үлкен мүмкіндіктері; өзіндік жұмыстың вариативті сипаты; белсенділік, дербестік. Бұл оқыту ортасы білім алушылардың белсенді танымдық өзіндік қызметін ұйымдастыруға, оны оңтайландыруға, сабақта хабарланатын ақпарат көлемін ұлғайтуға, оқуға деген қызығушылықты арттыруға мүмкіндік береді [6].

Зерттеушілер электрондық оқу курсының көмегімен жүзеге асырылған тапсырмаларды, кеңес беруді, орындалған тапсырмаларды бақылауды ұйымдастырудың ұйымдастырылған жүйесі арқылы студенттердің өзіндік іс-әрекетін белсендіруді атап өтеді [7].

Осы мақсатта студенттердің өзіндік жұмысы үшін оқу пәні шеңберінде:

- әр түрлі көлемде теориялық материалды өз бетінше зерделеу: әр тақырыптағы теориялық оқу материалының қысқартылған түрлері, жеке тақырыптар немесе бірнеше тақырыптар, негізгі курсқа кірмейтін қосымша оқу материалы;
- теориялық материалды қайталауға және жүйелеуге тапсырмалар;
- алған білімі мен іскерлігін бекіту үшін практикалық тапсырмаларды орындау: есептер, жаттығулар, графикалық жұмыстар, модельдеу, жобалау жұмыстары;
- зерттеу жұмыстарын орындау;
- теорияны және практикалық тапсырмаларды қоса алғанда, жеке оқу тақырыбының немесе модульдің материалдарын толық көлемде өз бетінше зерделеу ұсынылады [8].

Көп жағдайда теориялық оқу материалдарын оқып үйрену үшін студенттерге рефераттар жазу, тақырып бойынша библиография құрастыру, конспект жазу, шағын көлемдегі теориялық мәліметтерді "сұрақ-жауап" формасына көшіру, берілген тақырыпшалар шеңберінде терминдерге глоссарий жұмыстарын құрастыру сияқты жұмыстар ұсынылады [9].

Қорытындылай келе, білім беру мекемесінің ақпараттық-білім беру ортасын пайдалана отырып, білім алушылардың өзіндік жұмысын ұйымдастыру білім алушылардың танымдық қызметін белсендіруге, заманауи еңбек нарығында болашақ бәсекеге қабілетті маманның өздігінен дамуы мен өздігінен білім алуы үшін компьютерлік техника мен ақпараттық-коммуникативтік технологияларды пайдаланудың тұрақты икемділігін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Кунанбаева С.С. *Теория и практика современного иноязычного образования*. – Алматы, 2010 – 344 с.
2. Морзе Н.В., Глазунова Е.Г. *Модели эффективного использования информационно-коммуникационных и дистанционных технологий обучения в высшем учебном заведении // Информационные технологии и средства обучения: электронное научно специализированное издание*. - 2008. - № 2 (6).
3. Джусубалиева Д.М. *Современные информационные технологии в управлении качеством подготовки специалистов в языковом вузе. // Известия КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия «Педагогические науки»*. – 2014. - № 4 (35). - С. 43-49.

4. Асатуллаева Н.С. Опыт использования современных инновационных технологий в учебном процессе. // Учитель ИЯ в контексте информатизации иноязычного образования: Матер.респуб. науч.-практ.конф. – Алматы: КазУМОиМЯ им. Абылай хана, 2012. - С. 17-21.

5. Глазунова, Е.Г. Факторы эффективной организации самостоятельной работы студентов высших учебных заведений с использованием технологий e-learning [Текст] / Е.Г. Глазунова // Дистанционное и виртуальное обучение. – 2013. – № 11. – с. 36–51.

6. Веб-приложения для бизнеса и образования. Moodle – система дистанционного обучения. [Электронный ресурс]: URL: www.opentechnology.ru/products/moodle (дата обращения 08.05.2020).

7. Шайданов М.У. Әлеуметтік-мәдени құзыреттілік тілдік және мәдени біліктіліктің кілті ретінде. Абай атындағы ҚазҰПУ ХАБАРШЫСЫ Серия «Международная жизнь и политика» №3(58), 2019 sp.kaznu.kz/docs/jurnal_file/file20200512034514.pdf (қаралым күні 03.06.2020) - интернет желісінен алынды

8. Гаджиева П.Д. Возможности информационно-коммуникационных технологий обучения в организации самостоятельной работы студентов [Текст] / П.Д. Гаджиева, З.З. Мусакаева // Дистанционное и виртуальное обучение. – 2013. – № 6. – С. 75–81.

9. Асқарова Г.К. Шетел тілінен когнитивті–лингвомәдени кешендер дайындаудың әдістемесі. Оқу-әдістемелік құрал. Алматы: КазУМОиМЯ им. Абылай хана, 2012., с.2-15

УДК 061.2(100)
МРНТИ 11.25.57

Даукенов С.Р.¹, Курмангали А.К.¹

¹магистрант I курса специальности международные отношения,
Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им. Абая

¹доктор политических наук, доцент кафедры международных отношений
Института Сорбонна-Казахстан КазНПУ им. Абая

ГЕРМАНИЯ КАК ВАЖНЫЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ПАРТНЁР БРИКС

Аннотация

Сегодня мир настолько непредсказуем, что из-за непрекращающихся военных конфликтов и экономических кризисов сделать даже среднесрочный прогноз — сложная задача. Такая быстро меняющаяся обстановка в мире вынуждает государства проводить многовекторную политику, искать новых стратегических партнеров, рынки сбыта и молниеносно реагировать на внешние изменения. Исключением не стала и ФРГ — экономический и политический лидер объединенной Европы.

В Германии к изучению БРИКС подошли серьезно: во многих немецких городах были открыты центры и институты по исследованию стран объединения.

Экономическое взаимодействие относится к одним из наиболее приоритетных направлений как государств-участников БРИКС, так и Германии. Экспорт Германии в государства БРИКС вырос за 14 лет примерно с 27 млрд евро до 131 млрд евро (т. е. с 2000 г. до 2014 г. экспорт увеличился с 4.5% до 11.6%), согласно данным немецкого банка развития KfW. Немецкие предприятия привлекает возможность инвестировать в быстро растущие экономики государств БРИКС. В конце 2012 г. акционерный капитал ФРГ в страны БРИКС составил свыше 100 млрд евро. Политики и бизнес-элита не только в США и Европе, но и в государствах БРИКС, улавливая экономические тенденции, прекрасно осознают, что МВФ не всегда будет оставаться влиятельным экономическим институтом. В 2014 г. был учрежден Новый банк развития БРИКС (New Development Bank BRICS), который, по прогнозам экспертов, имеет возможность стать одним из крупнейших мировых финансово-экономических институтов.

Ключевые слова: ФРГ, БРИКС, экономика, экспорт, рынок

Daukenov S.R.¹, Kurmangali A.K.¹
*¹Master student of the international relations,
Sorbonne Institute-Kazakhstan KazNPU Abai*

*¹Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Department of International Relations
Sorbonne Institute-Kazakhstan KazNPU Abai*

GERMANY AS AN IMPORTANT BRICS ECONOMIC PARTNER

Abstract

Today the world is so unpredictable that, due to ongoing military conflicts and economic crises, even a medium-term forecast is a difficult task. Such a rapidly changing situation in the world is forcing states to pursue a multi-vector policy, to seek new strategic partners, markets and respond with lightning speed to external changes. The Federal Republic of Germany, the economic and political leader of a united Europe, was no exception.

In Germany, the study of BRICS was taken seriously: in many German cities centers and institutes for the study of the countries of the union were opened. Economic relations are one of the priority areas of the BRICS countries and Germany. According to the German development bank KfW, German exports to the BRICS countries grew over the past 14 years from about 27 billion euros to 131 billion euros (i.e., from 2000 to 2014, exports increased from 4.5% to 11.6%). German companies are attracted by the opportunity to invest in the rapidly growing economies of the BRICS countries. At the end of 2012, the share capital of Germany in the BRICS countries amounted to over 100 billion euros. Politicians and the business elite not only in the USA and Europe, but also in the BRICS countries, grasping economic trends, are well aware that the IMF will not always remain an influential economic institution. In 2014, the New Development Bank BRICS was established, which, according to experts, will be able to become one of the world's largest financial and economic institutions.

Keywords: Germany, BRICS, economy, export, market

Даукенов С.Р.¹, Құрманғали А.К.¹
*¹Халықаралық қатынастар мамандығының I курс магистранты,
Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты*
*¹Саяси ғылымдар докторы, доцент, Халықаралық қатынастар кафедрасы
Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты*

ГЕРМАНИЯ ЖӘНЕ БРИКС - МАҢЫЗДЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ СЕРІКТЕСТІК

Аңдатпа

Бүгінгі әлемді болжау мүмкін емес, әскери қақтығыстар мен экономикалық дағдарыстарға байланысты, тіпті орта мерзімді болжам қиын. Әлемдегі осындай тез өзгеретін жағдай мемлекеттерді көпвекторлы саясат жүргізуге, жаңа стратегиялық серіктестер, нарықтар іздеуге және сыртқы өзгерістерге жылдам қарауға мәжбүр етеді. Германия Федеративтік Республикасы, біртұтас Еуропаның экономикалық және саяси көшбасшысы болды.

Германияда БРИКС зерттеуіне үлкен мән берілді: Германияның көптеген қалаларында одақ елдерін зерттеу орталықтары мен институттары ашылды. Экономикалық қатынастар БРИКС елдері мен Германияның басым бағыттарының бірі болып табылады. KfW неміс даму банкінің мәліметі бойынша, соңғы 14 жыл ішінде БРИКС елдеріне Германия экспорты 27 млрд. Еуродан 131 млрд. Еуроға дейін өсті (яғни 2000 жылдан 2014 жылға дейін экспорт 4,5% -дан 11,6% -ға дейін өсті). Неміс компанияларын БРИКС елдерінің қарқынды дамып келе жатқан экономикаларына инвестиция салу мүмкіндігі қызықтырады. 2012 жылдың аяғында Германияның БРИКС елдеріндегі жарғылық капиталы 100 миллиард еуродан асты. Тек АҚШ пен Еуропада ғана емес, сонымен бірге БРИКС елдеріндегі экономикалық саясатты ұстанатын саясаткерлер мен бизнес элита ХВҚ әрдайым ықпалды экономикалық институт болып қала бермейтінін жақсы біледі. 2014 жылы БРИКС жаңа даму банкі

құрылды, сарапшылардың пікірінше, әлемдегі ең ірі қаржы-экономикалық институттардың бірі бола алады.

Түйін сөздер: Германия, БРИКС, экономика, экспорт, нарық

Федеративная Республика Германии является постиндустриальным экономически развитым европейским государством, занимавшим в 2018 году четвертое место в рейтинге государств по общему ВВП [1]. Экономика Германии является мощнейшей в Европейском Союзе. В интересах современной Германии – формирование себе благоприятного имиджа на международной арене и расширение своего влияния, как на европейском континенте, так и за его пределами. Как отмечают Ордабаева А.Б. и Мендулла Д.А. в своей статье «Международная защита прав женщин: теоретические и практические аспекты», последнее десятилетие XX века отмечено тенденцией, связанной с объективным сближением народов и государств [2]. Интенсивное сотрудничество ФРГ со многими зарубежными государствами в экономической, культурной, технической, а также политической сферах неоспоримо, но тем не менее, в Германии пока не наблюдается настолько устойчивой экономической системы, чтобы она могла быть «мировым лидером», в связи с чем перед европейским государством стоит дилемма: развиваться дальше в составе Европейского Союза, который, как мы наблюдаем сегодня, переживает кризис или же переориентироваться на другие развивающиеся государства, сформировав с теми более тесные отношения и иными словами, найти новых партнёров. Так становится вероятным вариант сближения Германии с БРИКС, являющимся относительно новым объединением пяти государств с развивающимися экономиками. Неспроста аббревиатура организации существует именно в таком виде, поскольку изначальное название «БРИК» было созвучно с английским словом «brick» («кирпич»). Это название предложил Джим О'Нилл, бывший руководитель подразделения по управлению активами американской финансово-инвестиционной компании «Goldman Sachs». Изначально БРИК состоял из четырёх государств, Федеративной Республики Бразилии, Республики Индии, Российской Федерации и Китайской Народной Демократической Республики, но в декабре 2010 г. к организации присоединилась Южно-Африканская Республика, вследствие чего в 2011 г. организация была переименована в БРИКС. Деятельность в рамках БРИК началось в 2006 г. во время сессии ООН в г. Нью-Йорке, тогда как первый саммит состоялся в 2009 г. в Екатеринбурге, в России. Для Владимира Путина, президента Российской Федерации, БРИКС является «самобытной структурой, созданной в 2006 г., которая заметнее всего отображает переход от однополярного мира к более справедливому мироустройству, которая состоит из пяти государств с населением почти в 3 млрд человек, обладающих наиболее крупными развивающимися экономиками, немалыми трудовыми и природными ресурсами, большими внутренними рынками, приобретая с присоединением ЮАР, в полном смысле широкомасштабный формат, и на которую уже сейчас на него приходится свыше 25 % мирового ВВП».

В Германии Немецкий фонд *Bartelsmann Stiftung* и Центр глобальных исследований при Боннском университете изучают роль и место стран БРИКС на международном уровне.

Для сближения Германии с БРИКС имеются несколько факторов:

- Во-первых, германская экономика ориентирована на экспорт необходимой продукции развивающимся государствам (прежде всего, машиностроение);
- Во-вторых, понижение курса «евро» сыграло ФРГ на руку, т.к. с понижением цен на немецкую продукцию и товары, они стали больше раскупаться в развивающихся государствах;
- В-третьих, финансовый кризис 2007-2009 гг. чуть меньше затронул развивающиеся государства, что предоставило им покупательную способность, а также обеспечило стремительный экономический рост;
- В-четвёртых, для Германии важно, чтобы государства-партнёры проводили мирную внешнюю политику и, следовательно, ФРГ вполне будет благоприятно относиться к государствам БРИКС, ввиду отсутствия у них ярко выраженных колониционных намерений.

Таким образом, благодаря своей экономической динамичности государства БРИКС являются немаловажными партнёрами для Германии.

Государства-участники БРИКС не хотят зависеть от крупных мировых держав, при этом стремясь оказывать влияние и принимать важные решения в международной политике. Прежде всего, высокие темпы роста экономики этих государств, высокий уровень рождаемости и отсутствие проблемы

старения населения являются одними из самых важных преимуществ БРИКС (тем не менее, в Российской Федерации до сих пор не решены демографические проблемы, а в Китае наблюдаются тенденции старения населения). К преимуществам государств БРИКС по сравнению с Европейским Союзом и Соединёнными Штатами Америки также можно отнести относительно недорогие природные ресурсы и большое по численности население. Кроме того, «формирующееся» в Индии большое количество специалистов в области программного обеспечения, информационных технологий, свободно владеющих английским языком, способствует выходу этих специалистов в международное сообщество и производству более весомой и конкурентоспособной продукции. Тем не менее, малоэффективная промышленность экологически отсталого качества в государствах БРИКС, низкий показатель использования инновационных технологий, относительно низкий коэффициент ВВП на душу населения, а также существующие территориальные притязания между некоторыми государствами-членами БРИКС (например, плато Доклам) являются наиболее существенными недостатками БРИКС. К этому можно добавить также неидентичный подход к экономике и различные цивилизационные, культурные и религиозные системы и ценности, которые препятствуют выработке государствами БРИКС общей геополитической и геостратегической политики. Касательно сотрудничества между Германией и государствами БРИКС, необходимо, в первую очередь, выделить их общие геополитические интересы:

- Интересы государств БРИКС и Германии направлены на развитие технического, экономического и торгового сотрудничества, которое бы при этом обеспечило им региональное доминирующее положение и позволило в целом влиять на принятие решений на международном уровне.

- Германия, также, как и государства БРИКС, стремится доминировать в своих регионах, хотя при этом не противостоит Америке в геостратегическом контексте. Индия пытается доминировать в Южной Азии, Россия пытается главенствовать на постсоветском пространстве (в Евразии и СНГ), Бразилия стремится удерживать влияние в Латинской Америке, Китай стремится сохранить лидирующее положение в Юго-Восточной Азии (между тем Китай также стремится к распространению своего влияния и в Африке, и в Европе, и в Латинской Америке), ЮАР стремится к сохранению своих лидирующих позиций в Африке, тогда как сама Германия претендует на доминирующую роль в Европе.

- Стремление к реформированию ООН также объединяет государства БРИКС и Германию. Сформированная Бразилией, Индией, Германией и Японией группа «G4», уже в течение продолжительного времени добивается постоянного членства в Совете Безопасности ООН и реформирования ООН.

- Энергетическая безопасность является важной составляющей внешнеполитической стратегии как Германии, так и государств-участников БРИКС. К примеру, партия «Союз 90/Зеленые» в Германии настаивает на отказе к 2050 г. от атомных и угольных электростанций и стремится к плавному переходу Германии на альтернативные экологически чистые источники энергии. Тем не менее, правительство Германии в ближайшее время не откажется полностью от атомных электростанций, снабжающих одну треть населения государства. По прогнозам, «к 2030 г. зависимость Китая от поставок нефти может составить 74 %, Индии - 91 %» [3, с. 1109]. Резкое снижение объёма мировых нефтяных и газовых запасов «на фоне возрастающей потребности в энергетических ресурсах в развитых и развивающихся государствах» является ещё одной существенной проблемой. Следовательно, возрастает «стремление какого-либо государства к обладанию природными ресурсами другого государства», скрытое и прикрываемое за многими политическими речами и гуманитарной помощью [4, с. 5].

- Государства БРИКС заинтересованы в техническом и научно-преподавательском обмене с Германией. Кремниевая долина в южноиндийском городе Бангалоре («Город садов») способствует развитию новых технологий не только между Германией и Индией, но и другими государствами БРИКС.

Однако, вместе с точками соприкосновения между ФРГ и государствами БРИКС имеют место быть и противоречия:

- Ряд западных, в том числе и немецких активистов и экспертов из неправительственных организаций заявляют о нарушении прав и свобод человека практически во всех государствах-участниках БРИКС, а также о том, что демократические ценности и институты не имеют такого влияния, к примеру, как в западных государствах, но говоря о функционировании демократических

институтов в государствах БРИКС, культурные, географические, климатические, социально-экономические, ментальные особенности и факторы государств, которые имеют свои традиции и обычаи, западными экспертами не учитываются.

- К одному из существенных пунктов внешней политики Германии относится решение глобальных экологических проблем, поэтому имеет место быть негативное отношение правительства Германии к несоблюдению государствами БРИКС документов о защите окружающей среды, а также договоров по сокращению выбросов углекислого газа в атмосферу.

Таким образом, в среднесрочной перспективе сотрудничество Германии с государствами БРИКС послужило бы:

- Диверсификации и расширению торгово-экономических отношений, новых рынков сбыта, а также зарубежным инвестициям и привлечению новых партнёров в сфере экономики.

- Созданию условий для реформирования ООН и повышению международного статуса государств БРИКС.

- Содействию к урегулированию существующих международных конфликтов, стабилизации международной обстановки, а также формированию нового мирового баланса сил.

- Содействию сохранности стабильности и безопасности как на региональном уровне, так и на глобальном, с помощью совместных программ по противостоянию глобальному терроризму, транснациональной преступности и преступности в сфере IT-технологий, в том числе пиратству.

- Обмен новыми инновационными технологиями из Германии в государства БРИКС способствовал бы усовершенствованию технологий в государствах-участниках БРИКС, что привело бы к увеличению конкурентоспособности и эффективности промышленного сектора, улучшило экологическую обстановку в государствах БРИКС, а также охрану окружающей среды.

Следует отметить, что наиболее важным партнёром среди государств, входящих в БРИКС, для ФРГ является Китай. ФРГ и КНР установили дипломатические отношения в 1972 г. и уже через 7 лет было подписано Соглашение по экономическому сотрудничеству, а также был сформирован Совместный комитет экономического сотрудничества на уровне министров государств. 1985 год был ознаменован созданием политико-экономическим совещательным механизмом. Наконец, в настоящее время наиболее существенным межгосударственным органом является Германо-китайский форум по экономическому и технологическому сотрудничеству, который был сформирован в 1997 г. На сессиях данного форума обсуждаются различные сферы сотрудничества, в том числе, машиностроение, биотехнологии, охрана окружающей среды и т.д.

Бесспорно, разговоры о политическом союзе или блоке Китая и Германии пока преждевременны и, тем не менее, в этом отношении именно Германия имеет определенные преимущества перед остальными партнерами Китая. Стремительное развитие экономических отношений и схожесть этих двух государств по многим серьёзным вопросам «Большой политики» выступают основанием для такого предположения.

Существует даже точка зрения, заключающаяся в том, что Германия в ближайшем будущем примкнёт к БРИКС. В качестве примера можно привести статью Таино Данило под названием «Шестая страна в БРИКС? И это - Германия», которая была опубликована в итальянской газете «Corriere Della Sera» [5]. Однако видно, что подобное мнение не совпадает с современными реалиями, т.к. ФРГ пока не собирается присоединяться к группе БРИКС, несмотря на то, что предпринимаемые ею шаги дают определённые основания так считать. Рассмотрим причины, из-за которых ФРГ не присоединится к БРИКС.

Во-первых, неоспоримым фактом является зависимость ФРГ от еврозоны, ведь без нее Германия резко ослабнет на мировом рынке, и показатели немецкого экспорта быстро ухудшатся.

Во-вторых, тесная историческая связь с традиционными партнёрами Запада наблюдается во всех сферах Германии: от культуры и социальной организации до экономической дипломатии.

В-третьих, для немецкого правительства уровень демократизации государства-партнёра имеет большое значение. Такие внутригосударственные проблемы как: нарушения прав человека, несовершенная законодательная база, низкий уровень жизни населения, социальные конфликты могут отрицательно сказаться на развитии двусторонних отношений, что заметно на примере сотрудничества Германии и с Россией, и с Китаем: противоречие германским демократическим стандартам не мешает развитию экономического взаимодействия, однако в политической сфере остаётся определенной преградой для полноценного сотрудничества. Идея формирования

международной экономической системы в тесном сотрудничестве Германии и БРИКС, скорее всего, не будет реализована, поскольку государства БРИКС по-прежнему не выработали общий конструктивный механизм в глобальном управлении, а Соединённые Штаты остаются наиболее важным партнёром для Германии и Европейского Союза (что выражается не только в прямых инвестициях, товарах и услугах, но также, и в общем нормативно-идейном смысле). Но при всём этом постепенно приобретает всё большую актуальность прогнозирование формирования универсального блока, ядром которого могли бы стать Германия и Китай, а участниками, например, другие государства БРИКС.

Литературы:

1. *Рейтинг стран мира по уровню валового внутреннего продукта [Электронный ресурс] – URL: <https://gtmarket.ru/ratings/rating-countries-gdp/rating-countries-gdp-info> (дата обращения 11.04.2020)*
2. *Ордабаева А.Б., Мендулла Д.А. Международная защита прав женщин: теоретические и практические аспекты – Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Международная жизнь и политика», № 4 (59), 2019 г. 56 с.*
3. *Кузык Б.Н., Шаумян Т.Л. Индия - Россия: стратегия партнерства в XXI в. - М.: Институт экономических стратегий, 2009. - 1224 с.*
4. *Путин считает, что БРИКС необходимо выработать общность внешнеполитических позиций // Росбалт. - 2012 (27 февраля) [Электронный ресурс] - URL: <http://news.mail.ru/politics/8199728> (дата обращения 11.04.2020)*
5. *Таино Данило. Шестая страна в БРИКС? И это - Германия ИноСМИ. [Электронный ресурс] - 24.04.2012. – URL <http://www.inosmi.ru/world/20120425/191149433.html> (дата обращения 15.04.2020)*

УДК 179

МРНТИ 06.71.57

Н.Е.Дабылтаева¹, Б.З.Бюжеева¹, У.А.Токбергенова²

¹Н.Е.Дабылтаева, экономика ғылымының кандидаты, доцент әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті

¹Б.З.Бюжеева, тарих ғылымының кандидаты, доцент әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті

²У.А.Токбергенова, аға оқытушы, Алматы Технологиялық Университеті

ТУРИСТІК БИЗНЕСТІ ДАМУДА ІСКЕРЛІК ТУРИЗМНІҢ ӘСЕРІ

Аңдатпа

Әлемдік нарықта қазіргі кезде туризмге үлкен мән беріліп отыр, соның ішінде ең табысты туризм түрі - іскерлік туризмді дамыту. Себебі, көптеген мемлекеттермен экономикалық тығыз қарым-қатынасты дамытуда оның алатын орны ерекше болып отыр. Сондықтан, жыл сайын елімізге іскерлік мақсаттағы сапармен келушілердің саны көбеюде. Кейінгі жылдары халықаралық туризмде маңызды рөлді іскерлік туризм алады, өйткені сапарлардың үлкен бөлігі іскерлік мақсатта жасалады.

Түйін сөздер: туризм, бизнес-туризм, іскерлік туризм, туристік нарық, туристік пакеттер, интенсив-туризм, турлар.

Дабылтаева Н.Е.¹, Бюжеева Б.З.¹, Токбергенова У.А.²

¹Дабылтаева Н.Е., кандидат экономических наук, доцент Казахский Национальный Университет им.аль-Фараби

¹Бюжеева Б.З., кандидат исторических наук, доцент Казахский Национальный Университет им.аль-Фараби

²Токбергенова У.А., старший преподаватель, Алматинский Технологический Университет

ВЛИЯНИЕ ДЕЛОВОГО ТУРИЗМА НА РАЗВИТИЕ ТУРИСТКОГО БИЗНЕСА

Аннотация

Современное развитие общества и экономики любого государства сопровождается активным подъемом в сфере делового туризма, поскольку деловой туризм считается наиболее развивающейся отраслью мирового хозяйства. Интенсификация деловых, культурных и научных связей сделала деловой туризм ведущим в мире. Определенные перспективы в этом сегменте бизнес-туризма имеет и Казахстан. Стремительное развитие национальной экономики, ее интеграция в мировой рынок просто немыслимы без делового туризма. Притом нужно, чтобы он также развивался во всех направлениях. Это несет ряд позитивов, при этом деловые, культурные, научные связи становятся особенно тесными, и интенсивность их возрастает. Это имеет большое значение как в региональном, так и мировом масштабе.

Ключевые слова: туризм, бизнес-туризм, деловой туризм, туристский рынок, туристские пакеты, интенсивный туризм, туры.

Dabylytayeva N.E.¹, Byuzheeva B.Z.¹, Tokbergenova U. A.²

¹Dabylytayeva N.E., candidate of economic sciences, Kazakh National University.al-Farabi

¹Byuzheeva B.Z., candidate of historical sciences, Kazakh National University.al-Farabi

²Tokbergenova U. A., senior lecturer, Almaty Technological University

FEET OF BUSINESS TOURISM FOR DEVELOPMENT OF TOURISM

Abstract

The economy and tourism are directly connected with each other. The main objective to form modern marketing strategy according to the international standards. Innovative development of the sphere of tourism - very long process, present also innovative services in the field of normative legal acts of the natural and legal entities regulated by the governments of states and the enterprises in the industry of tourism and travel. Kazakhstan's and foreign citizens in various tourist services give a wide range of opportunities for satisfaction needs of a modern highly effective and competitive tourist complex for economic development of branch and creation of legal mechanisms of ensuring quality of production and development of tourism as one of the most important questions.

Keywords: tourism, business tourism, business tourism, tourist market, tourist packages, intensive tourism, tours.

Кіріспе. Экономика мен туризм бір-бірімен тікелей байланысты. Қазақстан Республикасының туризм саласы экономиканың айрықша саласы болып саналады. Оның негізгі мақсаты - халықаралық стандарттарға сәйкес заманауи маркетингтік стратегияны қалыптастыру болып саналады. Туризм саласының инновациялық дамуы қиын үрдіс, оған туристік және инновациялық қызмет саласының нормативтік –құқықтық актілермен реттелетін жеке және заңды тұлғалар, мемелкеттік басқару органдары, сондақ-ақ турфирмалар мен туристік индустрия кәсіпорындары қатысады.

Халықаралық туризмнің экономика, мәдениет және әлеуметтік сала үшін маңыздылығын асыра бағалау мүмкін емес. Онымен тікелей немесе жанама шамамен 30 сала байланысты, оның үлесіне әлемдік экспорттың 8 %, әлемдік қызметтер нарығының 31 %, 100 млн. жұмыс орындары (әлемдегі

әрбір оныншы жұмыс) келеді. Жыл сайын халықаралық шекара асатындар саны шамамен 35 млн. адам. Туристік қызметтен түсетін кіріс мөлшері жылына бір триллион долларды құрайды.

2019 жылғы туризмнен келген кіріс 1,3 трл.долл. құраған. Айта кету керек, 1998 жылдан бері бірінші орынға шыққан әлемдік қызметтер экспорты-туризм әлі күнге дейін өз орнын сақтауда [1].

2019 жылы шекара асатын туристер легі 940 млн. адамды құраған. 2018 жылғы туристік нарықтың әлемдік көлемі 40 триллион долларға (әлемдік ЖҰӨ 2,5%) жеткен [2]. Экономиканың тежелі қайта қалпына келуі және жаңа қаржы-бюджеттік мәселелердің туындауы туристік нарыққа үдемелі тұрақсыздық әкелді. Дегенмен, соңғы айлардағы тенденциялар халықаралық туризм 2019 жылы өзінің өсуін, баяу болса да, жалғастырғанына куә боламыз. Осылайша, көптеген елдерге экспорттық мүмкіндіктер мен жұмыс орнымен қамтамасыз етуге жағдай жасады.

Ал, Қазақстандағы жағдай қандай? Іскерлік туризм нарығы Орталық Азияда да өседі ме? Ең алдымен, іскерлік туризм жайлы нақты, ресми деректер жоқ екенін айта кеткен жөн. Елдегі туристтер жалпы саны бойынша деректер бар. Қазақстандық индустрия дамыту институтының (ҚИДИ) мәліметтері бойынша, 2019 жылдың I ширегінде 4100 адамға қызмет көрсетілген.

ҚИДИ деректері бойынша, келушілер туризмінде Қазақстанда өсу тенденциясы бар және 2019 жылы 1322,5 мың адамды құраған. Шетелге баратын қазақстандық азаматтар санының өсу тенденциясы сақталып, 2017 жылмен салыстырғанда 12,2 % өсіп, 2105,3 мың сапарды құраған. Бұрынғыдай, сапарға аттанудың басты мақсаты - демалыс уақытындағы сапарлар. Қазақстан Республикасы Статистика Агенттігінің мәліметтері бойынша, 2019 жылы Қазақстандағы туристік қызметтердің жалпы көлемі 65,8 млрд. теңгені (\$430 млн) құраған. Орта есеппен іскерлік туризм нарығы, сарапшылар айтуынша, туристік қызмет нарығының 60-тан 80% құрайтынын есепке алсақ, онда оның көлемі \$250-350 млн. тең деп болжауға болады, ал ол дамыған және дамушы елдермен салыстырғанда әлдеқайда төмен.

Отандық туризмнің келесі сипаты - сыртқы және ішкі туризмнің арасындағы қарама - қайшылық. Сонымен бірге, шетелдіктердің келуші іскерлік сапарлары туристік сапарлардан басым. Нақты статистика жоқ, бірақ алдын ала бағалау бойынша арақатынасы 9:1 құрайды. Соңғы он жылда бизнес саяхаттарға әлемдік сауданың үштен бірі, ғаламдық корпоративтік өндіруді он есе жақсарту және дүние жүзі бойынша миллиондаған жұмыс орындарын жасау тиесілі.

Соған байланысты, WTTC атынан Оксфорд университеті экономистерінің жүргізген арнайы зерттеуі (2011 ж. мамырында басталған), келесідей нәтиже көрсетті:

- 2015 жылдан бастап, іскери сапарлардың өсуі 40 миллионнан аса жұмыс орнының жасалуына әсер етті. Бұл ғаламдық жұмыспен қамтылудың 20 % өсуін құрайды.
- Егер іскери сапарлар екі жыл қатарынан 25 %-ға қысқаратын болса, онда әлемдік ЖІӨ 5 %-ға төмен болып, нәтижесінде жұмыс орындары 30 миллионға азайып, ғаламдық жұмыспен қамтылудың орта шығыны 1% құрайды.
- Іскерлік сапарлар корпоративтік өнімділікті арттырып, инвестициядан 10:1 қатынасында қайтарым алады.
- Іскерлік туризм халықаралық сауданың ажырамас бөлігі болып табылады және есеп бойынша, соңғы он жылда әлемдік сауданың үштен бірін құрауы, халықаралық іскерлік сапарлармен байланысты [3].

ДСҰ сарапшыларының есебі бойынша, іскерлік туризм үлесі дүние жүзінде 20 % құрайды. Іскерлік туризм әлемдегі экономикалық нәтижелі туризм түрі болып табылады. Осылайша, авиакомпаниялардың 50 % кірісі, шамамен қонақүйлердің 60 % кірісі және авто жалға беру компанияларының 70 % астам кірісін осы туристтер категориясы арқылы келеді. Бұл сектордың тағы бір ерекшелігі - 3-4 жұмыс күні мен 1-3 күн ынталандыру демалыстарын құрайтын біріккен бағдарламаларға сұраныстың артуы [4].

Зерттеудің әдістері

Бизнес-туристер - қонақүйлер мен турфирмалар үшін тиімді тұтынушылар. Дүние жүзіндегі 55-60 % қонақүй бөлмелеріне бизнесмендер мен фирма менеджерлері бронь жасайды. Әр түрлі іскери кездесулер, конгресс, симпозиумдар делегаттарының тәуліктік шығындары \$345 асады, ал кәдімгі турист күніне шамамен орташа \$100-200 қаржы жұмсайды [4].

2018 жылы халықаралық туристтердің жартысына жуығы (51 % немесе 480 миллион келуші) бос уақытта күнін қалпына келтіру, мерекелерді атап өту мақсатымен демалған. Шамамен халықаралық туристтердің 15 % бизнес мәселелері және кәсіби мақсатта саяхаттаған. Сапарлардың 27 % достар

мен туыстарға бару үшін, діни себептер мен қажылыққа бару, денсаулық, емделу, т.б. себептермен болған. Қалған 7 % сапар мақсаты көрсетілмеген [6].

Талдау көрсеткендей, соңғы жылдары дүние жүзінде корпоративті және интенсив турлардың қызметіне деген сұраныс артуда. Компания басшылары өз жұмыскерлері мен серіктестерін оқытудың, ынталандыру мен мадақтаудың әр түрлі түрлерін кеңінен қолданады. Дағдарыспен жағдай күрт өзгерді. Бір жағынан, компания өз бюджеттерін еппен қараса, басқа жағынан, ірі компаниялар шетелге іскери сапарларын тоқтатпайтындығы белгілі болды. Қазіргі кезде іскерлік туризмге деген мұқтаждық айтарлықтай ұлғайды, себебі компанияларға іскери сапарлар келісім-шарттар жасасу, нарықтағы жағдай туралы ой бөлісетін конференция мен конгресстер, жаңа мүмкіндіктер іздеу үшін қажет.

Бизнес-саяхат – халықаралық қызметтер саудасының компоненті, сондықтан тікелей қарым-қатынасты жою мен себеп-салдарлық байланысқа аса мән беру үшін статистика мәліметтері тауарлар саудасына келіп тіреледі. Сонымен қатар айта кететін жайт, күшті корреляция міндетті түрде шынайы себеп-салдарлық байланысты білдірмейді.

Зерттеу нәтижелері және оларды талқылау.

Жыл сайын әлемде шамамен 100 млн. бизнес-саяхаттар болады. Бизнес келіп кетулер саны бойынша әлемдік көшбасшы болып Еуропа саналады. Ең көп таралғаны - конференция, конгресс, көрмелерге сапарлар. Статистикалық мәліметтер талдауы көрсеткендей, Еуропадағы іскерлік туризмнің көшбасшы елдеріне Германия, Испания, Франция және Италия, Азияда – Таиланд, Түркия, Сингапур, Индонезия және Қытай, соған қоса АҚШ пен Канада жатады. Еуропа елдерінің қатарында бизнес-туристтерді белсенді қабылдайтын Ұлыбритания, Нидерланды, Швеция, Швейцария және Бельгия. Бельгия мен Францияға әрбір оныншы сапар, ал Ұлыбританияға әрбір үшінші сапар іскерлік мақсатта болады. Ресейде іскерлік туризмді дамыту орталықтарының бірі болып Мәскеу саналады.

Айта кетерлігі, Еуропадағы күшті іскерлік орталықтар Франция мен Италия болып табылады. Француз қалалары Париж, Лион, Канны, Тулузи, итальяндық Милан, Верона, Неапольде арнайы құрылыс және медицина жабдықтары бойынша көрмелер мен конгресстер, электроника саласындағы әр түрлі конференциялар мен форумдар, сонымен қатар әлемдік сәндік киім, тоқыма, эксклюзивті тауарлар, азық-түлік тауарлар көрмелерінің өткізіледі. Жыл сайын мұнда 200-ден астам бизнес-шаралар өтіп, конгрестің 22 орталығы жұмыс істейді, олар әр түрлі бизнес кездесулерге лайықталып жасалынған.

Шамамен 65 мың саяхатшы корпоративті кездесулер, семинарлар мен конференцияға қатысу мақсатымен Мальта архипелагына келеді. Жыл сайын Мальта 1,2 млн. қонақ қабылдайды. Мальталық туризм ассоциациясының (МТА) мәліметтері бойынша, корпоративтік кездесудің қатысушылар саны Мальтада шетелдік конгресс пен конференция делегаттарының санынан асып түседі. Жерорта теңіздік бұл ел қонақжайлық индустриясының барлық еуропалық стандартына жауап береді, сондықтан Германия, Ұлыбритания, Франция, Италия бизнесмендері арасында танымалдыққа ие.

Іскери адамдардың айтарлықтай легі АҚШ, Канада мен Мексикаға барады. Бұл мемлекеттер батыс жартышарындағы туристік нарықтың барлық сегменттерінде көшбасшылық етуде. Американдық құрлықтағы әрбір сегізінше сапар іскерлік мақсатта болады. Латын Америкасы экономикасының дамуымен, іскерлік қатынастардың кеңеюі мен орнығуына байланысты көптеген елдер іскерлік туризм нарығында өз орындарын мықтады, әсіресе Парагвай, Гватемала, Коста-Рика.

Оңтүстік-шығыс Азияда іскерлік сапарлар санының өскенін де көре аламыз: әрбір бесінші сапар іскерлік мақсатта, үштен бірі Сянган (Гонконг), Сингапур және Тайваньға тиесілі.

Соңғы кезде Африкада іскерлік туризмнің өте жоғары даму темпі Республика Конго, Зимбабве және Эфиопияда байқалған. Келушілер бойынша алғашқы орында Египет, Оңтүстік Африка және Марокко. Таяу Шығыста негізгі адамдар легі мұнай өндіруші мемлекеттерге (мысалы, Сауд Арабиясына және т.б.), сонымен қатар Израиль мен Иорданияға барған.

Әйтсе де, Африка мен Таяу Шығыста, аймақтағы саяси жағдайға байланысты іскерлік туризм дамуы біркелкі емес. Соңғы бірнеше жылда Таяу Шығыстағы саяси жағдай шиеленісті, онымен қоса іскерлік туризмнің де жағдайы өзгерді. Сол себепті, бұл аймақтардағы дамуды болжау қиындау.

Іскерлік туризмнің көп үлесіне іскерлік сапарлар жатады, бірақ маңызды сегмент - интенсив-турларға тиесілі. Luxury Travel журналының мәліметіне сүйенсек, Еуропада отбасымен іскерлік

сапарға аттану соңғы 5 жылда 30% өскен. Конгрестер мен көрмелерге әріптестер тобымен аттанып (орташа 5 адамнан 8 адамға дейін), оның ішінде экскурсиондық, әлеуметтік және мәдени бағдарламалар іскерлік кездесу кестесімен және клиенттің бос уақытымен сәйкестендіріліп жасалады. Шамамен халықаралық іскери туристтердің 5-тен 1-і (немесе халықаралық туристердердің жалпы санының 1%-ы) конгрестер мен конференцияға қатысу мақсатымен сапарға аттанады. Интенсив-туризм нарығында саяхаттың басыңқы түрі болып топтық туризм (10 туристтен аса) болып табылады. Оның үлесіне сапарлардың 60 % аса бөлігі тиесілі. Шамамен 30% интенсив- сапарлар шағын топтар - 2-5 адам арқылы жүзеге асырылады. 10%-ы жеке «мадақтау» сапарларға, ол марапатталған адамның өз отбасымен немесе достарымен саяхаттауына тиесілі [6].

Қорытынды

Біздің ойымызша, жақын арада бұл құрылым елеулі өзгермейді. Бұрынғыдай келіссөздер жүргізу, келісімшарттар жасасу мақсатында жеке кәсіби сапарлар басым болады. Сонымен қатар, ұдайы қарқынмен интенсив-турлар мен көрме туризм дами береді.

Жалпылай алғанда, іскерлік туризм құрылымында динамикалық түрде интенсив-туризм мен конгресстік-көрмелік туризм түрлері дамуда.

Өткізілген зерттеу арқылы халықаралық туризм табыс құрылымындағы іскерлік туризм даму тенденциясының өсу үлесі туралы қорытынды жасауға болады. Бұл сол бағыттыәлемдік туристік қызмет нарығында негізгі және қосымша кәсіпкерлік формаларын дамыту үшін қызықтыратын бағыт болады.Басқа жағынан, жаһандану, интеграция, кооперация негізінде әлемдік экономиканы дамыту инновациялық концепциясы Ресейдің халықаралық туристік қозғалыста жақсы алғышарттар жасайды. Бұл дегеніміз, жаңа туристік бағыттардың, елдің макроэкономикалық көрсеткіштерінің өсуіне көмектесетін ішкі туристік нарық дамуына әкеледі.

Жоғарыда айтылғандар бойынша мынадай қорытындыға келуге болады. Іскерлік туризмнің заманауи даму деңгейінде туристік қызмет кешенінің қалыптасуы интенсив-туризм аясында жоғары сұранысқа ие. Интенсив-туризм түгелімен дерлік клиент қалауы бойынша туроператорлармен толықтырылып және өңделген туристік қызмет кешенінің негізінде құрылады.

Сондықтан, кәсіби туризмнің даму ерекшеліктерін зерттеу - халықаралық туризмнің болашағы зор бағыты ретінде ұлттық деңгейде өзекті және қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- 1 *Россия станет одной из стран-лидеров туризма // Портал «Вояж». [Электронный ресурс] <http://www.travelpost.ru/>*
- 2 *Надим Зуауи. Генсек UNWTO ждет пятипроцентного роста мировой туристической индустрии в 2012 году. - 31.01.2012 АСУАН (Египет). - [Электронный ресурс] РИА Новости www.marketing.spb.ru/mr/travel/business_travel_market.htm*
- 3 *WTTC (The World Travel & Tourism Council: Всемирный совет по путешествиям и туризму). Special-research: business-travel-research, 2018.*
- 4 *Портна К. Бизнес отдыхает // Контракты. – 2019. - № 48.–декабрь. - с. 4.*
- 5 *Un wto tourism highlights, editio- 2011. [Электронный ресурс] [www.e-unwto.org/doi/pdf/10.../978928441689](http://www.unwto.org/doi/pdf/10.../978928441689)*
- 6 *Euromonitor International (независимая компания, специализирующаяся в области международных стратегических исследований потребительских рынков). – [Электронный ресурс] [Официальный сайт. www.euromonitor.com](http://www.euromonitor.com)*
- 7 *Казанцева В. Российский рынок делового туризма - шестой в мире. – М.: РИА.*

УДК 341:342(4/9)
МРНТИ 10.87.27

Ormanbetova A.S.¹, Khussainov O.B.¹

¹ The 2 nd year master's student of International Law of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at AbaiKazNPU

¹Scientific supervisor: Candidate of Law, Associate Professor of the Institute Sorbonne-Kazakhstan at AbaiKazNPU

FOREIGN JUDGMENT AS A LEGAL FACT

Abstract

This article reveals a court decision that contains a conclusion on a person's ownership of a disputed law, and in some cases acts as the basis for changing the status of a person. Due to the fact that the procedural activities of the parties and the court are primarily aimed at the occurrence of precisely these consequences, in the doctrine they are characterized as the main consequences of a court decision. However, it should be borne in mind that in some cases, the issuance of a court decision also leads to consequences that are not directly the subject of the claims addressed to the court.

Keywords: Republic of Kazakhstan, civil law, legal fact, court, court decision, foreign judgment, legislation, foreign law, civil rights, civil obligations.

A.C. Орманбетова¹, О.Б. Хусаинов¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының халықаралық құқық кафедрасының 2-курс магистранты,

¹Ғылыми жетекшісі: Заң ғылымдарының кандидаты, Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының доценті

ШЕТЕЛДІК СОТ ШЕШІМІ ЗАҢДЫ ФАКТ РЕТІНДЕ

Аңдатпа

Бұл бапта адамның даулы заңға меншік құқығы туралы тұжырымы бар сот шешімі қайта қаралады, ал кейбір жағдайларда адамның мәртебесін өзгерту үшін негіз болады. Тараптар мен соттың іс жүргізу әрекеті ең алдымен дәл осы зардаптардың пайда болуына бағытталғандығына байланысты, доктринада олар сот шешімінің негізгі салдары ретінде сипатталады. Алайда, кейбір жағдайларда сот шешімінің шығарылуы сотқа жіберілген талаптардың тікелей мәні болып табылмайтын салдарға алып келетіндігін ескеру қажет.

Түйін сөздер: Қазақстан Республикасы, азаматтық құқық, заңды факт, сот, сот шешімі, шетелдік сот шешімі, заңнама, шетелдік құқық, азаматтық құқықтар, азаматтық-құқықтық міндеттер.

Орманбетова А.С.¹, Хусаинов О.Б.¹

¹ магистрант 2-курса кафедрaы международного право Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая,

¹Научный руководитель: кандидат юридических наук., доцент Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

ИНОСТРАННОЕ СУДЕБНОЕ РЕШЕНИЕ КАК ЮРИДИЧЕСКИЙ ФАКТ

Аннотация

В данной статье рассматривается судебное решение, которое содержит в себе вывод о принадлежности лицу спорного права, а в отдельных случаях выступает основанием изменения статуса лица. В силу того, что процессуальная деятельность сторон и суда в первую очередь

направлена на наступление именно данных последствий, в доктрине они характеризуются как основные последствия» судебного решения.

Вместе с тем, надлежит учитывать, что в отдельных случаях вынесение судебного решения приводит также к возникновению последствий, которые непосредственно не являются предметом требований, обращенных к суду.

Ключевые слова: Республика Казахстан, гражданское право, юридический факт, суд, решение суда, иностранное судебное решение, законодательство, зарубежное право, гражданские права, гражданские обязанности.

Изучая данную тематику, мы пришли к выводу, что, в отдельных случаях вынесение судебного решения приводит иногда к возникновению последствий, которые непосредственно не являются предметом требований, обращенных к суду. По этой причине они характеризуются как «производные последствия» иностранного судебного решения [1, с. 75].

Производные последствия наиболее полно проявляются у судебных решений, определяющих личный статус. Так, вынесение судебного решения о расторжении брака приводит к прекращению:

- 1) общей совместной собственности супругов;
- 2) ответственности по совместным долгам друг друга (возникших после расторжения брака);
- 3) права пользования жилым помещением, принадлежащим супругу;
- 4) иных подобных прав, связанных с нахождением в браке.

Равным образом, введение процедуры банкротства в отношении юридического лица приводит к ограничению или прекращению полномочий его органов управления (в зависимости от соответствующей процедуры банкротства). По этой причине сделки, заключенные органами управления общества после вынесения определения арбитражного суда, являются недействительными, за исключением тех случаев, когда арбитражный управляющий выразил свое согласие на их совершение.

Наконец, в отдельных случаях производные последствия возникают в связи с рассмотрением судом спора из договора (сделки). Так, вынесение судебного акта о введении процедуры банкротства в отношении комиссионера влечет за собой переход к комитенту прав по сделкам, заключенным по его поручению (ст. 53 ГК РК) [2]. Равным образом, гражданский кодекс РК декларирует, что продажа заложенного имущества на основании судебного решения (т.е. его реализация с торгов) приводит к прекращению всех вещных прав в отношении него, а также иных прав по предоставлению его во владение или пользование, которые возникли без согласия залогодержателя [2]. Применительно к принудительной продаже морских судов данное правило содержится в ст. 12 Международной конвенции «О морских залогах и ипотеках» 1993 г. [3].

Изложенное выше свидетельствует о том, что производные последствия судебного решения возникают автоматически в силу предписания закона. В этой связи судебное решение также характеризуется как юридический факт материального права.

Действие судебного решения в качестве юридического факта за пределами государства вынесения, по общему правилу, обусловлено его признанием.

Действие иностранного судебного решения о несостоятельности (банкротстве) хозяйственного общества в качестве юридического факта также обусловлено его признанием. В этой связи обратимся к Постановлению Кассационного суда Франции от 05 февраля 2002 г. (№ жалобы 98-22682) [4].

В рассматриваемом деле конкурсные управляющие испанского хозяйственного общества обратились во французский суд с требованием о признании недействительными ряда договоров займа. В обоснование своих требований они указали, что в силу ст. 878 Коммерческого кодекса Испании все сделки, заключенные неплатежеспособным должником (т.е. испанской компанией) в пределах периода, установленного испанским судом являются недействительными [5]. Данное требование было удовлетворено французским судом, поскольку решение суда г. Бильбао (Испания) о банкротстве данного хозяйственного общества было ранее признано на территории Франции.

Со своей стороны, отметим, что подобный подход к действию иностранного судебного решения в качестве юридического факта представляется не вполне оправданным. В данном случае производные последствия иностранного судебного решения должны признаваться в силу предписания

коллизийной нормы, определяющей дееспособность юридического лица (применительно к Республике Казахстан. ст. 1094 ГК РК) [2].

Изложенное выше свидетельствует о том, что в отдельных случаях признание производных последствий иностранного судебного решения может иметь место в силу непосредственного предписания национальной коллизийной нормы. При этом в литературе подчеркивается, что здесь идет речь именно о применении иностранного материального права, которое связывает определенные последствия с вынесением иностранного судебного решения, а не о его признании в качестве акта верховенства иностранного государства [6, с.155].

В качестве примера приведем следующую ситуацию, которую изучил российский ученый А.А. Костин в своих исследованиях. И так, вышеназванным автором приведено исследование Швейцарского законодательства, где, согласно ст. 405 Швейцарского обязательственного закона 1911 г.182 (далее - «ШОЗ») поручение прекращается в связи со смертью доверителя, а также его недееспособностью или объявлением банкротом. (Аналогичные основания предусматриваются ст. 418 “s” ШОЗ 1911 г. применительно к прекращению агентского договора) [7, с.80-81].

Из этого следует, (соглашаясь с доводами А.А. Костина) что при наличии между казахстанским и иностранным контрагентом агентского договора, подчиненного швейцарскому праву, обязательства казахстанского контрагента будут считаться прекращенными в случае вынесения иностранным судом решения об объявлении иностранного контрагента умершим или недееспособным, а также в случае введения в отношении него процедуры банкротства.

В завершение наших исследований, сформулируем основные выводы, содержащиеся в нем.

Проведенные исследования и сравнительно-правовой анализ законодательства Республики Казахстан и Европейской стран, показывает, что иногда или правильно будет сказано, в отдельных случаях судебные решения вышеуказанных стран, могут и выступают как юридический факт.

Под юридическими фактами также понимаются факты реальной действительности, с которыми действующие законы и иные правовые акты связывают возникновение, изменение или прекращение гражданских прав и обязанностей, то есть гражданских правоотношений [8, с.324]; в учебнике гражданского права Санкт-Петербургского государственного университета юридические факты определены как обстоятельства, с которыми нормативные акты связывают какие-либо юридические последствия: возникновение, изменение или прекращение гражданских правоотношений [9, с.91].

В отечественном законодательстве четко определены и перечислены юридические факты и исходя из содержания ст. 7 ГК РК, можно вывести понятие и классификацию юридических фактов [2].

В соответствии с этим гражданские права и обязанности возникают:

1) из договоров и иных сделок, предусмотренных законодательством, а также из сделок, хотя и не предусмотренных им, но не противоречащих законодательству;

2) из административных актов, порождающих в силу законодательства гражданско-правовые последствия;

3) из судебного решения, установившего гражданские права и обязанности;

4) в результате создания или приобретения имущества по основаниям, не запрещенным законодательными актами;

5) вследствие создания изобретений, промышленных образцов, произведений науки, литературы и искусства и иных результатов интеллектуальной деятельности;

6) вследствие причинения вреда другому лицу, а равно вследствие неосновательного приобретения или сбережения имущества за счет другого лица (неосновательного обогащения);

7) вследствие иных действий граждан и юридических лиц;

8) вследствие событий, с которыми законодательство связывает наступление гражданско-правовых последствий [2].

Можно привести еще массу определений, но все они сводятся к одному: юридическим фактом признается фактическое обстоятельство, с которым норма закона связывает юридические последствия в виде возникновения, изменения или прекращения правоотношений.

Юридический факт является связующим звеном между нормой права и конкретным правоотношением [10, с.14].

Список использованной литературы:

1. Holleaux D., Foyer J., La Pradelle G. de G., *Droit international privé*, Masson, 1987. P. 420. см. также Alexandre D., *Les pouvoirs du juge de l'exequatur*, Librairie générale de droit et de jurisprudence, 1970. P. 75. В
2. Гражданский кодекс Республики Казахстан (Общая часть), принят Верховным Советом Республики Казахстан 27 декабря 1994 года (с изменениями и дополнениями по состоянию на 27.12.2019 г.)
3. Международная конвенция о морских залогах и ипотеках 1993 года (г.Женева, 6 мая 1993 года)
4. *Cour de cassation, chambre commerciale, Audience publique du mardi 5 février, 2002 N° de pourvoi: 98-22-682* https://www.legifrance.gouv.fr/affichJuriJudi.do?id_Texte=JURITEXT000007044732 дата доступа (16.12.2019).
5. Цитируется по материалам с официального сайта правовой информации Королевства Испании <https://www.boe.es/>.
6. Ferrer Correia A., *Estudos vários de direito*, UC Biblioteca Geral 1, 1982. P. 126-132. см. также Раане Л. *Международное частное право*. - М., 1960. С. 155
7. Костин А.А. *Правовые основания признания и исполнения иностранных судебных решений в Российской Федерации. Диссертация на соискание ученой степени к.ю.н., М.-2018.- 266с.*
8. *Гражданское право. В 2 т. Т.1. Учебник. / Отв. ред. Е.А. Суханов. М.: БЕК, 1998. -654с.*
9. *Гражданское право. В 2 т. Т.1 / Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. М.: ПБОЮЛ Л.В. Рожников, 2001.- 368с.*
10. Сулейменов М.К. *Теория юридических фактов: история и современность // Государство и право. 2016. № 5. С. 14-27.*

УДК 061.2(100)

ВАК 23.00.03; 12.00.10

Чен Лин¹, Сембинов М.К.¹

¹Магистрант 1 курса факультета Международные отношения,
Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

¹Научный руководитель: к.и.н., профессор
Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ им. Абая

ИССЛЕДОВАНИЕ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ КИТАЕМ И ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИЕЙ В ОБЛАСТИ ПОСТАВОК И СПРОСА НА НЕФТЬ В РАМКАХ ПРОЕКТА «ОДИН ПОЯС И ОДИН ПУТЬ»

Аннотация

Стратегия развития «Один пояс и один путь» дала новый импульс для развития сотрудничества в области нефтяной энергетики между Китаем и нефтедобывающими странами в Центральной Азии. Для систематического понимания характеристик предложения и спроса на нефть в Центральной Азии, то есть для энергии Китая Сотрудничество со странами Центральной Азии нефть обеспечивает основу для планирования в целом, в этом документе, изучая нефтедобывающие страны на Ближнем Востоке и в Китае в последние годы, запасы нефти, производство, потребление и экспорт и характеристики роста, обнаружили, что высокий, нефтедобывающие страны Центральной Азии доказанные запасы нефти для китайской нефти заложили прочную основу для стабильных поставок энергии, в то же время, запасы нефти, производство, потребление, доступный экспорт и характеристики роста производителей нефти в Центральной Азии очень неуравновешенные. Иран и Казахстан имеют значительный потенциал для добычи нефти, в то время как Россия, Казахстан и Азербайджан обладают значительными возможностями для экспорта нефти. Поэтому энергетическое сотрудничество Китая с нефтью из стран Центральной Азии должно стратегически определять различное содержание и путь сотрудничества, правильно понимать нефтяные торговые отношения.

взять несколько моделей сотрудничества, и в сотрудничестве с поддерживать общую энергетическую безопасность и содействовать общему развитию взаимовыгодного и беспроигрышного принципа, чтобы обеспечить стабильные поставки центральной нефтяной энергии в Китай.

Ключевые слова: «Один пояс и один путь»; Производители нефти в Центральной Азии; Спрос и предложение нефти; Сотрудничество в нефтегазовой отрасли; Контрмера сотрудничества

Chen Lin¹, Sembinov M. K.¹

¹ *1st year master student of the International relations, Institute of Sorbonne-Kazakhstan at KazNPU. Abai's Scientific supervisor: Ph. D., Professor Institute of the Sorbonne-Kazakhstan at KazNPU. Abai's*

STUDY OF COOPERATION BETWEEN CHINA AND CENTRAL ASIA IN THE FIELD OF OIL SUPPLY AND DEMAND IN THE FRAMEWORK OF THE "ONE BELT AND ONE ROAD" PROJECT»

Annotation

The development strategy of "One Belt And One Road" has provided new impetus for the promotion of petroleum energy cooperation between China and oil-producing countries in central Asia. For systematically understanding central Asia oil supply and demand characteristic, thus for China's energy cooperation with central Asian countries oil provides the basis for planning as a whole, in this paper, by studying the oil-producing nations in the Middle East and China in recent years, oil reserves, production, consumption and exports and growth characteristic, found that high, the oil-producing nations of central Asia's proven oil reserves for China's oil laid a firm foundation in a steady supply of energy; At the same time, oil reserves, production, consumption, available exports and growth characteristics of oil producers in central Asia are very unbalanced. Iran and kazakhstan have strong oil production potential, while Russia, kazakhstan and azerbaijan have strong oil export capacity. Therefore, China's energy cooperation with central Asian countries oil, should be strategically determine different content and the way of cooperation, correctly grasp the oil trade relationship, take multiple cooperation models, and in cooperation with maintain common energy security and promote the common development of mutually beneficial and win-win principle, to ensure a steady supply of central oil energy in China.

Keywords: "One Belt And One Road"; Oil producers in central Asia; Oil supply and demand; Petroleum energy cooperation; Cooperation countermeasure

Чен Лин¹, Сембинов М.К.¹

¹ *Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық қатынастар кафедрасының I курс магистранты*

¹ *Ғылыми жетекшісі: т.ғ.к., профессор*

Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының

"БІР БЕЛДЕУ ЖӘНЕ БІР ЖОЛ" ЖОБАСЫ ШЕҢБЕРІНДЕ ҚЫТАЙ МЕН ОРТАЛЫҚ АЗИЯ АРАСЫНДАҒЫ МҰНАЙДЫ ЖЕТКІЗУ ЖӘНЕ ОҒАН СҰРАНЫС САЛАСЫНДАҒЫ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚТЫ ЗЕРТТЕУ»

Аңдатпа

"Бір белдеу және бір жол" Даму стратегиясы Қытай мен Орталық Азиядағы мұнай өндіруші елдер арасындағы мұнай энергетикасы саласындағы ынтымақтастықты дамытуға жаңа серпін берді. Орталық Азиядағы мұнайға сұраныс пен ұсыныс сипаттамаларын жүйелі түрде түсіну үшін, яғни Қытайдың энергиясы үшін Орталық Азия елдерімен ынтымақтастық мұнай жалпы жоспарлау үшін негіз болып табылады, бұл құжатта Таяу Шығыстағы және Қытайдағы соңғы жылдары мұнай өндіруші елдерді, мұнай қорларын, өндірісті, тұтыну мен экспортты және өсу сипаттамаларын зерттей отырып, Орталық Азияның жоғары, мұнай өндіруші елдері Қытай мұнайына дәлелденген мұнай қорлары тұрақты энергия жеткізілімдері үшін берік негіз қалағанын, тұтыну, қолжетімді экспорт және Орталық Азиядағы мұнай өндірушілердің өсу сипаттамалары өте теңгерімсіз. Иран мен Қазақстан мұнай өндіру үшін айтарлықтай әлеуетке ие, ал Ресей, Қазақстан және Әзірбайжан мұнай

экспорты үшін айтарлықтай мүмкіндіктерге ие. Сондықтан Қытайдың Орталық Азия елдерінің мұнаймен энергетикалық ынтымақтастығы стратегиялық тұрғыдан ынтымақтастықтың әртүрлі мазмұны мен жолын айқындап, Мұнай сауда қатынастарын дұрыс түсінуі тиіс. Ынтымақтастықтың бірнеше модельдерін алыңыз, және ынтымақтастық ортақ энергетикалық қауіпсіздікті сақтау және Қытайға Орталық мұнай энергиясын тұрақты жеткізуді қамтамасыз ету үшін өзара тиімді және жеңіске жету қағидатының жалпы дамуына ықпал етеді.

Түйін сөздер: «Бір белдеу және бір жол»; Орталық Азиядағы мұнай өндірушілер; Мұнайға сұраныс пен ұсыныс; Мұнай-газ саласындағы ынтымақтастық; Ынтымақтастыққа қарсы шара

Введение. С 21-го века, с быстрым развитием экономики Китая, внутренний спрос на энергию растет день ото дня. Нефть занимает доминирующее положение в мировой энергетической структуре и играет важную роль в экономическом развитии. С быстрым развитием национальной экономики, Спрос Китая на нефть быстро увеличился. Однако запасы и добыча нефти в Китае низкие, существует противоречие между спросом и предложением. В 1993 году он стал чистым импортером нефти и крупнейшим в мире импортером нефти в 2017 году. Китай придает большое значение растущей зависимости нефти от зарубежных стран, в которой содержится проблема нефтяной безопасности. Географически близко к Китаю, Центральная Азия является важным участком «одного пояса и одного пути» с большим количеством нефти страны-производители (в основном Казахстан, Азербайджан, Узбекистан, Туркменистан, Россия и Иран). Опираясь на стратегию развития «Один пояс и один путь», она имеет большое стратегическое значение для развития сотрудничества между Китаем и Центральной Азией в области нефтяной энергетики.

1. Анализ потенциала поставок нефти в Центральной Азии

Крупнейшими запасами нефти в Центральной Азии являются Иран и Россия, на которые приходится 48.8% - 53.0% и 34.2% - 37.8% соответственно, за которыми следует Казахстан, на которые приходится 9.8%-10.7%. Другие Центральноазиатские производители имеют мало доказанных запасов «Один пояс и один путь». На Центральную Азию и Китай приходится около пятой части мировых разведанных запасов нефти, но более четверти мировых запасов нефти. Хотя Россия занимает второе место по объему добычи нефти Запасы в Центральной Азии, его добыча нефти является самой высокой в регионе. Иран обладает высокими запасами нефти, но низкой добычей, что свидетельствует о значительном потенциале добычи нефти. Другие центральноазиатские производители, в частности, Узбекистан и Туркменистан, добывают меньше, в соответствии с их низкие запасы. Хотя на долю Центральной Азии и Китая "Один пояс и один путь" приходится более четверти мировой добычи нефти, потребление нефти составляет менее одной пятой мирового потребления нефти, что указывает на то, что потребление нефти все еще остается низким по сравнению с производством.

Вообще говоря, потенциал нефтедобычи в нефтедобывающих странах можно выразить отношением объема хранения нефти к производству. Коэффициент хранения и добычи нефти «Один пояс и один путь» в Центральной Азии в среднем составил 47 за последние 10 лет, что ниже средний мировой показатель 54, что указывает на то, что потенциал нефтедобычи в Центральной Азии несколько ниже, чем в среднем в мире. Наибольший потенциал - Иран, затем Казахстан, Россия, Узбекистан и Азербайджан имеют аналогичный потенциал добычи нефти, Туркменистан имеет самый низкий потенциал добычи нефти.

«Один пояс и один путь» Азиатские производители нефти, за исключением Казахстана и России, импортируют очень мало нефти. В то же время, Китай имеет сильный спрос на сырую нефть и импортирует большую ее часть. В целом, Центральная Азия в целом это очень самодостаточный чистый экспортер нефти.

2. Анализ характеристик поставок нефти в Центральной Азии

Началось в 1992 году, из Китая и пяти стран Центральной Азии, чтобы установить дипломатические отношения между торговым коридором, до создания ШОС, к 2013 году реализация стратегии "области", Китай и Центральная Азия поддерживают хорошие торговые отношения и сотрудничество, а в 2011 году Китайская национальная нефтяная группа и казахстанская государственная нефтяная компания создали совместное предприятие, подписали соглашение о сотрудничестве, совместную разработку комплекса месторождений uli Nestor. Казахстан поставил 400 миллионов кубических метров газа в Китай в 2015 году. В 2015 году Нефтепровод Китай-

Казахстан транспортировал 11,8 млн. тонн нефти и фактически импортировал 4,991 млн. тонн сырой нефти из Казахстана. Импорт нефти и газа из Казахстана растет из года в год. Благодаря сравнительному анализу нефти из нефти в последние годы страны-производители в Центральной Азии систематически изучают возможности и характеристики поставок нефти в Центральную Азию и суммируют три особенности нефти использовать в Центральной Азии:

Нефтяная энергетика в Центральной Азии играет важную роль в стратегической структуре мировых поставок нефти. Это в полной мере отражает важность нефтяной энергии в мировых энергетических поставках в Центральной Азии и возможность стать важной областью разработки и поставки нефти [1].

Между нефтедобывающими странами в Центральной Азии существуют большие различия в мощности поставок нефти. Иран обладает крупнейшими доказанными запасами нефти среди всех производителей нефти в Центральной Азии и собирается быстро увеличиваться с открытием запасов нефти в Персидском заливе. В то же время, ее добыча и потребление нефти занимали второе место среди производителей нефти в Центральной Азии, а отношение объема хранения нефти к добыче было самым высоким среди производителей нефти в Центральной Азии, что указывает на то, что ее потенциал добычи нефти был самым большим. Нефтяная энергетика, с разведанными запасами уступает только Ирану, но является крупнейшим производителем и экспортером. Доказанные запасы, добыча и потребление нефти Казахстана занимают третье место в Центральной Азии, и имеет высокое отношение хранения нефти к добыче (занимает второе место среди нефти страны-производители в Центральной Азии), обладающие значительным потенциалом добычи нефти. Азербайджан занимает третье место по запасам и добыче нефти, но пятое по потреблению нефти. Узбекистан и Туркменистан имеют Аналогичные запасы и добыча, самые низкие среди производителей нефти в Центральной Азии, и самое низкое потребление в Туркмении, которое немного выше, чем в Азербайджане [2].

Существуют значительные различия между объемом экспорта нефти и экспортным потенциалом нефтедобывающих стран в Центральной Азии. Но существуют большие различия в количестве нефти, которую можно экспортировать, и в потенциале производителей нефти, за которым следует Россия. Ираном, Казахстаном и Азербайджаном. Туркменистан находится на крайне низком уровне, и в Узбекистане нет нефти для экспорта. В то же время, у Азербайджана самый высокий экспортный потенциал нефти, за которым следует Казахстан. Другие страны имеют низкий экспортный потенциал нефти, особенно Узбекистан [3].

3. Предложения по сотрудничеству в области энергетике

Запасы нефти в Китае относительно невелики. В 2017 году это было всего лишь 8,5 процента производителей нефти в Центральной Азии. Хотя Китай добывает больше нефти, он потребляет больше, чем производители нефти в Центральной Азии, и в настоящее время является вторым крупнейшим потребителем нефти в мире. Эта ситуация определяет, что поставки нефти в Китай сильно зависят от зарубежных стран и являются чистым импортером нефти. В 2010 году зависимость Китая от импорта нефти превысила 60%, и наступил «кризисный период». В 2017 году Китай стал крупнейшим в мире импортером сырой нефти, причем зависимость от импорта нефти достигла 67,4%. Нефть является важным источником энергии для транспорта, промышленности и сельского хозяйства. С быстрым развитием экономики Китая спрос на нефть растет. Укрепление сотрудничества между Китаем и нефтедобывающими странами в Центральной Азии является важным способом устранения разрыва между предложением и спросом на нефть в Китае. С учетом приведенного выше анализа возможностей и характеристик поставок нефти в Центральной Азии в настоящем документе выдвигаются следующие контрмеры и предложения по сотрудничеству в области нефтяной энергетике между Китаем и нефтедобывающими странами в Центральной Азии:

Полностью использовать преимущества нефтегазового сотрудничества между Китаем и Центральной Азией и расширять партнерство в нефтегазовой сфере между Китаем и нефтедобывающими странами в Центральной Азии. Энергетическое сотрудничество является важной частью «Единого пояса и Стратегия «Один путь» и стратегия «Один пояс и один путь» придали новый импульс нефтяному сотрудничеству между Китаем и странами Центральной Азии. Центральная Азия обладает огромным преимуществом в нефтяной энергетике, которая может стать важным регионом поставок в мире. С непрерывным увеличением своего производства энергии из нефти она играет все более важную роль на мировом рынке нефти и энергии. Китай и Центральная

Азия имеют географические преимущества, экономическую взаимодополняемость и культурные преимущества, которые являются основой для сотрудничества в области нефти и энергии. Поэтому Китай должен быть в рамках стратегии «зоны», в полной мере использовать и использовать преимущества, совершенствовать продвижение правительства, руководство предприятиями, механизм делового сотрудничества, установить более прочное и надежное сотрудничество с центрально-азиатскими производителями нефтяного энергетического партнерства, укрепить китайскую нефть компании в столице и передовые технологии стран Центральной Азии, инвестиций и сотрудничества в области разведки и разработки нефти, укрепления двустороннего сотрудничества в области торговли нефтью, содействия формированию Китая - нефтеперерабатывающей промышленности в Центральной Азии, содействия созданию Китая - свободной торговли нефтью в Центральной Азии площадь, таким образом, для содействия диверсификации национальной нефти Китая сотрудничество в области энергетики, облегчить ситуацию с нехваткой нефти в Китае, чтобы удовлетворить растущий спрос Китая на нефть и улучшить нефтяную безопасность Китая [1].

В соответствии с различиями в запасах и добыче нефти между нефтедобывающими странами в Центральной Азии, стратегически определить содержание и режим сотрудничества в области энергетики в сфере энергетики между Китаем и странами Центральной Азии и принять режим диверсифицированного сотрудничества. Благодаря Ирану и казахстанской нефти запасы намного выше, чем добыча, имеет очень высокое соотношение добычи и добычи нефти и потенциал добычи, поэтому должно быть дальнейшее сотрудничество в области разработки нефтяных месторождений с Ираном и Казахстаном, приоритетное направление для увеличения инвестиций в совместные проекты разработки нефтяных месторождений и активное участие в разработке и строительстве нефтяных месторождений. улучшить возможности экспорта китайских нефтяных поставок. Второе - укрепить сотрудничество в области разведки и разработки с Россией, Азербайджаном и Узбекистаном, а также содействовать диверсификации китайских стран, сотрудничающих в нефтяной сфере [2].

Правильно понять отношения между Китаем и странами Центральной Азии, связанные с торговлей нефтью, исходя из уровня самообеспеченности нефтью в нефтедобывающих странах Центральной Азии и характеристик импорта и экспорта. В настоящее время импорт нефти из Китая осуществляется главным образом из Ближний Восток, в то время как импорт из Центральной Азии является низким, составляя только 22 процента импорта нефти Китая. Богатые запасы, высокое производство и низкое потребление нефти в нефтедобывающих странах Центральной Азии определяют, что они имеют большое количество избыточных нефтяных ресурсов для экспорта. Поэтому необходимо усилить переговоры по импорту нефти и консультации с нефтедобывающими странами в Центральной Азии и увеличить импорт нефти из Центральной Азии. Кроме того, экспортный потенциал нефти Центральной Азии Страны-производители сильно различаются. Россия, Иран, Казахстан и Азербайджан добывают более 50 процентов своей нефти на экспорт, что измеряется показателями самообеспеченности среди Центральные Азиатские производители. В частности, Азербайджан (91%) и Казахстан (85%) имеют значительные экспортные мощности нефти. Хотя Россия и Иран имеют низкие экспортные мощности, объемы нефти, которые они могут экспортировать, велики. Поэтому способствуйте торговле нефтью с Азербайджаном и Казахстаном [3].

В связи с приданием важности разработке нефтяных месторождений Китая и стран Центральной Азии, инвестиции и сотрудничество в нижестоящем бизнесе нефтяной промышленности крупных производителей нефти в Центральной Азии должны быть увеличены через различные каналы финансирования. В настоящее время нефть Деловое сотрудничество между Китаем и Казахстаном сформировало хорошую цепочку интеграции в области добычи и сбыта. Подводя итог опыту сотрудничества, использования sco, азиатских инвестиционных банков, таких как каналы финансирования фондов Шелкового пути, для улучшения Китая с другими основными странами Центральной Азии в нефтепроводном трубопроводе нефтепереработка, техническое обслуживание и управление в нефтяной промышленности в таких областях, как инвестиции и сотрудничество, в сочетании с несколькими направлениями сотрудничества в области разведки и разработки нефтяных месторождений, могут сформировать целостную цепочку сотрудничества между нефтедобывающей промышленностью, расположенной выше и ниже по течению, и обеспечивать Азиатские страны Китайская нефтяная безопасность [4].

Отстаивать принцип взаимовыгодного сотрудничества и содействовать углубленному и устойчивому развитию сотрудничества в области нефти и энергии между Китаем и странами Центральной Азии. Нефтедобывающие страны Центральной Азии принимают стратегию энергетической безопасности и экономики, ориентированных на экспорт развития, которые дополняют энергетическую безопасность и экономическое развитие Китая. Поэтому в нефтяном и энергетическом сотрудничестве мы должны придерживаться принципа взаимной выгоды и взаимовыгодного сотрудничества в целях обеспечения общей энергетической безопасности и содействия общему экономическому развитию, установления более стабильных отношений сотрудничества и доверия, улучшить качество и устойчивость сотрудничества между Китаем и нефтедобывающими странами Центральной Азии в области нефти и энергии и обеспечить темпы роста и стабильность поставок нефти и энергии из Центральной Азии в Китай [5].

Использованная литература:

1. *Energy consumption and economic growth in china: a reconciliation* [J]. *Energy policy*. 2012. 41: 666-675.
2. Ян Сяомен. *Размышление о Стратегии Развития Нефти Китая* [J]. *Модернизация торговых центров*, 2013 г. (25): 1993-193 гг
3. Джи Чонгвэй и Чжэн Дунсюнь *Проблемы, стоящие перед Китаем, чтобы стать чистым импортером нефти: предложения по переформулированию китайской стратегии развития нефти* [J]. *Международная торговля*, 1994 (7): 23-24, 30.
4. Ван Мин. *Стратегическое исследование энергетического сотрудничества «Пояс и дорога»* [J]. *Справочник по экономическим исследованиям*, 2016 (22): 34-44.
5. *Energy consumption and economic growth : evidence from china at both great and disal greated levels .energy economics*, 2008, 30: 3077-3094

УДК 327.55

МРНТИ 23.00.04

М.Н.Мухамеджанова¹, Л.Х.Матақбаева¹

¹Абай атындағы ҚазҰПУ-дың Сорбонна-Қазақстан институтының 1-курс магистранты

*¹Абай атындағы ҚазҰПУ, саяси ғылымдарының докторы, халықаралық қатынастар кафедрасының профессоры
Алматы қ., Қазақстан*

ИСПАНИЯДАҒЫ ЖЕРГІЛІКТІ СЕПАРАТИЗМНІҢ ӘЛЕУЕТІ ТУРАЛЫ

Аңдатпа

Бұл мақала Каталонияның мәртебесін анықтау жөніндегі референдумға және Испанияның халықаралық ұстанымына негіз болатын ыдырауға байланысты оқиғаларды талдауға арналады. Сонымен қатар, мұнда Каталония оқиғаларының пайда болуының қысқаша тарихы баяндалады. Осы зерттеу аясында Каталония референдумының тарихи, мәдени, саяси және экономикалық алғышарттары анықталды, орталық үкіметтің ұстанымына тікелей әсер ететін каталондық сепаратизм мәселесі зерттелді, сонымен қатар Испанияның өзін-өзі жариялаған мемлекеттерге қатысты сыртқы саясатындағы өзгерістерді, атап айтқанда, оның Еуропалық Одақ, НАТО шеңберіндегі интеграциясына қатысты бағытының өзгеруін нақты көрсетті. Сонымен қатар, автор жалпы әлемдік қауымдастықтың және негізгі халықаралық субъектілердің өзекті мәселелерге қатысты ұстанымын және Каталония оқиғаларының Испанияның халықаралық жағдайына ықпалын бағалады.

Түйін сөздер: сепаратизм, Испания, Каталония, национализм, регионализм, саяси ұлт.

М.Н.Мухамеджанова¹, Л.Х.Матақбаева¹

*¹магистрант 1-курса Института Сорбонна-Казахстан при КазНПУ имени Абая
¹д.полит.н., профессор кафедры международных отношений КазНПУ имени Абая
г.Алматы, Казахстан*

О ПОТЕНЦИАЛЕ РЕГИОНАЛЬНОГО СЕПАРАТИЗМА В ИСПАНИИ

Аннотация

Данная статья посвящена анализу событий в Каталонии, связанных с референдумом о ее статусе и лежащих в его основе дезинтегрирующих процессов на международные позиции Испании. В рамках настоящего исследования были выявлены исторические, культурные, политические и экономические предпосылки проведения каталонского референдума, затронута проблема каталонского сепаратизма, которая непосредственно повлияла на позицию центрального правительства, а также наглядно продемонстрировала изменения во внешнеполитическом курсе Испании в отношении самопровозглашенных государств, в частности, на специфику и направленность ее интеграции в рамках Европейского Союза, НАТО. Более того, автор отметил позицию как мирового сообщества в целом, так и основных международных акторов по настоящей проблематике и оценил влияние каталонских событий на международное положение Испании.

Ключевые слова: сепаратизм, Испания, Каталония, национализм, регионализм, политическая нация.

M.N.Mukhamedzhanova¹, L.H.Matakbaeva¹

*¹1st year undergraduate of the Institute of Sorbonne-Kazakhstan at KazNPU named after Abai
¹d.p.s., professor Abai KazNPU
Almaty, Kazakhstan*

ABOUT THE POTENTIAL OF REGIONAL SEPARATISM IN SPAIN

Abstract

This article is devoted to the analysis of events in Catalonia related to the referendum on its status and its underlying disintegration processes on the international position of Spain. In the framework of this study, the historical, cultural, political and economic prerequisites for the Catalan referendum were identified, the problem of Catalan separatism was touched upon, which directly influenced the position of the central government, and also clearly demonstrated changes in Spain's foreign policy towards self-proclaimed states, in particular, the specifics and the direction of its integration within the European Union, NATO. Moreover, the author cited the position of the world community as a whole and the main international actors on the current issues and evaluated the impact of the Catalan events on the international situation of Spain.

Keywords: separatism, Spain, Catalonia, nationalism, regionalism, political nation.

Қазіргі халықаралық қатынастар жаһандану үрдістерінің күшеюімен сипатталады, соның салдарынан ұлттық мемлекеттер аймақтық сепаратизм проблемаларына көбірек ұшырайды. Бұл тұрғыда жаһандану мен аймақтандыруды қазіргі әлемнің бет-бейнесін құрайтын екі бағытты процесс ретінде қарастыруға болады. Бұл тенденциялар Еуропада әсіресе аймақтың экономикалық және әлеуметтік дамуының жоғары деңгейіне байланысты байқалып жатады. Осыған байланысты сепаратизм проблемалары Еуропаның көптеген этникалық және көп конфессиялы мемлекеттерінде күн өткен сайын өткір болып тұрғаны таңқаларлық емес. Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, теориялық тұрғыдан да, практикалық тұрғыдан да қызығушылық тудыратын Испаниядағы каталондық сепаратизм мәселесін қарастыру қисынды болып табылады. Каталондық проблема бір жағынан аймақтық сипатқа ие және егемен мемлекеттің ішкі мәселесі болса, екінші жағынан Каталониядағы оқиғалар сепаратистік тенденциялар мен ыдырау процесстерінің дамуының айқын мысалы ретінде қарастырылуы мүмкін, бұл өз кезегінде ішкі жағдайға да, сонымен қатар, Еуропаның және әлемнің бірқатар басқа мемлекеттерінің сыртқы саясатына тікелей әсер етуі мүмкін. Осылайша,

каталондық сепаратизмді Испанияның ішкі саяси жағдай тұрғысынан ғана емес, сонымен қатар жаһандық халықаралық үрдістер тұрғысынан да қарастыру керек, яғни оның сыртқы саясатының бағыты мен Мадридтің жаңа сыртқы саяси шындығындағы халықаралық ұстанымының ерекшеліктеріне әсер етудің қуатты факторы ретінде қарастыру қажет. 2017 жылғы Каталония референдумы шиеленістің дамуының жаңа кезеңі болғандықтан, бұл мәселені жан-жақты зерттеу ерекше маңызды және өзекті болып табылады.

Каталондық сепаратизм мәселесінің алғышарттары. Каталония шиеленісінің тарихы - бұл көптеген ғасырлар бойы қалыптасқан Испания мен Каталонияның орталық билігі арасындағы қарым-қатынас тарихы. 2017 жылғы Каталонияда орын алған оқиғалар әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдени салаларда туындаған қарама-қайшылықтардың шиеленісуінің нәтижесі болды. Жоғарыда аталған факторлардың әрқайсысын жекелей қарастырған орынды болып табылады. Сарапшылардың көзқарастары бойынша, қазіргі жағдайды ушықтырудағы басты рөлді, көбінесе, мұндай көпфакторлы және күрделі қақтығыс үшін қалыпты болып табылатын әлеуметтік-экономикалық сипаттағы қайшылықтар атқарды [1].

Орталық үкімет пен Каталония арасындағы қарым-қатынастағы негізгі мәселе Каталонияның Мадридпен экономикалық өзара іс-қимылдың барлық сызбасын қайта қарауды және Барселонаның орталыққа беретін қаражат көлемін азайтуды көздеуінде болып отыр. Бұл мәселе Каталонияның орталыққа төлейтін сома және кері қайтарылатын қаражаттың арасындағы айырмашылықтың 16 миллиард еуродан асатындығымен күрделенеді, ал бұл аймақтық бюджет үшін едәуір сома болып табылады. Каталондық сепаратизмді жақтаушылардың пікірінше, бұл жарналарды жою, Испаниядан бөлініп шыққан жағдайда, автономияның толық экономикалық егемендікке және прогрессивті дамуға қол жеткізуіне мүмкіндік береді. бұл жарналарды жою Испаниядан бөлінген жағдайда автономияға қол жеткізуге мүмкіндік береді. Испанияның ұлттық экономикалық жүйесі үшін Каталонияның маңыздылығын көрсету үшін «Datos Masco» атты Испанияның ұлттық статистикалық қызметінің ресми сайтында көрсетілген бірқатар статистикалық мәліметтерді келтірген орынды.

Каталонияның экономикалық көрсеткіштері Испаниядағы ең жоғары көрсеткіштердің бірі болып қала береді: Корольдіктің ЖІӨ 1,1 трлн. еуроны құраса, оның бестен бір бөлігі - 212 млрд еуро Каталонияға тиесілі; Каталонияның экспорты 65,1 млрд. еуроны құрайды, бұл Испанияның басқа экономикалық аймақтарының экономикасынан 2 есе жоғары (атап айтқанда, Валенсияда бұл көрсеткіш тек 28,7 млрд. еуроға жетеді) [2]. Каталондық сепаратизмнің маңыздылығын анықтайтын екінші факторды Каталония аймағының мәдени ерекшелігі деп атаған жөн. Каталонияның бірқатар ұлттық мәдени ерекшеліктерінің болуына қарамастан (мысалы, өз мерекелерін тойлау, испан өмірінен сәл өзгеше ұлттық тағамдардың ерекшеліктері және т.б.), ең алдымен тілдік аспектіні, яғни, каталон мен испан тілдері арасындағы айырмашылықтарды атап өту қажет. Мысалы, каталан тілі үнді-еуропалық тілдер ішіндегі окситан-романдық тобына жатады және ол X ғасырда қалыптаса бастады, себебі «Органья уағыздары» диалектісін қолданатын ең көне ескерткіштер осы ғасырдан бастап, ал испан тілінің шығу тегі әлдеқайда ежелгі заманнан басталады (Вестгот Патшалығы). Осылайша, каталан тілінің бөлінуі испанның латын тілінен бөлінуіне қарағанда кешірек орын алды, сондықтан да мұндай мәдени және тілдік айырмашылықтар Каталонияның Испанияның ішінде де, ұзақ мерзімді перспективада да әлемдік аренада өзін-өзі сәйкестендірудің өзіндік негізі болып табылады. Осыған байланысты Каталония тарихының кейбір ерекшеліктерін қарастыру орынды болып табылады, себебі бұл айырмашылықтардың мәнін жақсы түсінуге мүмкіндік береді: 1137 жылы Барселона мен Арагон біртұтас патшалық құрды, ал кейінірек, XV ғасырда, Кастилиямен бірігіп, Каталония бірқатар құқықтар мен артықшылықтарға ие болды - мысалы, оның өз билігі, соты, қаржыны басқару және салық салу құқығы болды. Испанияның Біріккен Корольдігінің құрамындағы Каталонияның экономикасы мен мәдениеті әрдайым тез қарқынмен дамыды, бұл саяси оқшаулану мен тәуелсіздікке ұмтылысты тудырды. Осыған байланысты Каталониядағы алғашқы сепаратистік тенденциялар тіпті орта ғасырлар мен жаңа ерте дәуірлерде де пайда болған [3].

1701-1714 жж. испан мұрагерлігі үшін соғыстың нәтижесінде билік басына V Филипп Бурбон келгеннен кейін, ол Каталонияның саяси автономиясын жою үшін бірқатар шараларды жүзеге асыра бастады. Атап айтқанда, жергілікті билік таратылды, дәстүрлі артықшылықтар жойылды, ал каталан тілі испан (кастилиялық) тіліне ауыстырыла бастады және қоғамдық өмірдің барлық салаларынан ығыстырыла бастады. Кейінірек, XIX ғасырдың екінші жартысында каталондық қоғамның жедел индустриялануы мен модернизациясының арқасында Каталония мен Испанияның басқа

аймақтарының арасындағы демаркацияны қалайтын «каталонизм» сияқты қоғамдық-саяси ойдың феномені пайда болды. Каталония халқының елеулі наразылығына Каталонияның экономикалық әлеуеті мен оның саяси әсер етуі арасындағы айқын теңгерімсіздік себеп болды. Каталондық сепаратизмнің өзекті болып табылуы жоғарыда аталған тарихи мәселелердің әлі күнге дейін шешілмегендігімен байланысты деп айтуға болады. Шын мәнінде, Каталония басшылығының қолында мемлекеттік деңгейде шешім қабылдауға мүмкіндік беретін әсер ету тетіктері жоқ. Осылайша, халықаралық қатынастар мен мемлекеттік қаржы саласы, сондай-ақ экономикалық қызметті жалпы жоспарлау саласы әлі күнге дейін Испанияның орталық органдарының ерекше құзырында, ал Каталонияда тек жергілікті өзін-өзі басқару мәселелерінде (мәдениет, туризм, спорт, білім) ғана өкілеттілік бар [4].

Әлеуметтік каталон қоғамының күшті ішкі интеграциясы, аумақтық (этнолингвистикалық емес) жоғары дамыған өзіндік ерекшелігі бар. Қозғалысты радикализациялаудың саяси ресурсы – Каталония автономиясының бүкіл испандық партиялық жүйеден бөлек институционалды дизайны (Жарғы 2006 ж. өзгертілген), аймақтық парламентте сепаратистік партиялардың басым болуы болып табылады.

1990 жылдан бастап қазіргі кезге дейінгі Каталония қозғалысының дамуының үш кезеңін бөліп көрсетуге болады:

- Бірінші кезеңде (1990–1998) унитарлы мемлекет және этномәдени ұрандар шеңберіндегі қалыпты регионализмнің мақсаттары басым болды.
- Екінші кезеңде (1998-2005 жж.) федералистік мақсаттар мен орталық үкіметке қысым жасау жүзеге асырылады.
- Үшінші кезең (2006 жылдан қазіргі уақытқа дейін) сепаратизмнің өсуімен сипатталады.

Каталония қозғалысының радикалдану факторлары ең алдымен экономикалық дағдарыс пен сепаратистік партиялардың ықпалының әлеуметтік-мәдени ресурстарының өсуімен байланысты. Каталондық тараптардың позициясы келесідей. Олар үш өзара байланысты қақтығыстарға қатысады: бірге - орталыққа қарсы билікке, сондай-ақ жергілікті «испаншыл» топтарға қарсы; бір-біріне қарсы - идеология мен топтық мүдделердегі айырмашылықтар негізінде. Мемлекеттік біртұтастықты жақтаушылар - бұл айтарлықтай ауқымды әлеуметтік қабат, бірақ олар федералистер мен автономистердің ықпалынан әлсірейді. Қақтығыс кезіндегі Халықтық партияның стратегиясы «автономиялық мемлекеттің» ескі реформаларын қабылдауға қарсы консервативті сипатта болды. Керісінше, Каталонияның солшыл республикашыларымен «Конвергенция және Альянс» коалициясы тәуелсіздікке бейбіт жолмен қол жеткізуге бағытталған. Коалиция прагматикалық сипатта болып келеді және қазіргі уақытта республикашыларға көбірек пайда әкеледі. Жанжалды конструктивті басқарудың перспективалары ымыраларды іздеумен және елдің біртұтастығы шеңберіндегі елдің саяси жүйесін федерацияландырумен байланысты.

Қазіргі таңда жаһандану жағдайында орын алып жатқан жергілікті саяси үрдістер әлемдік қауымдастықтың мүшелерінің арасындағы қарым-қатынастарға, оның ішінде, халықаралық қатынастарға өз әсерін тигізбей қоймайтыны белгілі [5]. Ендігі кезекте әлемдік қоғамдастықтың ұстанымына және Каталония оқиғаларының Испанияның халықаралық жағдайына әсеріне тоқтала кетсек. Ең алдымен, Еуропалық Одақтың ұстанымына назар аударған жөн. Испанияның осы ұйымға мүше екенін ескере отырып, ЕО ұстанымы бір мәнді болды: каталондық референдум - бұл Испанияның ішкі мәселесі, дегенмен де ЕО Каталонияны Мадридтің келісімінсіз егеменді мемлекет ретінде қабылдауға дайын емес екендігін білдірді [6].

Ұлыбританияның ұстанымына келетін болсақ, премьер-министр болған Тереза Мэй Ұлыбритания Каталониядағы референдумды және тәуелсіздік алған жағдайда оны егеменді мемлекет ретінде мойындамайтындығы жайлы пікірін білдірген болатын [7].

АҚШ-тың көзқарасы ЕО-ға мүше мемлекеттердің орталық үкіметтерінің ұстанымына ұқсас болып келеді. Атап айтқанда, Америка Құрама Штаттары Испанияның аумақтық тұтастығы қағидатын белсенді қолдады және Мадридтің статус-квоны сақтау және сепаратистік тенденцияларды болдырмауға бағытталған шараларына қолдау білдірді. Вашингтонның бұл ұстанымы ең алдымен Испанияның НАТО-дағы және басқа да бірқатар халықаралық ұйымдар шеңберіндегі Америка Құрама Штаттарының маңызды серіктесі және одақтасы екендігіне байланысты [8]. Өз кезегінде Ресей Федерациясы Испанияның территориялық тұтастығы мен егемендігін құрметтейтінін атап өтіп,

Каталонияның тәуелсіздігі туралы мәселе Испанияның таза ішкі мәселесі екенін және тек қолданыстағы заңнамаға сәйкес шешілуі керек екенін атап өтті.

Тұтастай алғанда, әлемдік қауымдастық Каталонияның заңды демократиялық процедураларын жүзеге асыру құқығын, сонымен қатар халықтардың өзін-өзі тағайындау құқығына қол сұғылмайтындығын баса айтады. Дегенмен де бұл мәселе нәтижесінде барлық мүдделі тараптардың ымыраға келуінің негізінде шешілуі тиіс.

Каталония шиеленісінің тарихы – бұл көптеген ғасырлар бойы қалыптасқан Испания мен Каталонияның орталық билігі арасындағы қарым-қатынас тарихы. 2017 жылғы Каталонияда орын алған оқиғалар әлеуметтік-экономикалық, саяси және мәдени салаларда туындаған қарама-қайшылықтардың шиеленісуінің нәтижесі болды. Сарапшылардың көзқарасы бойынша, қазіргі жағдайды ушықтырудағы басты рөлді, көбінесе, мұндай көпфакторлы және күрделі қақтығыс үшін қалыпты болып табылатын әлеуметтік-экономикалық сипаттағы қайшылықтар атқарды. Каталония мәселесі бір жағынан аймақтық сипатқа ие және егемен мемлекеттің ішкі мәселесі болса, екінші жағынан Каталониядағы оқиғалар сепаратистік тенденциялар мен ыдырау процесстерінің дамуының айқын мысалы ретінде қарастырылуы мүмкін, бұл өз кезегінде ішкі жағдайға да, сонымен қатар, Еуропаның және әлемнің бірқатар басқа мемлекеттерінің сыртқы саясатына тікелей әсер етуі мүмкін.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Мустафин Д.М., Горобей М.Р., Хачатрян К.А., Варданега С. Референдум в Каталонии и его влияние на внешнюю политику Испании // Теории и проблемы политических исследований. 2018. Том 7. № 3А. С. 42-53.
2. Испандық экономикалық көрсеткіштер сайты. [Электрондық ресурс]. – URL: <https://datosmacro.expansion.com/paises/comparar/espana/>
3. Newton M. The peoples and regions of Spain. //Bell D.S.(ed.)Democratic Politics in Spain. - L.,1983, p.98-130.
4. Орлов А.А. Глубинные исторические корни проблемы национализма и сепаратизма в современной Испании // Вестник МГИМО Университета. 2013 № 4 (31). С. 177-186.
5. Матакбаева Л.Х. Международные отношения в условиях глобализации // Вестник КазНПУ имени Абая. Серия «Международная жизнь и политика». №3-4 (54-55), 2018. – С. 29.
6. Президент Европейского парламента: «Никто в Европе не признает независимость Каталонии». [Электрондық ресурс]. – URL:<https://okdiario.com/espana/presidente-del-parlamento-europeo-nadie-europa-reconoceria-cataluna-independiente-1441579>
7. Statement on UDI made by Catalan regional parliament: 27 October 2017. [Электрондық ресурс]. – URL:<https://www.gov.uk/government/news/statement-on-udi-made-by-catalan-regional-parliament-27-october-2017>
8. Reports of US Department of state about Catalan. [Электрондық ресурс]. – URL:https://findit.state.gov/search?query=Catalun&affiliate=dos_stategov

УДК 341.2; 341.231.14
МРНТИ 10.87.27

Бекбердиева А.С.¹, Сабикенов С.Н.¹

*Казахский национальный педагогический университет им. Абая, Институт Сорбонна-Казахстан,
Казахстан, г. Алматы*

ГРАЖДАНСТВО ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА И ЕГО ТРАНСФОРМАЦИЯ В СВЕТЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Аннотация

В настоящее время большое внимание уделяется европейским стандартам, а именно вопросам, касающимся европейского гражданства. Страны, входящие в ЕС, независимы, но при этом подчиняются общим законам, касающимся образования, медицинского обслуживания, пенсионной,

судебной и других систем. В данной статье проводится анализ трудов различных авторов, в которых проводятся исследуется единое европейское гражданство, которое было утверждено Маастрихтским договором о Европейском Союзе, подписанным в 1992 г. Также, в этой статье дается представление о том, кто является гражданином и какие он имеет права согласно гражданству Европейского Союза. Раскрывается деятельность Европейского Союза, дается полное представление о полномочиях и правах людей, входящих в состав стран-членов ЕС. А также о том, сколько тратят на здравоохранение страны Европейского Союза. В статье используются методы теоретического исследования, проводится теоретический анализ и синтез, абстрагирование и конкретизация полученных сведений. Вдобавок к этому, эмпирические методы: на основе изучения литературы и документов.

Ключевые слова: гражданство, Европейский Союз, страны-члены ЕС, государство, Европа, граждане.

Бекбердиева А.С.¹, Сабикенов С.Н.¹

Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институты, Қазақстан, Алматы қ.

ЕУРОПАЛЫҚ ОДАҚТАҒЫ АЗАМАТТЫҚ ЖӘНЕ ОНЫҢ ЖАҒАҢДАНУ ТҮРҒЫСЫНАН ӨЗГЕРУІ

Аңдатпа

Қазіргі уақытта еуропалық стандарттарға, атап айтқанда, еуропалық азаматтығына қатысты мәселелерге көп көңіл бөлінеді. ЕО елдері тәуелсіз, бірақ білім, денсаулық сақтау, зейнетақы, сот және басқа жүйелерге қатысты жалпы заңдарға бағынады. Бұл мақалада 1992 жылы қол қойылған Еуропалық Одақ туралы Маастрихт келісімімен бекітілген жалпы еуропалық азаматтықты зерттейтін әртүрлі авторлардың еңбектері талданады. Сонымен қатар, бұл мақалада азамат кім және ол қандай құқықтарға ие екендігі туралы түсінік берілген. Еуропалық Одақтың азаматтығы. Еуропалық Одақтың қызметі жария етілді, ЕО-ға мүше мемлекеттердің өкілеттіктері мен құқықтарының толық бейнесі келтірілді. Сонымен қатар Еуропалық Одақ елдері денсаулық сақтау саласына қанша қаражат жұмсайтыны туралы айтылады.

Түйін сөздер: азаматтық, Еуропалық Одақ, ЕО-ға мүше мемлекеттер, мемлекет, Еуропа, азаматтар.

Bekberdiyeva A.S.¹, Sabikenov S.N.¹

Abai KazNPU, Institute of Sorbonne-Kazakhstan, Kazakhstan, Almaty

EUROPEAN UNION CITIZENSHIP AND HIS TRANSFORMATION DURING GLOBALIZATION

Abstract

Currently, the world is mainly interested in European standards, as well as the issue of European citizenship. This article analyzes the research of various authors on a single European citizenship, which was approved by the Maastricht Treaty on the European Union, signed in 1992. In addition, this article gives an idea of who still is a citizen and what the citizenship of the European Union allows. EU countries are independent, but are subject to the general laws regarding education, health services, pension, judicial and other systems. The author of this article reveals the activities of the European Union, gives the concept of authority and rights of people who are part of the EU member states. In addition, about how much the countries of the European Union spend on healthcare.

Key words: citizenship, European Union, EU member states, state, Europe, citizens.

Введение

Гражданство Европейского Союза учитывает один из элементов интеграции, обладающий большим общественно-политическим весом. Такой вид гражданства никак не считается образцом открытого гражданства, которое охватывало бы граждан многих государств, либо которые могут

легко присоединиться из других стран. Помимо этого, оно, послужившее характерным видом наделения людей членов-государств, предполагает вспомогательное гражданство международной организации. Все без исключения обусловлено особенностью международной организации, которая повлияла на развитие гражданства Европейского Союза и на отношение ее членов-государств. Вопросы о гражданстве в международном праве затрагивается довольно широкий круг нормативных актов, воздействие которых на национальные законодательства на фоне общей тенденции развития международного права также растет.

Возникновение гражданства Европейского Союза обусловлено потребностью глубочайшей интеграции стран-членов Европейского экономического общества и реализацией определенных финансовых и общественно-политических проектов. А именно, проектов по передвижению качественной пролетарской мощи в пределах стран-членов и прежде имевшейся потребности очередного перехода европейских сообществ – формирования Европейского Союза [1].

Установление гражданства в Европейском союзе стало очень важным и серьезным шагом, и сигналом того, что Европейский союз на определенной стадии своего развития и перехода из региональной международной организации, имеющей черты государство-подобного образования (одна из которых – гражданство), преобразаясь, или же трансформируясь, в образование нового типа, который будет либо федерацией, либо конфедерацией [2].

Также нормы, посвященные гражданству Европейского союза, помимо Декларации о гражданстве от 7 февраля 1992 г., являющейся приложением к Маастрихтскому договору в которой речь, прежде всего, идет о правах, предоставляемых гражданством соответствующего Союза, и договоров (Римского договора, учреждающего Европейское Сообщество 1957 г. Маастрихтского 1992 г. и Амстердамского 1997 г. вносящими в первый изменения) содержатся также в Хартии Европейского союза об основных правах от 7 декабря 2000 г.[3].

Основная часть

О значимости вопросов установления единого союзного гражданства свидетельствует и упоминание о нем уже в преамбуле Маастрихтского договора, где указывается, что государства-участники выразили желание «установить гражданство, общее для граждан их стран». Далее в этом Договоре раскрывается цель, которая обосновывает введение гражданства Союза: «усилить защиту прав и интересов граждан государств-членов» посредством введения гражданства Союза» (ч. 1 ст. 2).

Однозначно, граждане наделяются правами и обязанностями, которые относятся охране со стороны институтов Европейского союза и государств-членов, притом, что особенность такой связи такова, что нормы системы права Европейского союза обладают приоритетом по отношению к национальному законодательству каждого государства-члена Европейского союза. Значит, хотя гражданство по-прежнему считается вопросом, который государства-члены свободно могут решать в рамках международного права, эта свобода в то же время обусловлена интересами других государств-членов Союза. Такое утверждение хорошо показывает, например, тот факт, что в отношении вопроса о предоставлении гражданства значительному количеству лиц (что может являться следствием территориальных изменений, или при решении миграционных проблем) существуют определенные ограничения и согласительные процедуры для государств-членов Европейского союза, так как решение указанного вопроса будет иметь определенные последствия для других государств [4].

Одной из главных идей при создании Европейского Союза в 1951 году являлась организация единой платформы для торгово-экономического сотрудничества 6 государств без риска военных действий со стороны друг друга. Действительно, Евросоюз закреплён юридически при подписании Маастрихтского договора 12 государствами в 1992 году.

Целями и функциями ЕС в разных областях являются:

В области прав и свобод человека:

- дискриминация по признаку национальности;
- свободное перемещение и проживание в ЕС;
- голосовать и баллотироваться в качестве кандидата в Европарламент и в муниципальных выборах;
- консульская защита (помощь посольства или консульства любой другой страны ЕС гражданам ЕС, терпящим бедствие в стране за пределами ЕС, где у них нет посольства или консульства в собственной стране);

- ходатайствовать перед Европарламентом и пожаловаться европейскому омбудсмену;
- связаться и получить ответ от любого учреждения ЕС на одном из официальных языков ЕС;
- доступ к документам Европейского парламента, Европейской комиссии и Совета при определенных условиях.

В области экономики:

- реализация единого внутреннего рынка;
- сохранение здоровой конкуренции;
- социально ориентированная рыночная экономика;
- поддержка занятости населения;
- социальное улучшение;
- повышение качества окружающей среды;
- научно-технический прогресс.

В области социальной сферы:

- борьба с дискриминацией, в том числе с гендерной;
- социальная защита населения;
- сохранность справедливости;
- защита прав детей.

Итак, кто такой гражданин Европейского Союза. Любой индивид, который считается жителем страны, являющейся членом Евросоюза, будет гражданином Европейского Союза [5].

Статья 8 Договора о создании Европейского Союза предусматривала, что гражданином ЕС является любой индивид, обладающий гражданством какого-либо из государств-участников ЕС [6].

Получается, количество стран в ЕС в 2020 году составляет 27 стран: Австрия; Болгария; Бельгия; Германия; Венгрия; Греция; Италия; Испания; Дания; Ирландия; Литва; Латвия; Республика Кипр; Мальта; Нидерланды; Люксембург; Словения; Словакия; Польша; Финляндия; Франция; Португалия; Румыния; Хорватия; Швеция; Чехия; Эстония.

[7]

Данный перечень стран-участниц, входящих в состав ЕС по данным на 2020 год. Кроме того, имеется несколько стран-соперниц, готовых вступить в перечень ЕС: Албания, Македония, Сербия, Турция и Черногория [8].

Помимо этого, гражданство Европейского Союза никак не замещает собою национального гражданства, но является вспомогательным дополнением к нему, а именно, житель этого или другого государства-участника считается в то же время и гражданином собственной страны, и гражданином Европейского Союза [9].

Гражданство Европейского Союза – поддержка, в первую очередь, общественно-политическая правительству. Если Европейский Союз будет добиваться статуса “государства”, то, естественно, без граждан он никак невозможен. В случае, если же имеются граждане, то и имеется план, где непосредственно эти граждане участвуют [10].

Что же дает гражданство ЕС. Получив полные сведения о гражданстве Евросоюза, можно с уверенностью сказать, что Европейское гражданство дает возможность легко и свободно

путешествовать по любому государству, входящему в ЕС без вида на визу. В свой черед, гражданин ЕС имеет право законно работать в Европе, заниматься предпринимательством, учиться в любом учебном заведении ЕС, побывать без виз в более 130 стран и наряду с коренными жителями принимать участие в выборах и общественной жизни этой страны. Вдобавок, большим спросом среди наших граждан например, пользуется медицина, так как она всегда значима и уровень медицины в Европе выше. Следовательно поэтому, получается, что переезд в другую страну становится единственным способом, чтобы обезопасить свою семью [11].

Какие полномочия и права имеют люди стран, входящих в состав ЕС. По Дополненному Договору ЕС люди имеют право активно избираться и быть избранными в муниципальных выборах (статья 19); право не подвергаться дискриминации по национальному, а также гражданскому признаку (статья 12), в дополнение к этой статье можно добавить слова доктора юридических наук Сабитовой А.А о дискриминации прав женщин: «Идея международной защиты прав женщин, а также идея преодоления ликвидации дискриминации в отношении женщин должна прежде всего основываться на гендерном сознании людей, которое является формой общественного сознания» [12]; право доступ к документам; право работать, подавать заявку на любую должность, за исключением работы в области Обороны (статья 18); право на дипломатическую и консульскую помощь; право свободного перемещения и передвижения в пределах Европейского Союза; право петиций и подавать заявления европейскому Омбудсмену (статья 21) [13]. И как отмечает доктор юридических наук, профессор, Академик Национальной академии наук РК Сабикенов С.Н, что уважение прав человека, демократия – важная гарантия мира. В международных актах подчеркивается, что уважение этих прав является основой всеобщего мира[14].

Помимо всего этого, существует еще шенгенская зона, которая позволяет свободно передвигаться. Это объединение европейских стран, внутри которого можно пересекать границы и свободно передвигаться между этими странами. Получается, европейские граждане могут свободно перемещаться и мигрировать в пределах шенгенской зоны.

Если говорить о деловой среде, то в таком случае *Европейская экономика* по-прежнему является второй по величине экономикой в мире, и будет демонстрировать свой рост в течение еще следующих нескольких лет. Европа предлагает стартапы, новейшие возможности для построения бизнеса и уже существующего предпринимательства. Экономику Евросоюза составляют экономические системы всех 27 стран-участниц, уровень которых существенно разнится. При этом более слабые страны поддерживаются за счет результативного перераспределения средств и ресурсов между странами. Это происходит через общую казну, в которую каждое государство вносит свою долю средств в зависимости от объема внутреннего валового продукта (ВВП). Подобная стратегия политики – один из основных основ функционирования ЕС (принцип кохезии либо сплоченности) [15].

Рынок ЕС, безусловно, считается крупнейшим единым рынком в мире, показывая индекс ВВП в объеме 16 триллионов долларов США по состоянию на 2012 год. Это сопоставимо с Россией, Японией, США и Китаем. Европейское гражданство позволяет их гражданам и их бизнесу автоматически выходить на эти рынки.

На сегодняшний день, ЕС изготавливает 40% всемирного экспорта и 1/3 международной продукции высоких технологий. Приблизительно в данном диапазоне оценивается часть взноса европейцев в мировое «производство» новейших познаний. Европейский союз полон амбиций выдвинуться вперед или, по крайней мере, сдерживать достигнутые рубежи. Лидеры государств-членов ЕС, собравшиеся в марте 2000 года в португальской столице, приняли решение сделать экономику Европы самой конкурентоспособной, динамичной и наукоемкой. (Для этого, в частности, предусматривается повысить долю инвестиций в образование до 6%, а в науку и технологии до 3% ВВП.) Совершить это в условиях негативной финансовой конъюнктуры и нарастающей глобальной конкуренции будет не так легко. Хотя изменение условий конкуренции вызывает переоценку ранее сформировавшихся стандартов. Подчеркнем основные из таких трансформаций. Министры, кроме того, отметили важность наращивания взаимодействия между образованием и исследованиями.

Заключение

В заключение можно сделать вывод, что гражданство ЕС – это один из уникальных, особенных и неповторимых институтов, который содержит в себе особую значимость с целью интеграционного развития ЕС.

В 1992 году Маастрихтский договор ввел новый статус – гражданина Европы. Человек имеет европейское гражданство, если он является гражданином государства-члена для целей права сообщества. Те, кто имеет этот статус, пользуются рядом прав.

Некоторые права связаны с гражданством Союза, даже если их личная сфера применения не совпадает с теми лицами, которые имеют гражданство государства-члена, что является обязательным условием доступа к гражданству Союза. Такие права включают право обращаться с петициями в парламент и омбудсмену, право на доступ к документам Европейского парламента, Совета и Комиссии и право на хорошее управление. Важно отметить, что права, связанные с гражданством Союза, включают транснациональные права, такие как свобода передвижения.

Другие права более правильно называются «правами граждан», поскольку они принадлежат только тем, кто имеет гражданство государства-члена [16]. Такие права включают в себя политические права, зарезервированные для лиц, имеющих гражданство государства-члена, такие как право голосовать и баллотироваться на выборах для граждан второй страны на местных выборах, право голосовать и баллотироваться на выборах в Европейский парламент, а также право придерживаться гражданской инициативы. Эти права называются наднациональными, потому что их цель – дать политический голос через границы.

Список использованной литературы:

1. Топорнин Б. Н. *Европейское право: Учебник.* – М.: Юристъ, 1999. – С. 157-162.
2. *Европейская конвенция о гражданстве от 6 ноября 1997 г.* // СПС «КонсультантПлюс».
3. *Хартия Европейского союза об основных правах: Комментарий / Под. ред. С. Ю. Кашкина.* – М., 2001. – С. 60-153.
4. Смирнова Е.А. *Международно-правовые проблемы гражданства стран содружества независимых государств и стран Балтии в свете Европейского опыта. Дисс.... канд. юрид. наук.* – М., 2001. – С. 43.
5. *Гражданство Евросоюза – паспорт ЕС [Электрон. ресурс] URL: https://honoraryconsul.ru/index.php?an=eu_citizenship (дата обращения: 10.04.2020)*
6. *Европейское право: учебник и практикум для академического бакалавриата / под ред. А.И. Абдуллина, Ю.С. Безбородова. Гриф УМО ВО.* – М.: Издательство Юрайт, 2016. – 238 с.
7. *Шенгенская зона [Электрон. ресурс] URL: <https://internationalwealth.info/fast-legal-second-citizenship-and-passport/second-passport-dominica-one-visa-free-shengen/> (дата обращения: 10.04.2020)*
8. *Список стран-участников ЕвроСоюза на 2019 год [Электрон. ресурс] URL: <https://turimm.com/spiski-stran/strany-evrosoyuza.html> (дата обращения: 13.04.2020)*
9. *Law of the European Union: a Textbook for Master Students / Ed. P.Biriukov and V.Tuliakov. Печат. Voronezh: VSU Publishing House. 2016. – 476 p.*
10. *Право Европейского Союза: учебник для вузов / под ред. А.Я. Капустина.* – М.: Издательство Юрайт, 2013.
11. *Получение гражданства Евросоюза: где проще получить паспорт ЕС [Электрон. ресурс] URL: <https://www.pravda.ru/navigator/poluchenie-grazhdanstva-evrosojuza.html> (дата обращения: 13.04.2020)*
12. *Сабитова А.А. Международно-правовые проблемы защиты прав женщин // Вестник КазНПУ имени Абая, серия «Международная жизнь и политика». – №4 (31). – 2012. – С 9-17.*
13. *Гражданство Евросоюза – паспорт ЕС [Электрон. ресурс] URL: https://honoraryconsul.ru/index.php?an=eu_citizenship (дата обращения: 15.04.2020)*
14. *Сабикенов С.Н. Конституция Республики Казахстан и проблемы обеспечения прав и свобод человека и гражданина. Республиканская конференция «Правовая и судебная реформа в Республике Казахстан: история и современность», посвященная 10-летию Конституции Республики Казахстан / научные доклады/ под ред. Абдыманапова С.А., Абдрасулова Е.Б. – Астана: ЕНУ им. Гумилева, 2005. – С. 26.*
15. *Вклад стран в ВВП Евросоюза [Электрон. ресурс] URL: <https://www.vestifinance.ru/infographics/12263> (дата обращения: 15.04.2020)*
16. *Weis, P. (1979) Nationality and Statelessness in International Law, 2nd ed., London: Stevens & Sons p. 28*

УДК 341
МРНТИ 10.87.01

Ш.А. Сабитова¹, Бухина С.Б.¹

*¹д.ф.н., профессор кафедры Международного права, Института Сорбонна-Казахстан,
КазНПУ им. Абая*

*¹преподаватель кафедры Международного права, Института Сорбонна-Казахстан,
КазНПУ им. Абая*

В ПОИСКАХ НОВЫХ СРЕДСТВ РЕШЕНИЯ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы развития базовых компетенций и поиска путей решения задач повышения уровня коммуникативных компетенций магистрантов и студентов неязыкового вуза. Уделяется внимание разработке целеполагающих программ - силлабусов и решению учебных задач, ориентированных на профессиональную сферу деятельности нынешних студентов и будущих специалистов, когда становится целесообразной постановка задачи овладения преимущественно продуктивных речевых умений и навыков.

Это объясняется тем, что коммуникативная практика будущего специалиста (имеется в виду французский язык) потребует не только и не столько знания специальной терминологии, но и способности участвовать в деловых переговорах и в обсуждении вопросов, относящихся к общим темам экономики, политики, культуры, менеджмента или досуга.

Из этого следует, что как преподаватели, так и студенты должны осваивать относительно новые, нехарактерные для неязыкового вуза формы и способы организации учебной работы. Для успешного внедрения в практику этих форм работы (эссе и презентации) потребуются значительные усилия преподавательского состава по совершенствованию собственной профессиональной подготовки.

Ключевые слова: коммуникативные компетенции, образовательные программы, разработка силлабусов, речевая практика, языковая подготовка, самостоятельная работа, неязыковой вуз, мировое информационное пространство.

Sh. A. Sabitova¹, Bukhina S.B.¹

*¹D.f. n., Professor of the Department of International law, Sorbonne -Kazakhstan Institute, KazNPU
named after Abai*

¹Professor of the Department of International law, Sorbonne –Kazakhstan Institute, Abai KazNPU

SEARCHING FOR NEW MEANS OF SOLVING THE PROBLEM TO DEVELOP THE COMMUNICATIVE COMPETENCES

Abstract

The article deals with the development of basic competencies and finding ways to solve the problems of increasing the level of communicative competencies of undergraduates and students of a non-linguistic university. Attention is paid to the development of goal-setting programs - syllabuses and the solution of educational problems oriented to the professional sphere of activity of current students and future specialists, when it becomes advisable to formulate the task of mastering primarily productive speech skills.

This is because the communicative practice of the future specialist (meaning French) will require not only and not so much knowledge of special terminology, but also the ability to participate in business negotiations and in discussing issues related to general topics of economics, politics, culture, management or leisure time.

It follows from this that both teachers and students should master relatively new forms and methods of organizing academic work that are uncharacteristic for a non-linguistic university. Successful implementation of these forms of work (essays and presentations) will require significant efforts by the teaching staff to improve their own professional training.

Keywords: communicative competencies, educational programs, syllabus development, speech practice, language training, independent work, non-linguistic university, world information space.

Ш.А.Сабитова¹, С.Б.Бухина¹

¹ф.э.д., Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық құқық кафедрасының профессоры

¹ Абай атындағы ҚазҰПУ, Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық құқық кафедрасының аға оқытушысы

КОММУНИКАТИВТІ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТЕРДІ ДАМУ МӘСЕЛЕСІН ҚАРАСТЫРУДАҒЫ ІЗДЕНІС ЖОЛДАРЫ

Аңдатпа

Бұл мақалада тілдік емес жоғарғы оқу орындарының магистранттары мен студенттерінде негізгі құзіреттіліктерді дамыту мен коммуникативті құзіреттіліктерді қалыптастыру деңгейін жоғарылату жолдары қарастырылады. Продуктивті сөйлеу іскерліктері мен дағдыларды меңгертуге негіздейтін мақсатты бағдарламалар, яғни силлабустармен қатар студенттердің болашақ кәсіби аясында қолдануға бағытталған оқу тапсырмаларын жасауға назар аударамыз.

Болашақ маманның коммуникативті іскерліктері (француз тіліндегі) тек арнайы терминологияны меңгерумен шектелмейді, сонымен қатар іскерлік келіссөздер жүргізе алумен қатар экономика, саясат, мәдениет, менеджмент, демалыс тақырыптарында кез-келген сұрақтарды талдай білумен сипатталады.

Яғни, тілдік емес оқу орындарында оқытушылар да, студенттер де оқыту формасын ұйымдастырудың жаңа, арнайы формаларын меңгерулері қажет. Бұл формаларды практикалық қолданысқа енгізу үшін (эсселер мен презентациялар) оқытушылар құрамы кәсіби біліктілік деңгейін жоғарылату бойынша көлемді жұмыстар атқаруы қажет.

Тірек сөздер: коммуникативті құзіреттіліктер, білім беру бағдарламалары, силлабустар жасау, сөйлеу іскерліктері, тілдік даярлық, өздік жұмыс, тілдік емес ЖОО, әлемдік ақпараттық кеңістік.

À LA RECHERCHE DE NOUVEAUX MOYENS POUR RÉSOUDRE DES PROBLÈMES DU DÉVELOPPEMENT DES COMPÉTENCES EN COMMUNICATION VERBALE

Le développement progressif du Kazakhstan et de la société kazakhstanaise met en évidence toutes les nouvelles perspectives et tâches (objectifs) de l'enseignement supérieur. En essayant de suivre le temps, les professeurs du Département de la langue française de l'Institut Sorbonne-Kazakhstan sont en train de rechercher non seulement de nouveaux moyens, mais plutôt des moyens optimaux pour résoudre les problèmes d'augmentation du niveau de compétences communicatives des masters et des étudiants de licence, en tenant compte de leurs capacités et de bonne volonté à l'autoapprentissage et de nos capacités pédagogiques, matérielles et techniques.

Des experts du premier plan dans l'élaboration des normes nationales pour l'enseignement scolaire et universitaire (y compris linguistique) dans les pays de la communauté européenne et mondiale identifient cinq compétences de base qui garantissent la préparation des diplômés de divers établissements d'enseignement à s'adapter et à se réaliser sur le marché du travail de la société informatique moderne. Ce nombre comprend: 1. compétence sociopolitique ou volonté de résoudre des problèmes; 2. compétence informatique (volonté et capacité de travailler avec des sources modernes informatiques); 3. compétence communicative (chaque spécialiste doit avoir un niveau suffisamment élevé de cette compétence à l'orale et l'écrit à la fois dans sa langue maternelle et au moins dans une langue étrangère); 4) compétence socioculturelle (certains auteurs la considèrent comme l'une des composantes de la compétence communicative - Solovova E.N., 2008, p.25) et 5) volonté à l'éducation tout au long de la vie (pas *pour la vie* mais *pendant la vie*). Il est sûr de dire que la compétence communicative peut être considérée comme leader et pivot, car c'est précisément elle qui est à la base du développement de toutes les autres compétences: informatique, socioculturelle, sociopolitique, volonté à l'éducation et l'auto-développement. Donc, aujourd'hui le développement des compétences communicatives à l'oral et l'écrit n'est pas seulement un

objectif, mais aussi un moyen de réussir à maîtriser toutes les connaissances et compétences des matières étudiées.

Concrètement, cela signifie que la tâche principale est de créer les conditions pour la transition de la majorité des étudiants du niveau de compétence en français A1 au niveau B1 ou B2 conformément aux normes européennes communes (*voir* le Cadre européen commun de référence pour les langues, 2001). Aujourd'hui, nous comprenons que cela devrait se faire par le développement des maquettes pédagogiques indiquant des objectifs (syllabus) et par la solution des problèmes éducatifs axés sur la sphère d'activité professionnelle des étudiants actuels et futurs spécialistes. Mais n'était-ce pas la question posée dans les décennies précédentes? C'est vrai. Cependant, au cours des dernières années, notre société a subi de nombreux changements sociaux, politiques, économiques et technologiques, ce qui nous permet de remplir le concept d'orientation de la formation linguistique pour une future carrière avec un nouveau contenu sémantique. Auparavant, les principaux efforts étaient axés sur le développement des compétences de la lecture et de la traduction des textes à caractère scientifique et technique, mais dans les conditions modernes, il devient clair que la tâche de développer des compétences verbales principalement productives est clairement recommandée.

Et un autre point important qui doit être pris en compte lors de l'élaboration de plans d'études et de programmes de formation linguistique dans une université: il ne faut pas limiter les thèmes des cours par des aspects géographiques spéciaux et généraux, ce que nous essayons de mettre en pratique. En effet, la pratique communicative du futur spécialiste (il s'agit du français) nécessitera non seulement et pas tellement des connaissances de la terminologie spéciale, mais aussi la capacité de participer aux négociations d'affaires et de discuter des questions liées à des sujets généraux d'économie, de politique, de culture, de gestion ou activités de loisirs, y compris le shopping et les musées.

Ainsi, en élaborant des ressources pédagogiques, semble-t-il approprié de prendre en considération leur orientation bilatérale, plus précisément, deux aspects de l'orientation communicative: 1) aspect spécial, c'est-à-dire correspondant au profil de la spécialité choisie, par exemple, droit international, relations internationales, management, marketing, finances, etc. et 2) aspect général. Ce dernier aspect implique le développement de compétences linguistiques dans des domaines pratiquement importants comme a) les affaires et b) les programmes de formation pour la formation dans des établissements d'enseignement étrangers (tels que DELF, DALF, etc.). Et en outre, nous considérons la nécessité de repenser sérieusement l'essence même de ce que l'on appelle le travail indépendant d'un étudiant (un master), comme la nécessité déterminée objectivement et qui, contrairement à notre pratique antérieure, comprendra la recherche et l'évaluation des informations, l'annotation et le résumé des textes sélectionnés, le plan, l'organisation structurelle et la régularisation du matériel textuel, le développement de la pensée critique, l'élargissement de la base lexicale et grammaticale et l'enseignement des concepts de base de la stylistique. Il en résulte que les enseignants, ainsi que les étudiants doivent maîtriser les formes et les méthodes d'organisation du travail académique relativement nouveaux, c'est-à-dire ceux qui ont été précédemment considérés comme inhabituels pour les institutions non-linguistiques. Parmi leur diversité commune, nous nous concentrons actuellement sur le développement des compétences conversationnelles: savoirs-faires de parler en public ainsi que le développement des compétences à l'écrit.

Bien que les présentations orales aient pour but de former des capacités et des compétences de conversation, et l'écrit des lettres d'affaires et des articles forment et affinent des compétences en écriture, cependant, ces deux formes sont multifonctionnelles et polyvalentes. Nous allons essayer de donner leurs caractéristiques générales sous l'aspect de leur orientation didactique et de leur contenu.

Les formes de travail susmentionnées n'ont pas été soulignées par hasard. La formation linguistique devient de plus en plus pertinente car les étudiants et les jeunes professionnels s'efforcent constamment de participer à des programmes éducatifs internationaux, d'acquérir un potentiel scientifique et pratique et, finalement, d'avoir une place prestigieuse et bien rémunérée dans une entreprise prospère.

Parmi les exigences des normes internationales, la capacité de faire une présentation efficace n'a pas la dernière place, c'est-à-dire se présenter, présenter son entreprise, ses produits, son projet de recherche, de production ou commercial pendant un court discours public, ainsi que d'exprimer ses propres points de vue et concepts par écrit, c'est-à-dire rédiger un résumé ou un essai.

Il est important de noter que le concept de nouveauté et de pertinence de ce type de formes ou de techniques de formation (telles que les présentations et les essais) est très relatif et ne s'applique qu'aux universités de profil non-linguistique. C'est juste que le moment est venu d'introduire dans notre pratique ce

qui a été utilisé avec succès depuis longtemps par les établissements d'enseignement supérieur occidentaux et kazakhs, qui incluent la formation linguistique dans leurs programmes comme une composante nécessaire.

Pourquoi cela devient-il possible et rationnel dans notre institut maintenant? Cela peut s'expliquer comme suit.

Premièrement, l'Institut Sorbonne-Kazakhstan a mis au point quelques conventions de coopération internationale, ainsi que le programme Erasmus a donné aux étudiants la possibilité de se perfectionner dans leur domaine d'études, ce qui nous oblige à réaliser le besoin d'une formation linguistique de qualité des futurs spécialistes.

Deuxièmement, la base matérielle et technique de la formation linguistique de nos spécialistes (en droit, relations internationales et en économie) s'est considérablement enrichie. Les dernières aides pédagogiques ont été achetées, des programmes et des techniques informatiques efficaces ont été acquis et mis en œuvre, les conditions nécessaires ont été créées pour le travail indépendant des étudiants et des Masters.

Troisièmement, avec l'avènement et le développement de l'espace mondial des informations, les opportunités scientifiques et académiques se sont considérablement élargies pour l'enseignement et le travail indépendant des étudiants et, en particulier, des Masters.

Enfin, nous commençons à comprendre la nécessité et l'importance de concentrer l'ensemble du processus éducatif sur les besoins réels des étudiants.

Notre tâche est d'enseigner aux étudiants comment prononcer un discours public, de ne pas lire à haute voix les textes des rapports préparés, mais à savoir parler (faire des présentations) sur des questions (sujets) identifiés dans les programmes pédagogiques; pour s'assurer que les Masters puissent parler dans un plan, soient capables de présenter leur sujet au public, montrer sa signification, énoncer le sujet de manière cohérente, donner des exemples, se référer à des sources fiables et autorisées, résumer le matériel présenté et faire une conclusion efficace. En outre, nous nous sommes concentrés à la tâche de développer les compétences des Masters de pouvoir discuter ensemble un sujet: comment clarifier poliment l'essence du problème, poser une question, interrompre le discours prolongé de l'orateur, exprimer son accord ou son désaccord, commenter et répondre à des questions inconfortables.

Nous espérons également que lors de la rédaction d'un essai, les étudiants pourront développer et tester dans la pratique leurs capacités à mener des recherches scientifiques, exprimer clairement et raisonnablement leur point de vue, respecter la propriété intellectuelle des autres (la pratique montre que la lutte contre le plagiat peut être la tâche la plus difficile). C'est-à-dire que nous avons comme objectif le développement des compétences en communication en augmentant le rôle du travail indépendant et de la pratique de la parole sous la direction d'un enseignant.

Le Département de la langue française de l'ISK s'efforce de promouvoir l'intégration de diverses composantes des objectifs éducatifs afin de développer les compétences de base ci-dessus, qui ne peuvent être formées que par les efforts conjoints des enseignants et étudiants et Masters eux-mêmes.

En conclusion, il convient de noter que la mise en œuvre réussie de ces formes de travail exigera des efforts importants de la part du personnel enseignant pour améliorer sa propre formation professionnelle.

Bibliographie:

- 1. Méthodes d'enseignement des langues étrangères: cours général, éditeur. A.N. Shamov.- AST Moscou: Est-Ouest, 2008.*
- 2. Solovova E.N. Méthodes d'enseignement des langues étrangères: cours avancé.- M.: AST: Astrel, 2008., P.2-12*
- 3. Cormier Solange. La communication et la gestion. Presses de l'université de Québec, 2018., P, 3-9*
- 4. Profils «Compétences de communication», Ebauche, Ministère de l'éducation.*

**ШЕТЕЛДІК ҒАЛЫМДАРДЫҢ МАҚАЛАЛАРЫ
ПУБЛИКАЦИИ ЗАРУБЕЖНЫХ УЧЕНЫХ
PUBLICATIONS OF FOREIGN SCIENTISTS**

**УДК 061.2
МРНТИ 21.00.01**

Омар Абу Шауер¹

*¹магистр кафедры Международных отношений Института Сорбонна- Казахстан,
Королевство Иордания*

**К ВОПРОСУ ВЛИЯНИЯ СИРИЙСКИХ СОБЫТИЙ НА БЕЗОПАСНОСТЬ
ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ**

Аннотация

В статье рассмотрено влияние современного кризиса на Ближнем Востоке (БВ), в частности в Сирии, на государства постсоветской Центральной Азии (ЦА). Определена негативная роль, которую играет террористическая структура «Исламское государство» как на БВ, так и в ЦА.

Ключевые слова: конфликт в Сирии, Ближний Восток, Центральная Азия, «Исламское государство», терроризм, радикализация, религиозный экстремизм.

Omar Abu Schauer¹

*¹Master of the Department of International Relations of the Sorbonne – Kazakhstan Institute,
Kingdom of Jordan*

ON THE IMPACT OF SYRIAN EVENTS ON THE SECURITY OF CENTRAL ASIA

Abstract

The article analyzes the impact of the current crisis in the Middle East (ME), in particular, in Syria, on the post-Soviet states of Central Asia (CA). It emphasizes the negative role played by the terrorist organization «Islamic state» in the Middle East, as well as in Central Asia.

Keywords: Syrian conflict, the Middle East, Central Asia, «Islamic state», terrorism, radicalization, religious extremism.

Омар Абу Шауер¹

*¹Сорбонна-Қазақстан институтының Халықаралық қатынастар кафедрасының магистранты,
Иордания Корольдігі*

**СИРИЯЛЫҚ ОҚИҒАЛАРДЫҢ ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ҚАУІПСІЗДІГІНЕ ЫҚПАЛЫ
МӘСЕЛЕСІНЕ**

Аңдатпа

Мақалада Таяу Шығыстағы қазіргі дағдарыстың (Б.В.), әсіресе Сириядағы, Орталық Азиядағы (Орталық Азия) мемлекеттеріне әсері талқыланады. «Ислам мемлекетінің» Таяу Шығыс пен Орталық Азияға деген қауіп-қатерлеріне тоқталған.

Түйін сөздер: Сириядағы қақтығыс, Таяу Шығыс, Орталық Азия, «Ислам мемлекеті», терроризм, радикализация, діни экстремизм.

Арабская весна наполненная многочисленными событиями и конфликтами оказала значительное влияние на все процессы политическорго и социального характера как в Ближневосточном регионе, так и в других регионах мира. Гражданская война в Сирии помимо других последствий обострила проблему беженцев и распространения терроризма практически во всех странах мирового сообщества. Не обошло своим влиянием эти события страны

центральной Азии. К большому сожалению некоторые граждане стран Центральной Азии оказались участниками военных событий в Сирии участвуя в незаконных военных формированиях Исламского Государства. Как указывает отчет «TheSoufanGroup» (октябрь 2017), из 40 000 боевиков, 8717 - из стран бывшего СССР были завербованы и приняли участие в боевых действиях в Сирии на стороне незаконных вооруженных формированиях. Общее количество боевиков из Центральной Азии, которые уехали в Сирию и в Ирак, оценивается в более 5000 человек - из них 500 человек уже вернулись домой [1]. Многие из них разочаровались в идеях радикального ислама и вернулись к мирной жизни став добропорядочными гражданами. В то же время, боевики, возвратившиеся домой будут представлять собой определенный риск, что само по себе представляет собой сложную проблему для правительств стран Центральной Азии. Многие из них были обмануты и участвовали в гражданской войне в Сирии по принуждению. И с ними должна быть проведена глубокая профилактическая, воспитательная и правовая работа для того чтобы они снова заняли достойные позиции в обществе. Это, касается прежде всего, помощь в устройстве на работу и социальной адаптации.

В Сирии военный конфликт, переросший в гражданскую войну, продолжался более пяти лет, оставаясь главной темой мировых новостей. И это неудивительно, поскольку зародившийся как локальный конфликт, со временем превратился в международный. И дело здесь не только в том, что в урегулировании данного конфликта принимают участие мировые державы, являющиеся к тому же постоянными членами Совета Безопасности ООН. Серьезность ситуации состоит в том, что сирийская война так или иначе оказала и продолжает оказывать влияние на другие регионы, включая и постсоветскую Центральную Азию, но прежде всего, та роль, которую в конфликте играет ставшая уже транснациональной, группировка Исламское Государство, официально запрещенная в большинстве стран мирового сообщества.

В настоящее время, по данным ООН, на верность ИГ присягнуло более 30 исламистских группировок по всему миру, действующих в том числе и в регионе ЦА, и в Афганистане[2]. Что касается республик ЦА, то, по данным на 2015 г., в рядах ИГ воевало порядка 300 выходцев из Казахстана, 500 – из Кыргызстана, 386 – из Таджикистана, 360 – из Туркменистана и около 500 – из Узбекистана[3]. Таким образом, ИГ получило подпитку своей разрушительной деятельности со стороны сотен и даже тысяч иностранных приверженцев, в числе которых находились и выходцы из региона ЦА.

На сегодня сложно прогнозировать развитие дальнейшей ситуации в Центральной Азии которая может быть связана с оттоком части боевиков из региона Ближнего Востока в Центрально-Азиатский регион. В связи с возвращением мигрантов под угрозу может быть поставлена стабильность всех стран Центральной Азии. В то же время не надо забывать, что Казахстан, Кыргызстан, Таджикистан, Туркменистан и Узбекистан скорее всего, будут опираться на более сильных партнеров по Организации договора о коллективной безопасности и ШОС. В течение 2018 года различные организации по безопасности, международные СМИ указывали на угрозу, создаваемую иностранными боевиками, возвращающимися с Ближнего Востока, особенно из Сирии.

Информационные службы Шанхайской организации сотрудничества (ШОС), в которую входят Китай, Россия, Кыргызстан, Таджикистан, Узбекистан, Казахстан, Пакистан и Индия (Иран, Афганистан, Беларусь и Монголия имеют статус наблюдателя), постоянно ссылаются на опасность, которую представляют эти возвращающиеся ветераны боевых действий, а также террористическую опасность которая может возрасти в регионе в ближайшее время. Как мы знаем, основным направлением деятельности ШОС является укрепление региональной безопасности и борьбы с терроризмом, экстремизмом и сепаратизмом. На последнем саммите организации были подчеркнуты проблемы взаимной безопасности с особым акцентом на Сирию и Афганистан. Руководство ШОС предупредило, что «распространение терроризма» станет серьезной проблемой безопасности для Центральн-азиатского региона в ближайшие годы. В ходе сессии Совета безопасности ШОС 2018 года президент Китая Си Цзиньпин подчеркнул необходимость сотрудничества в сфере укрепления безопасности для поддержания импульса экономического роста Евразии [4].

ИГ прибегает к различным формам агитации в ЦА. В ход идут, например, видеоролики, распространяемые через Интернет и социальные сети, в которых отцы семейств агитируют вступать в ИГ целыми семьями. Так, в начале 2016 г. были опубликованы два видеоролика: в одном 60-летний

узбекский боевик рьяно призывает узбеков всех возрастов перебираться на территории, контролируемые ИГ. Подобные видеоматериалы были предназначены для всех стран региона. Видео было выпущено медиагруппой «Furat Media», которая вещает в том числе и на русском языке. Данный канал, ролики которого активно размещаются на YouTube, стал своеобразным рупором джихадистов на русском языке [Furat Media., 2015]. Опасность подобной пропаганды очевидна. Еще один тренд видеоагитации: в рядах ИГ воюют подростки-боевики из Центральной Азии, и даже дети младшего возраста вовлекаются в «джихад». Не последнюю роль в подобной пропаганде играет служба Telegram, что также служит подтверждением тезиса о широком распространении идей ИГ в СМИ [Паражчук, 2016]. При этом в последнее время набирает силу и другая тенденция, о которой уже говорилось выше, – после ряда поражений ИГ и связанных с ним структур, в том числе из-за успешных действий ВКС России в Сирии, многие боевики, ранее воевавшие в рядах исламистов, начинают возвращаться на родину, что грозит изменить более или менее благополучную ситуацию в регионе на крайне неблагоприятную: к озлобленным вернувшимся мигрантам, которые по тем или иным причинам не смогли обустроиться вне своей страны, добавляется «горючий материал» – бывшие боевики, имеющие немалый опыт участия в боевых действиях, в основной массе не видевшие в жизни ничего, кроме войны, и априори ненавидящие любую власть, особенно светскую. Все это накладывает особую роль на органы всех уровней власти, силовые структуры стран региона по усилению профилактики среди населения и особенно молодежи.

Если говорить о национальной и гражданской принадлежности боевиков воевавших в Сирии, то можно отметить следующее. Среди выходцев из Центральной Азии в Исламском государстве преобладают этнические узбеки, включая граждан Узбекистана, однако было много выходцев и из других республик. Большая часть из них была завербована за границей (нередко, будучи трудовыми мигрантами или через социальные сети в интернете). Остро проблема стоит на юге Кыргызстана, где риски усугубляются отчуждением узбекской общины после столкновений в Оше в 2010 году.

Нельзя не отметить, что правительства стран ЦА в целом достаточно жестко реагируют на негативные тенденции, связанные с активизацией радикального исламизма. Так, в Таджикистане и Казахстане была введена уголовная ответственность за участие в боевых действиях за границей. Соответствующие изменения были внесены в Уголовные кодексы Таджикистана и Казахстана в июле 2014 г. [5]. Узбекистан ужесточил наказание для граждан, которые прошли обучение и подготовку в лагерях террористов за пределами страны.

Еще 19 октября 2018 года, глава МИД Казахстана Кайрат Адбрахманов заявил, что боевики ИГИЛ, разгромленные в Сирии, могут вернуться обратно в страны их исхода, в том числе государства Центральной Азии. "В контексте поражения террористической группировки ИГИЛ в Сирии, на данном этапе существует реальная угроза возвращения террористов в страны их исхода, в том числе государства Центральной Азии, и на это необходимо обратить самое пристальное внимание", – ответил КайратАдбрахманов. Он подчеркнул, что Казахстан считает: одним из основных условий для локализации этого очага нестабильности является скорейшая нормализация внутренней обстановки в Сирии [6].

Вызовы со стороны ИГИЛ получили адекватную оценку в политическом дискурсе всех стран региона. Главы государств ЦА выступили с заявлениями, осуждая деятельность ИГИЛ. В частности, первый президент Казахстана Елбасы Н. Назарбаев во время одной из встреч с журналистами заявил: «[ИГИЛ] не имеет национальной или религиозной принадлежности. Весь мир сейчас объединяется против терроризма. Я не поддерживаю, что к исламу привязывается терроризм... в Коране есть слова: если убил одного человека, то это равносильно убийству всего человечества». Подобные мысли высказывают и другие центральноазиатские лидеры, однако более сильную озабоченность проявляют президенты Кыргызстана и Узбекистана, в силу близкой расположенности этих стран к уже существующему узлу нестабильности – Афганистану.

На данном этапе Центральноазиатские государства реагируют на существующие вызовы в большей степени усилением военной готовности. Так, Казахстан в течении нескольких лет успешно проводил совместные учения с США – «Степной орел». Целью которых было отработка антитеррористических действий. Таджикистан и Кыргызстан проводят военную модернизацию в рамках сотрудничества с Российской Федерацией (заметно также определенное беспокойство среди соседей – помощь, оказываемая Россией наиболее уязвимым государствам региона, дополнительные

учения по борьбе с терроризмом в китайском СУАР, также говорят о материальности проблемы ИГИЛ).

Проблема безопасности Центральной Азии, в том числе и в контексте угроз со стороны Исламского государства, лежит как внутри региона, так и за его пределами. Это и более глубокое взаимодействие региональных структур безопасности, в которые были бы вовлечены все страны Центральной Азии, нерешенные межгосударственные проблемы, пока еще слабость отдельных структур власти, коррупция, социально-экономические проблемы, неравенство и другие вопросы создают благоприятные условия для распространения идей экстремизма и терроризма. Среди внешних причины терроризма и экстремизма можно назвать геополитические проблемы, обозначенные в последнем десятилетии, усиление борьбы за ресурсы между основными игроками мировой политики, отсутствие адекватных ответов на глобальные вызовы. (Мировая экономическая депрессия, экологические проблемы и т.д.). Которые требуют углубления международного сотрудничества.

В заключение, хотелось бы отметить, чтобы противостоять влиянию международного терроризма в Центрально-азиатском регионе, усиление единой системы региональной безопасности зависит от всех региональных государств, от их единства и глубокого взаимодействия. Страны Центральной Азии должны стремиться создать новый единый механизм безопасности, который сделает регион свободным от экстремизма и терроризма. Помимо военной составляющей и пограничного сотрудничества, важно также регулярно проводить масштабные информационные кампании по разъяснению основных положений ислама и других религиозных конфессий для максимального нивелирования влияния незаконных экстремистских организаций и структур на общество.

Список использованной литературы

1. Интернет портал // SoufanCenter// [Электронный ресурс] URL:<https://caanetwork.org/archives/10604>
2. Пан Ги Мун представил доклад об угрозе со стороны ИГ // Взгляд. – М., 2016. – 07.06. – [Электронный ресурс] URL:<http://vz.ru/news/2016/6/7/814752.html> (Дата обращения – 09.01.2020).
3. *Foreign (Terrorist) Fighter Estimates: Conceptual and Data Issues*//Dr. Alex P. Schmid. С 9-10.
4. Циндао, 10 июня /Синьхуа/ — 18-е заседание Совета глав государств-членов Шанхайской организации сотрудничества /ШОС/
5. «О ратификации Соглашения между Правительством Республики Казахстан и Правительством Республики Таджикистан о сотрудничестве в области миграции».
6. МОСКВА, РИА Новости [Электронный ресурс] URL:https://ria.ru/20181018/1531006853.html?utm_source=yxnews&utm_medium=desktop(Дата обращения – 09.01.2020).

